

**T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ VE
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜLERİ**

**ORTAK EĞİTİM BİLİMLERİ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKULLARIN MADDİ KAYNAKLARININ İNCELENMESİ
(ANDIRIN İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus GÖKÇELİ

GAZİANTEP-2014

**T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ VE
KAHRAMANMARAŞ SÜTCÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜLERİ**

**ORTAK EĞİTİM BİLİMLERİ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKULLARIN MADDİ KAYNAKLARININ İNCELENMESİ
(ANDIRIN İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Yrd. Doç.Dr. İzzet DÖŞ

Yunus GÖKÇELİ

GAZİANTEP-2014

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yunus GÖKÇELİ tarafından hazırlanan Okulların Maddi Kaynaklarının İncelenmesi (Andırın İlçesi Örneği) 24.06.2014 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u> :	<u>Kurumu</u> :	<u>İmzası:</u>
Yrd.Doç.Dr. İzzet DÖŞ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	
Prof.Dr. Niyazi CAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	
Doç.Dr. M. Suat BAL	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	
Yrd.Doç.Dr. Ahmet Cezmi SAVAŞ	Zirve Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu **Yüksek Lisans** tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....sayılı kararıyla .....(Tarih) tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Abdullah DEMİR
Enstitü Müdürü

ÖZET**OKULLARIN MADDİ KAYNAKLARININ İNCELENMESİ****GÖKÇELİ Yunus****Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İzzet DÖŞ****Haziran,2014 XIII + 111 Sayfa**

Türkiye’de zorunlu eğitim on iki yıl ve devlet tarafından parasız olarak sunulur. Fakat okullarının kendilerinden beklenen eğitim hizmetlerini sunabilmeleri için gerekli olan parasal sağlanmasında ciddi problemler yaşanmaktadır. Okullarının gelir kaynakları ve fırsatları birbirinden farklılık göstermektedir. Ülkemizde eğitim-öğretime ayrılan kaynakların son yıllarda giderek arttığı bilinen bir olgudur. Okullara ayrılan kamu kaynakları ortaöğretim okullarının hesaplarına doğrudan aktarılırken ilköğretim okullarında Milli eğitim Müdürlüğü aracılığıyla yapılmaktadır.

Bu çalışmada Kahramanmaraş ilinin Andırın ilçesinde bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerin finans kaynakları incelenmiştir. Ülkemizde okullarımıza yapılan yardımların kaynakları çeşitli kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Bu araştırma okulların finans kaynaklarının belirleme amacıyla yapılmıştır. Ayrıca bu kaynakları artırmak için neler yapılabileceği konusunda okul müdürlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmanın olgu bilim desenine göre hazırlanmıştır. Olgu bilim desenine göre yapılan bu çalışmada veriler görüş yoluyla ..... sorudan oluşan bir formla görüşme yoluyla toplanmıştır. Veriler betimsel ve içerik analiziyle yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda liselerde maddi finansman sıkıntısının daha az olduğu fakat ilkokul ve ortaokulların büyük ölçüde finansman sıkıntısı çektiği ortaya konulmuştur. Bu problemin büyük ölçüde devlet tarafından çözüleceğine inanılmaktadır. Devletin sağladığı finansmanın haricinde okulların gelir kaynaklarında öne çıkan; bağışlar, sosyal etkinlik gelirleri, okulun zorunlu giderleri sayılabilir. Okulların imkânlarının finansman sağlayıcı olmadığı ortaya konulmuştur. Okul yöneticilerin 33 adet özel gelir kaynağına sahip olduğu,17 kadarda gider kaleminin olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmanın sonucunda; öğrenci başına tespit edilen kaynağın doğrudan okulun hesabına aktarılması, yerel yönetimlere daha geniş yetki verilmesi ve okulun fiziki imkan ve şartlarının finans sağlayacak şekilde kullanıma açılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okulların finans sorunları, Eğitim, Finansman, Okulun gelir kaynakları , Okulun giderleri

ABSTRACT**INVESTIGATION OF PROPERTY RESOURCES OF SCHOOLS****Yunus GÖKÇELİ****Master Thesis, Department of Education, Educational Administration, Supervision,****Department of Planning and Economy****Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. İzzet DOS****June, 2014 XIII + 111 Pages**

Twelve years of compulsory education in Turkey and is offered as free by the state. But schools offer training services expected from them which is required for serious problems are experienced in providing monetary. School of sources of income and opportunities are different from each other. The resources allocated to education in our country in recent years is now well-known phenomenon. Public resources allocated to schools directly transferred to the accounts of secondary schools in primary schools through the National Education Directorate is made. In this study, Kahramanmaraş province in the district of the Andırın elementary, middle and high schools were examined financial resources. In our country, our schools sources of aid are determined by various laws and regulations. This study was conducted to determine the financial resources of the school. Also what can be done to improve this resource managers have been consulted about the school.

This research is a qualitative study. Qualitative research has been prepared according to the pattern of the phenomenon of science. In this study patients according to the pattern of science data in a form consisting of questions ..... through opinions were collected through interviews. Data were interpreted with descriptive and content analysis.

As a result of funding shortages in high schools is less tangible, but to a large extent of primary and secondary schools has been demonstrated that there is a shortage of funding. This problem is believed to be largely resolved by the state. Except as provided by State financing of the highlights of the financing of schools; donations, social events, revenues, expenses include the compulsory school. Financing of school facilities has been demonstrated to be the provider. School administrators have 33 special revenue sources, which is up to 17 of the expense items have been revealed. At the end of the study; resources per student is determined to be directly transferred to the account of the school, be given broader powers to local governments and the school's physical facilities and conditions ensure the availability to finance has been proposed.

Keywords: financial problems of the school, Education, Finance, School of sources of income, the school's expenses

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	İİİ
ABRASCT	V
İÇİNDEKİLER	Vİİ
TABLolar LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	XII
ÖNSÖZ	XIII
1.BÖLÜM	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. AMAÇ	7
1.3. ÖNEM	7
1.4.SAYILTILAR	8
1.5.SINIRLILIKLAR.....	8
1.6.TANIMLAR.....	8
II. BÖLÜM	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. EĞİTİM BÜTÇESİ.....	9
2.2. YASAL DAYANAKALARA GÖRE OKULLARININ GELİR KAYNAKLARI..	14
2.2.1. 222 Sayılı Kanun.....	14
2.2.2.Okul Aile Birliği Yönetmeliği.....	17
2.2.3.Ortaokullarda ve Liselerde Parasız Yatılı ve Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Yardımlara İlişkin Kanun.....	21
2.2.4. Bakanlıktan Okullara Gönderilen Ödenekler.....	24
2.2.5. Özel İdare Bütçesinden Okullara Sağlanan Gelirler.....	24
2.2.6. Köy Bütçesinden Okullara Sağlanan Gelirler.....	25

2.2.7. 4306 Sayılı Kanun.....	26
2.2.8. Şartlı Nakil Transferi Yardımları Ve Eğitim Yardımları.....	26
2.3. DİĞER GELİR KAYNAKLARI.....	28
2.4. OKULLARIN ÖZEL GELİR KAYNAKLARI.....	29
2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
2.5.1.Yurtiçi Araştırmalar.....	30
2.5.2.Yurtdışı Araştırmalar.....	36
III. BÖLÜM.....	39
3.YÖNTEM.....	39
3.1.Evren Ve Örneklem	39
3.2. Veri Toplama Aracı.....	40
3.3. Verilerin Analizi.....	41
IV. BÖLÜM.....	43
4.BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. Kamu Kaynakları Okulların Finansman İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabilmektedir?.....	43
4.2. Okulların Özel Gelir Kaynakları Nelerdir?.....	54
4.3. Özel Gelir Kaynakları Okulların Maddi Kaynak İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabilmektedir?.....	56
4.4. Okulların Finans Sorunları Nelerdir?.....	66
4.5. Okulların Maddi Kaynak Sorunlarının Çözümleri Nelerdir?.....	68
4.6. Okulların Maddi Kaynakları Hangi Kuruluşlar Tarafından Karşılanması Gerekir?..	72
4.7. Okullarda Verimli Bir Kaynak Yönetimi Nasıl Olmalıdır?	75
4.8. Okul Kaynakları Nerelerde Kullanılmaktadır?	77
4.8.1.Okullarının Giderleri	78
4.8.2.Elektrik Giderleri	78
4.8.3.Su Giderleri.....	78
4.8.4.Telefon Giderleri.....	78
4.8.5.Yakıt Giderleri.....	78

4.8.6.Araç-Gereç, Malzeme Alımı Giderleri.....	78
4.8.7.Temizlik Malzemesi Giderleri.....	79
4.8.8.Temizlik İşlerini Yapan Personel Giderleri.....	76
4.8.9.Sportif ve Sosyal Faaliyet Giderleri.....	76
4.8.10.Bakım-Onarım Giderleri.....	80
4.8.11.Kırtasiye Giderleri.....	80
4.8.12.Çevre Düzenlemesi Giderleri.....	80
4.8.13.Yoksul Öğrencilere Yardım Giderleri.....	80
4.8.14.Personel Giderleri.....	81
4.8.15.Her Türlü Elektronik ve Elektrikli Cihaz Alımı ve Bakımı Giderleri.....	81
4.9. Okulların Finans Kaynaklarının Arttırılması İçin Alternatif Yollar Nelerdir?	83
V. BÖLÜM	86
5. ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
5.1. Sonuç	86
5.1.1.Yasal Dayanıklara Göre Okullarının Gelir Kaynaklarına İlişkin Sonuçlar	86
5.1.2 Kamu Kaynakları Okullarının Finansman İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabildiğine İlişkin Sonuçlar.....	88
5.1.3.Okullarının Özel Gelir Kaynaklarının Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar.....	89
5.1.4.Özel Gelir Kaynakları Okullarının Maddi Kaynak İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılıdığına İlişkin Sonuçlar.....	90
5.1.5.Okullarının Finans Sorunlarının Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar.....	92
5.1.6.Okulların Maddi Kaynak Sorunlarının Çözümlerine İlişkin Sonuçlar.....	93
5.1.7.Okullarının Maddi Kaynakları Hangi Kuruluşlar Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Sonuçlar.....	95
5.1.8.Okullarda Verimli Bir Kaynak Yönetimi Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Sonuçlar.....	95
5.1.9.Okul Kaynakları Nerelerde Kullanıldığına İlişkin Görüşler.....	96
5.1.10.Okulların Finans Kaynaklarının Arttırılması İçin Alternatif Yolların Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar.....	99
5.3. Öneriler.....	101
5.3.1.Araştırmacılar İçin Öneriler.....	103
KAYNAKÇA	104
EKLER	107

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Türkiye’de Bütçeden Eğitime Ayrılan Pay ve Eğitim Harcamalarının Milli Gelire Oran	11
Tablo 2. Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi (2014 Yılı).....	12
Tablo 3: Bakanlıklara Ayrılan Bütçe (2014 Yılı).....	13
Tablo 4. Yıllara Göre Yardım Yapılan Öğrenci Sayıları Ve Miktarları.....	26
Tablo 5. Çalışma Grubu.....	30
Tablo 6. Yakıt Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	34
Tablo 7. Elektrik Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	35
Tablo 8. Su Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	35
Tablo 9. PTT Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	36
Tablo 10. Ek Bina Tesis Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	37
Tablo 11. Büyük Bakım Onarım Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	37
Tablo 12. Eğitim Araçları Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	38
Tablo 13. Küçük Bakım Onarım Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	39
Tablo 14. Mobilya, Döşeme Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	39
Tablo 15. Kırtasiye Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	40
Tablo 16. Temizlik Malzemeleri Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	41
Tablo 17. Sosyal Etkinlik Masrafları Giderinin Genel Bütçe İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	42

Tablo 18. Öğrenci Sosyal Yardımları Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	42
Tablo 19. Hizmetli Ücreti Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdare Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	43
Tablo20. Okullarının Özel Gelir Kaynakları Nelerdir?.....	44
Tablo 21. Yakıt, Elektrik ve Su Giderlerinin Özel Gelirler Grubundan Karşılanma Düzeyleri.....	46
Tablo 22. PTT Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	46
Tablo 23. Ek Bina Tesis Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	47
Tablo 24. Büyük Bakım Onarım Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi	47
Tablo 25. Eğitim Araçları Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	48
Tablo 26. Küçük Bakım Onarım Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	49
Tablo 27. Mobilya, Döşeme Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	49
Tablo 28. Kırtasiye Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi	50
Tablo 29. Temizlik Malzemeleri Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	51
Tablo 30. Sosyal Etkinlik Masrafları Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	51
Tablo 31. Öğrenci Sosyal Yardımları Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	52
Tablo 32. Hizmetli Ücreti Giderinin Özel Gelirler Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi.....	52
Tablo 33. Giderlerin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi ve Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	53
Tablo 34. Okul yöneticilerine göre okulların en önemli finans sorunları	54
Tablo 35. Okul yöneticilerine göre okulların maddi kaynak sorunlarının çözümleri.....	56

Tablo 36. Okul Müdürleri Okullarının Maddi Kaynaklarının Hangi Kuruluşlar Tarafından Karşılanabileceğine ilişkin görüşleri.....	60
Tablo 37. Okullarda bulunan maddi kaynakların kullanım durumlarını gösterir tablo.....	62
Tablo 38. Okul kaynaklarının kullanım alanları.....	64
Tablo 39. Okul Müdürlerinin Okullarının Finans kaynaklarının artırılması için alternatif yollara İlişkin Çözüm Getirecek Ortak Önerileri.....	69

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
Bşk.	Başkaları
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
md.	Madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEV	Milli Eğitim Vakfı
RG	Resmi Gazete
S	Sayı
s	Sayfa
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TL	Türk Lirası
YTL	Yeni Türk Lirası
O. Md.	Okul Müdürü
O.A.B.B.	Okul Aile Birliği Başkanı
Öğrt.	Öğretmen
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. Genel Müdürlüğü
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
ŞNT	Şartlı Nakit Transferi
TUIK	Türkiye İstatistik Kurumu

ÖNSÖZ

Araştırma kapsamında benimle görüşmeyi kabul eden, konu hakkında görüşlerini benimle büyük bir içtenlikle paylaşan okul müdürlerine buradan teşekkürlerimi iletiyorum. Yapılan bu çalışmanın, bir öneri olarak ortaya çıkmasından başlayarak tüm aşamalarında manevi ve akademik desteklerini esirgemeyen, okumaları ve eleştirileriyle bana yön veren, akademik olarak benim gelişmemde yardımcı olan danışmanım Yrd. Doç. İzzet DÖŞ'e içtenlikle teşekkür ediyorum. Yol ve okul arkadaşım Aykut TÜRKMEN'e teşekkür ediyorum. Son olarak, bütün akademik yaşamım sürecinde beni destekleyen, ilgi ve sevgisini benden esirgemeyen hayat yoldaşım, eşim Berrin ile benim için onsuz yaşamın hiçbir tadı ve anlamının olmadığı kızım sevgili Beyza'ya da teşekkür ediyorum.

I. BÖLÜM

1.GİRİŞ

Bu bölümde, problem, amaç, önem, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM

Eğitim, tüm ülkelerin önem verdiği kurumlardan biridir. Ülkeler, kaynaklarının bir kısmını eğitim harcamaları için ayırmaktadır. Bir ülkenin eğitime ayırdığı kaynak miktarı, devletin eğitime verdiği önemi yansıtmaktadır.

Türkiye eğitim sisteminin okullaşma, bina, donanım ve kaynak yetersizliği, ikili öğretim, birleştirilmiş sınıf uygulaması, öğretmen yetiştirme gibi pek çok sorunu vardır. Değişen dünyada sorunları artan insana yardım eden kurumlardan biri de eğitimidir. Çünkü eğitim insana, hayata uyumunu kolaylaştırıcı yeni davranışlar kazandırmakla görevlidir. Bugünün ve yarının işlerini eski bilgi ve becerilerle yapmak olanaksızdır. Okulların ileriye bakan, yarının nesillerini yetiştirmesi gerekmektedir. Bunun için okulların her örgütte olduğu devamlılığını ve faaliyetlerini sağlıklı olarak sürdürebilmesi için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Her okul azda olsa bir bütçeye sahip olması gerekmektedir. Ülkeler, kaynaklarının bir kısmını eğitim harcamaları için ayırmaktadır. Bir ülkenin eğitime ayırdığı kaynak miktarı, devletin eğitime verdiği önemi yansıtmaktadır.

Okul bütçesi, bütün bir yıl içinde tahmin edilen gelir ve giderlerin yazıldığı bir belge ve maddî kaynakların sağlanmasına ve harcanmasına izin veren bir tasarıdır.(Taymaz,1997: 245).

Eğitim, tüm ülkelerin önem verdiği kurumlardan biridir. Türkiye eğitim sisteminin okullaşma, bina, donanım, kaynak yetersizliği, ikili öğretim, birleştirilmiş sınıf uygulaması ve öğretmen yetiştirme gibi pek çok sorunu vardır.

Türkiye toplumunda devletin algılanışı, halkın eğitimle ilgili umutları ve ona verdiği önem ile eğitimi devletin sağlaması gerektiği yönündeki yaygın görüş karşısında, devlet eğitim finansmanı ile ilgili yeni tavrını açıkça belli etmemesine ve yasal düzenlemelere gitmemesine karşın(Önder,1998),eğitimde özel kaynak kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Özel anlamda finansmanın kullanıldığı yerler okullardır.

Eğitim bütçesinin yapılmasına, okuldan başlanmalıdır. Bütçenin tabandan tavana doğru hazırlanmasının ilkeleri ve kuralları bir yönerge ile belirtilmelidir (Başaran, 1994: 144). Diğer bir ifadeyle ülke, bölge ve okul düzeyinde yapılan bütçe sürecinde eğitimin üretildiği temel birim olan okulun yetkilerinin artırılması gerekmektedir. Okulda bütçe yapmanın amacı,

eğitimin etkililiği yükseltmektir.

Okulun amaçları ve öncelikleri bütçeyi yönlendirir. Bütçe, kaynakların okulun amaçlarına yönlendirilmesinde bir araçtır. Okulda bütçe yapma, tahsis edilen kaynakların verimli kullanılmasını sağlar. Öğretmenler ve diğer okul personeli programların maliyeti, okulun malî durumu ve bütçesi ile ilgili daha fazla bilgiye ve bilince sahip olur.

Eğitim bütçelerinin altın yıllarını yaşadığı 1950 ve 60'lı yıllarda eğitim yöneticileri, eğitime ayrılan kaynakların farklı eğitim kademeleri arasında en iyi değişimin nasıl olması gerektiği ve bu kaynakların nasıl kullanılacağı sorusunu düşünüyorlardı (Yolcu,2007).

Eğitimin ve özel olarak okulların finansmanı farklı yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Eğitim finansmanı incelendiğinde üç farklı yöntemin var olduğu görülecektir. Bunlardan ilki, eğitimin finansının devlet tarafından, vergiler yoluyla karşılandığı kamu finansmanı yöntemidir. İkincisi ise hem devletin, hem yararlanan bireylerin, işletmelerin ve gönüllü kuruluşların finansa katıldığı karma finansman yöntemidir. Sonuncusu ise parasal kaynağın eğitimden yararlananlar tarafından karşılandığı özel finansman yöntemidir (Tural, 2002:193).

Ülkemizde ilköğretim okullarının kaynakları çeşitli kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. İlk olarak bakıldığında Anayasanın 42. maddesinde “İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. ”denilmektedir. İlköğretim okullarının kaynakları ise 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda belirtildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı’nca genel bütçeden ayrılan pay, il özel idare bütçesinden ayrılan pay, köylerde mahalli idarelerin bütçelerinden aktardıkları pay, bu kanuna göre verilecek para cezaları, gelirlerini eğitim kurumlarına ayırmış olan mazbut vakıfların hâsılatından ayrılacak hisseler, faizler, velilerin ayni ve nakdi yardımları, okul kantin ve benzeri bölümlerinin kiralari, okul çevresindeki işletmelerin ayni ve nakdi yardımları, hurdaya çıkan her türlü okul araç – gereç ve taşınmazlarının satılmasından elde edilecek gelirlere olmaktadır.

Ayrıca 1997 yılında kabul edilen ve ilköğretimi sekiz yıla çıkaran 4306 sayılı Kanun’la eğitime ayrılan payın arttırılması için, giderleri ilköğretimde kullanılmak üzere çeşitli işlem ve kâğıtlardan eğitime katkı payı alınması uygulamasına başlanmıştır. Bunların yanı sıra “Eğitime %100 destek”, “Yaşasın Okulumuz”, gibi Milli Eğitim Bakanlığı ile çeşitli vakıf, dernek, kurum ve kuruluşların ortaklaşa yürüttüğü kampanya ve projeler de okullara kaynak yaratmak için kullanılmaktadır.

Bu kaynakların illerde uygulaması ise şu şekilde olmaktadır:

Genel Müdürlüklerden iller itibariyle planlanan ödenekler yıl boyu Maliye Bakanlığı'nca serbest bırakma oranlarına göre planlanarak illere gönderilmektedir. İllerdeki uygulama ise; Genel Bütçe 'den gelen bu ödenekler 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince il Özel İdare Bütçesi'ne ve planlama doğrultusunda İlçe Özel İdareleri'ne aktarılması, İl Özel İdare Bütçelerinden %20 oranında ilköğretim hizmetlerine ayrılan payla birlikte ihtiyaçlar doğrultusunda harcamalar yapılması şeklindedir.

Bu kaynaklardan yatırım, donanım, onarım, yeni yapım, derslik ilavesi, boya-badana, eğitim aracı ihtiyaçları, yakacak ihtiyaçları, elektrik-su ihtiyaçları, telefon-ADSL ihtiyaçları, taşınmalı eğitim yol ve yemek giderleri vb. karşılanmaktadır.

Tüm bu kaynakların yanı sıra okullarda kurulan Okul Aile Birlikleri de velilerden ve hayırsever vatandaşlardan aynı ve nakdi yardımlar toplayarak, sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyerek ve okulun kantin, açık alan, salon gibi kısımlarını işleterek okulun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.

Ancak ilgili kanunlarda belirtilen bütçe kaynaklarının yeterli olmadığı ve okullarının Okul Aile Birlikleri yoluyla topladıkları bağış, eğitime katkı payı vb. kaynakların okulların ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir bölümü oluşturduğu geçmişte yapılan araştırmalarla değişti. Örneğin Kavak, Ekinci ve Gökçe'nin(1997) Ankara'da yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre Devlet Bütçesinden ve İl Özel İdare katkılarından ilköğretim okullarına aktarılan pay ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadır ve velilerden para toplama yöntemleri velileri okuldan uzaklaştırmaktadır.

Günümüzde eğitimin ve okulların rolleri sürekli değişmektedir. Buna karşılık okulların çeşitli sorunlarla karşı karşıya olduğu ve bunları çözmekte zorlandığı görülmektedir. Kaynak sıkıntısı bu sorunların en önemlilerinden biridir. Bundan dolayı okul kaynaklarının etkili bir şekilde yönetimi, okulların içinde buldukları kaynak yetersizliği ve diğer sorunların çözümlenebilmesi açısından önemlidir (Çalık ve Kurt 2007: 217).

Okullar, sahip oldukları insan ve madde kaynakları aracılığıyla amaçlarına ulaşmaya çalışırlar. Okulların başarılı olarak işlemesi parasal durumları ile yakından ilgilidir. Okul için gerekli olan maddi kaynaklar zamanında ve yeterince sağlandığında okulun başarılı olma olasılığı artar. Maddi imkânlar ihtiyacın altına düşer ve gerektiğinde sağlanmazsa okulun sunacağı hizmetlerde de azalmalar olacaktır. (Taymaz 2007: 215).

Bir eğitim sisteminin uygulayıcısı durumunda olan yönetici için karşıt veya alternatif davranış şekilleri ile ilgili masraflar veya maliyet hakkındaki bilgi en önemli araçtır. Bir eğitim sistemi kurmak veya bir sistemi yaygınlaştırmak hususunda karar veren bir kimse; mevcut

imkânlarla ilave mi yapmak, onları tamamlamak mı, yoksa farklı bir imkânı mevcutla değiştirmek mi gerektiği hususunda karar vermek zorundadır (Serin 1979: 1).

Yöneticinin elinde kullanabileceğinden daha fazla kaynak yoktur. Kaynakların sınırlı olduğu yerlerde farklı durumlar arasından seçim yapılması gerekir. Bu seçimlerin de maliyetle ilgili doğru değerlendirilmelere dayandırılması gerekir.

Bu nedenle eğitim programlarının maliyeti ile ilgili ilkelerin bilinmesi halinde eğitim yöneticisinin yüklenmesi gereken görevin en önemli kısmıdır. Maliyet ve bütçe ile ilgili sorunların çözümlenmesi ve en iyi maliyet saptama yöntemi ile ilgili tekniklerin bilinmesi eğitim planlarının uygulanması ve formüle edilmesini büyük ölçüde iyileştirebilir.

Eğitim yönetiminde hemen her işin yapılması paraya dayanır. Paranın yönetimi eğitim yönetiminin temelidir. Eğitim yönetiminde başarının kuralı, eğitime ayrılan her kuruşun düzgünce harcanmasıdır (Başaran 1996: 157).

Yöneticinin okulunu, eğitim örgütünü iyi yönetmesi okulun parasal kaynaklarını iyi yönetmesine bağlıdır. Bu yüzden okulun parasının yönetimi, en önemli yönetim işlevidir. Türkiye'nin ulusal gelirlerinden eğitim işlerine ayırabildiği para, gelişmiş ülkelere bakarak çok azdır. Eğitime ayrılan para ülkedeki diğer kesimlere göre de azdır. Bu yüzden eğitimde para kıttır ve bu kıt kaynakla eğitimi yönetmek, yöneticinin çok becerikli olmasını ve bazı yeterliklere sahip olmasını gerektirir. Diğer kesimlere bakarak yöneticinin çok iyi ekonomi bilmesinde, planlamada, bütçelemelerde usta olmasında zorunluluk vardır (Başaran 1996: 157).

Türkiye'de devlete bağlı ilköğretim okullarını idare etmek oldukça zordur. Çünkü belli bir norm veya kritere göre geliri yoktur. Geliri okulun sosyo-ekonomik çevresi ve imkânlarının halka arzı ile doğrudan ilgilidir. Bir başka açıdan ise, okulun geliri okul idare ve yöneticilerinin tamamen özgüven ve becerisine kalmıştır. Eğer okuldaki is görenler çevrenin olanaklarından iyi yararlanabilirlerse okulun gelirin olumlu katkı sağlamaktadırlar (Korkmaz 2005: 433).

Türkiye'de nüfusun hızlı artışı nedeniyle eğitim talebi her yıl artmaktadır. Buna bağlı olarak da öğretmen ve okul ihtiyacı ile eğitim giderleri artmaktadır. Ekonomik kalkınma çabası içinde olan ülkemizde eğitime ayrılan parasal kaynaklar istenilen düzeyde olmamaktadır. Oysa eğitimde mali kaynakların önemi büyüktür. Daha da önemli olan bu sınırlı sayıdaki mali kaynakların kullanımınıdır.

Bülbül (1998:394) bir süredir dünyada eğitim sistemlerinin karşılaştığı önemli sorunları kabaca üç grupta toplamıştır:

1. Eğitim sistemlerinin çıktıları (sunu) ve toplumun insanüstü ihtiyaçları (istem) arasındaki nicel ve nitel denge nasıl kurulacaktır?

2. Eğitimde herkese fırsat ve imkân eşitliği nasıl sağlanacaktır?

3. Eğitimin, öğrenci sayıları ve ünite maliyetlerindeki artışlar nedeniyle, giderek artan finansman ihtiyaçları nasıl karşılanacaktır?

Görüldüğü gibi, hemen her ülkede eğitim planlaması çalışmalarının en büyük sıkıntının maddi kaynak yetersizliğidir. Bülbül'e göre, eğitim harcamalarının toplumsal bir "hizmet" olarak değil, toplumun insan gücü kaynaklarına yapılan bir "yatırım" olarak kabul edilmesi, "eğitim ekonomisini, ekonomi alanında ayrı bir uzmanlık konusu haline getirmiştir. Eğitim harcamalarının finansmanı ülkemiz için de önemli bir sorun alanıdır. Buna karşın yeterince incelenmemiştir.

Kavak ve Ekinci'nin (1994:68) aktardığına göre, Bircan tarafından, eğitim finansmanına ait darboğazın nedenleri iki grupta ele alınmaktadır. Bunlardan içsel nedenler şöyle sıralanabilir:

1. Eğitim maliyetlerinde meydana gelen artışlar,
2. Öğretim kadrosunun verimliliğinin değişmemesi veya çok yetersiz kalması,
3. Okul başarısızlıklarının getirdiği finansman kayıpları,
4. Eğitim sistemlerine eskiye göre daha çok sayıda burs girmesi ve burslarda meydana gelen yükselmeler,
5. Finansman kaynaklarının bileşimi ve kullanımında ortaya çıkan yetersizlikler.

Dışsal nedenler ise;

1. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı, gelişmiş ülkelerde, eğitime olan talebin şekil değiştirmesi (bilgisayarın günlük yaşama girmesi, daha nitelikli, yeni teknolojileri de içeren eğitim talebi gibi),
2. Dış borçların artması, dış ödenek dengelerinin açık vermesi,
3. Kamunun, çevre sorunları büyük alt yapı projeleri gibi kamu finansmanı ile desteklenen hizmetlere daha fazla kaynak ayırması ve benzeri ihtiyaçların bütçelerden pay almaya başlaması,
4. Kamunun gelir kaynaklarının artırılmasına yönelik faaliyetlerinin yetersizliği,
5. İşsizlik ve istihdam şartlarında meydana gelen değişimler ve yeniden eğitim ihtiyaçları.

Yabancı ülkelere bakıldığında örneğin Fransa'da, ilköğretim zorunlu ve parasızdır. Eğitim kurumlarının her tür ve kademedeki finansmanı bölgeler tarafından gerçekleştirilmektedir. İngiltere de ise, ilköğretim parasız ve eğitim kurumlarının her kademesinin finansmanı devlet tarafından yerine getirilmektedir. Amerika'da da ilköğretim devlet okullarında parasız ve eğitim kurumlarının finansmanının sağlanması devlet, yerel yönetimler ve dernekler tarafından yerine

getiriliyor. Almanya’da ise ilköğretim yine zorunlu ve parasızdır. Eğitim kurumları tüm eyaletlerde devlet ve mahalli idareler tarafından finanse edilmektedir.

Görüldüğü gibi pek çok ülkede, özellikle ilköğretim düzeyinde eğitim maliyetlerinin önemli bir kısmı hükümet gelirleri tarafından karşılanır ve öğrenciler ya düşük öğrenim ücreti öderler ya da ücretsiz eğitim alırlar.

Okullarının finansmanında, ülkemizde hem devlet hem de özel kaynakların kullanıldığı görülmektedir. Özel kaynaktan kastedilen, eğitim hizmetinden yararlananların yani bireylerin ve onların adına ailelerin yaptıkları ödemeler ve doğrudan hizmete sunmak üzere kullanılan özel sermayedir. Devlet tarafından sağlanan kaynaklar ise, genel bütçe ödenekleri, il özel idare bütçesinden eğitime ayrılan pay, köy bütçesi ve diğer gelirler oluşturmaktadır. Devletin sağladığı ödenekler okulların ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktır. Bu da okul yöneticilerini, kamu dışı kaynak sağlayabilme yönünde arayışlara götürmektedir. Bunlardan biri okul aile birliğidir. Okul aile birliği adı altında kurulan dernekler bir nebze olsun okulların parasal kaynaklarını çözmeye yardımcı oluyordu.

Okulların gerek yatırım ödenekleri gerekse diğer cari ödenekler konusundaki bütçe yetersizlikleri nedeniyle, bütçe dışı kaynaklara yönelmeleri önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bunlardan ilki, Anayasa’nın 42. maddesine göre ilköğretimin devlet okullarında parasız olmasına karşın, öğrenci ve ailelerinden yaklaşık 40 farklı başlık altında para toplanması, bu çocukların devlet okullarında parasız okuma haklarının ellerinden alınması anlamına gelmektedir (Keskin ve Demirci, 2003:15). İkincisi “zengin olanların bilgi ve eğitime erişim olanaklarını artarken, yoksul sınıflar için eğitimle kazanılacak bir gelecek fikri gittikçe belirsizleşmektedir (Sayılan, 2007:76). Üçüncüsü, “yeni iktidar biçimlerinin” yanı sıra, içerde/dışarıda tutma ilişkileri içinde, yoksul çocuk ve gençlerin öğrenme deneyimi sınırlandırılmakta, okul kültürü değiştirilmekte ve eğitim yönetiminde de yeni uygulamaların önü açılmaktadır (Tural, 2006:244).

İlköğretim okullarına ayrılan merkezi bütçe paylarının yetersizliği nedeniyle okul yöneticileri yeni kaynak arayışlarına girişmiş ve bunun için öğrenci velilerine yönelmiştir. Bu konuda ilk göze çarpan ise özellikle 90’lı yıllarda gazete manşetlerinden düşmeyen kayıt paraları olmuştur (Kavak vd, 1997: 3)

Bununla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı farklı zamanlarda genelgeler yayınlamış ve "Kayıt Parası" adı altında velilerden para aldığı tespit edilen okul yöneticileri hakkında idari işlem yürüteceğini ifade etmiştir (Kavak vd, 1997: 4, Yolcu, 2007: 95-96).

İlköğretim okulu yöneticilerin başvurduğu diğer özel gelir kaynağı ise bağışlardır (Öztürk, 2002: 144). Kavak ve diğerleri (1997) tarafından yapılan araştırmaya göre kent okulları 27 çeşit özel gelir kaynağı yaratmıştır. Öztürk (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okullarının 22 çeşit özel gelir kaynağına sahip olduğu vurgulanmaktadır.

Süzük tarafından 2002 yılında yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okulların 39 çeşit bütçe dışı kaynağa sahip olduğu ortaya konmuştur (Yolcu, 2007: 84) Yolcu (2007) tarafından yapılan araştırmaya göre ise ilköğretim okullarının 13 çeşit bütçe dışı kaynağa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın temel problemi; okulların finans sorunları nelerdir? Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere de yanıt aranacaktır.

1. Yasal dayanaklara göre, okullarının gelir kaynakları nelerdir?
2. Kamu kaynakları okullarının giderlerini ne ölçüde karşılayabilmektedir?
3. Okullarının özel gelir kaynakları nelerdir?
4. Özel kaynaklar okullarının maddi kaynak ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?
5. Okullarının finans sorunları nelerdir?
6. Okullarının maddi kaynak sorunlarının çözümü nelerdir?
7. Okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanmalıdır?
8. Verimli bir kaynak yönetimi nasıl olmalıdır?
9. Okul kaynakları nerelerde kullanılmaktadır?
10. Okulların maddi kaynaklarının artırılması için alternatif yollar nelerdir?

1.2. Amaç

Okulların her örgütte olduğu devamlılığını ve faaliyetlerini sağlıklı olarak sürdürebilmesi için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır.

Bu araştırmanın amacı; okulların finans sorunlarını gelirlerini, giderlerini ortaya koymak ve finans sorunlarına ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir.

1.3. Önem

Okullar eğitim-öğretimin yapıldığı en saygın kurumlarımızdır. Okullarda nitelikli insan yetiştirmek esastır. Okullarda yetişen nitelikli insanlar toplumun gelişmesinde katkı sağlayacaklardır. Okullar ne kadar nitelikli insan yetiştirirse o kadar etkili olur. Okulların verimliliği ve etkililiğinde en önemli araç okulların finansman bakımından güçlü olmalarına bağlıdır.

Ülkemizde eğitime yeterli kaynak ayrılmadığından okullar finansman sorunu yaşamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın okulların finans sorunlarını, gelir ve giderlerinin ne olduğunu tespit ederek problemlere ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Okulların sorunlarının çözümüne de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Görüşme sorularına verilen yanıtlar, okul müdürlerin gerçek düşüncelerini yansıtmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, okul yöneticilerinin okullarının finansman sorunlarına bakışını ölçebilecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde bulunan ilkokul, ortaokul, ortaöğretim okullarının yöneticilerinin vermiş olduğu cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Finansman: Maliye, ekonomik durum, gelir ve giderleri yönetmedir.

Özel Gelir Kaynakları: Eğitim hizmetinden yararlanan yani bireylerin ve onlar adına ailelerin yaptıkları ödemeler ve doğrudan hizmete sunmak üzere kullanılan özel sermayedir.

Eğitim Finansmanı: Öğretim tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların elde edilmesi ve farklı öğretim tür ve düzeylerinde, farklı sosyo-ekonomik kökenden gelen birey ve gruplara dağıtım sürecini ifade etmektedir.

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, okullarının gelir kaynakları üzerinde durulacaktır.

2.1.Eğitim Bütçesi

Türkiye’de okullarının kaynakları çeşitli kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. İlk olarak bakıldığında Anayasanın 42. maddesinde “İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.” denilmektedir. Bilgi çağı olarak nitelendirilen 21. Yüzyılda eğitim, değişimin ve dönüşümün en temel aktörü haline gelmiştir. Bugün uluslararası toplumda, ilköğretim eğitiminin yetersiz kaldığı ve tüm nüfusun en azından lise düzeyinde eğitim alması gerektiği yaygın olarak kabul edilmiştir. 1970’li yıllardan itibaren ise OECD ülkelerinde lise eğitiminin çağ nüfusunun tamamına yaygınlaştırılması ve üniversite öncesi eğitimin süresini uzatarak, genç nüfusun mümkün olduğunca daha uzun süre eğitim alması yönünde politikalar oluşturulmuştur. Bundan dolayı 30.03.2012 tarihli 6287 sayılı kanunla 4+4+4 Eğitim sistemine geçilmiştir. Bu kanunla artık ülkemize 12 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitime geçilmiştir. Okullarının kaynakları ise 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda belirtildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı’nca genel bütçeden ayrılan pay, il özel idare bütçesinden ayrılan pay, köylerde mahalli idarelerin bütçelerinden aktardıkları pay, bu kanuna göre verilecek para cezaları, gelirlerini eğitim kurumlarına ayırmış olan mazbut vakıfların hâsılatından ayrılacak hisseler, faizler, velilerin ayni ve nakdi yardımları, okul kantin ve benzeri bölümlerinin kiraları, okul çevresindeki işletmelerin ayni ve nakdi yardımları, hurdaya çıkan her türlü okul araç – gereç ve taşınmazlarının satılmasından elde edilecek gelirlerden oluşmaktadır. Ayrıca 1997 yılında kabul edilen ve ilköğretimi sekiz yıla çıkararak 4306 sayılı Kanun’la eğitime ayrılan payın artırılması için, giderleri ilköğretimde kullanılmak üzere çeşitli işlem ve kâğıtlardan eğitime katkı payı alınması uygulamasına başlanmıştır. Bunların yanı sıra “Eğitime %100 destek”, “Bilgisayarlı Eğitime Destek”, “Yaşasın Okulumuz”, “Eğitimde Gönül Birliği”, “Umut Adımları” gibi Milli Eğitim Bakanlığı ile çeşitli vakıf, dernek, kurum ve kuruluşların ortaklaşa yürüttüğü kampanya ve projeler de ilköğretim okullarına kaynak yaratmak için

kullanılmaktadır. Bu kaynakların illerde uygulaması ise şu şekilde olmaktadır:

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nden iller itibariyle planlanan ödenekler yıl boyu Maliye Bakanlığı'nca serbest bırakma oranlarına göre planlanarak illere gönderilmektedir. İllerdeki uygulama ise; Genel Bütçe 'den gelen bu ödenekler 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince il Özel İdare Bütçesi'ne ve planlama doğrultusunda İlçe Özel İdareleri'ne aktarılması, İl Özel İdare Bütçelerinden %20 oranında ilköğretim hizmetlerine ayrılan payla birlikte ihtiyaçlar doğrultusunda harcamalar yapılması şeklindedir. Bu kaynaklardan yatırım, onarım, yeni yapım, derslik ilavesi, boya-badana, eğitim aracı ihtiyaçları, yakacak ihtiyaçları, elektrik-su ihtiyaçları, telefon-ADSL ihtiyaçları, taşınmalı eğitim yol ve yemek giderleri vb. karşılanmaktadır. Tüm bu kaynakların yanı sıra okullarda kurulan Okul Aile Birlikleri de velilerden ve hayırsever vatandaşlardan aynı ve nakdi yardımlar toplayarak, sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyerek ve okulun kantin, açık alan, salon gibi kısımlarını işleterek okulun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.

2013 Yılı MEB bütçe rakamlarına bakıldığında;

- 2013 yılı için öngörülen Merkezi yönetim bütçesi yaklaşık **404 milyar TL** dir.
- 2013 yılı eğitim bütçesi, **47 milyar 500 milyon TL** olarak belirlenmiştir.
- 2013 MEB Bütçesi, 2013 tahmini Milli Gelirin (**1 milyar 571 milyon TL**) yüzde **3**'üne,merkezi bütçenin yüzde **11,76**'ine tekabül etmektedir.
- 2013 MEB Bütçesinin yüzde **69**'unu oluşturan **32 milyar 983 milyon TL** sadece personel giderleri için ayrılmıştır. 2013 yılı için sosyal güvenlik devlet primi giderleri MEB bütçesinin yüzde **10, 97**'sini (**5 milyar 210 milyon TL**) oluşturmaktadır. Mal ve hizmet alımları için ayrılan miktar ise MEB bütçesinin yüzde **8**'ini (**3 milyar 952 milyon TL**) oluşturmakta, sadece **3 milyar 73 milyon TL** ile sınırlı kalmaktadır.
- 2014 yılı eğitim bütçesi, **55 milyar 704 milyon 817 bin 610 TL** olarak belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin milli gelir (GSYH) içindeki payı **2013** yılında **% 3** olarak öngörülmüştür. Eğitim sisteminin karşı karşıya olduğu sorunlar, özellikle eğitimde 4 +4+4 sistemine geçilmesi ile birlikte oluşan yeni ihtiyaçlar göz önüne alındığında, bütçe

rakamlarının eğitim sisteminin ihtiyaçlarına yanıt verecek oranlarda arttırılması söylemek mümkün değildir.

Tablo 1: Türkiye’de Bütçeden Eğitime Ayrılan Pay ve Eğitim Harcamalarının Milli Gelire Oranı

Yıllar	MEB Bütçesinin Merkezi Bütçeye Oranı (%)	MEB Bütçesinin Milli Gelire Oranı (%)
2002	7,61	2,66
2003	6,91	2,85
2004	8,53	3,00
2005	9,53	3,07
2006	9,50	2,95
2007	10,42	3,40
2008	10,51	3,13
2009	10,64	2,51
2010	9,80	2,74
2011	10,92	2,81
2012	11,16	2,74
2013	11,76	3,02
2014	15,4	4,6

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılan bütçe bir önceki yıla oranla 15,4 oranında artmıştır. Bu durum eğitim bütçesinin yıldan yıla arttığını göstermektedir. Ancak hala istenilen düzeyde değildir. Eğitim bütçesinin yeterli düzeye ulaşabilmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınması gerekir. Bir milletin Çağdaş ülkeler seviyesine ulaşması eğitiminin kaliteli ve yeterli olmasına bağlıdır.

Ülkemizde eğitim finansmanı büyük ölçüde devletçe karşılanmaktadır. Türkiye’de okullara sağlanan parasal kaynakların bazıları aşağıda belirtildiği gibidir:

- ✓ Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)’dan dan Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılan pay,
- ✓ 24.03.1988 tarih ve 3418 sayılı yasada belirtilen tütün ve tütün mamullerinden ilköğretim ve ortaöğretim için alınan vergiler,

- ✓ 29.06.2001 tarih ve 4702 sayılı kanun değişikliğinde belirtilen, ilköğretim ve ortaöğretimi geliştirmek için eğitime katkı paylarının süresinin
- ✓ 31.12.2010 tarihine kadar uzatılması,
- ✓ 30.04.1992 tarih ve 3797 sayılı yasanın 59. maddesinde belirtilen, her türdeki Anadolu liselerindeki öğrenci velilerinden alınan maddi kaynaklar,
- ✓ 05.06.1987 tarih ve 3308 sayılı yasanın 32. maddesinde belirtilen Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonunda oluşturulan maddi kaynaklar,
- ✓ Milli Eğitimdeki döner sermayeler,
- ✓ Dış kredi ve yardımlar,
- ✓ Halk yardımları,
- ✓ Vakıf gelirleri vs.
- ✓

Tablo 2:Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi (2014 Yılı)

KODU	AÇIKLAMA	HÜKÜMET TEKLİFİ	KOMİSYONCA KABUL EDİLEN
1	GENEL KAMU HİZMETLERİ	2.442.900.240	AYNEN KABUL EDİLMİŞTİR.
2	SAVUNMA HİZMETLERİ	0	0
3	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	2.225.000	AYNEN KABUL EDİLMİŞTİR.
4	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	0	0
5	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	0	0
6	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	0	0
7	SAĞLIK HİZMETLERİ	0	0
8	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	207.660.370	AYNEN KABUL EDİLMİŞTİR.
9	EĞİTİM HİZMETLERİ	53.052.032.000	AYNEN KABUL EDİLMİŞTİR.
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	0	0
GENEL TOPLAM		55.704.817.610	55.704.817.610

Tablo 3: Bakanlıklara Ayrılan Bütçe (2014 Yılı)

KURUMLAR	TOPLAM
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	5.442.784.190
ADALET BAKANLIĞI	8.239.490.000
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	21.815.196.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	3.550.923.000
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	1.868.612.000
MALİYE BAKANLIĞI	112.599.516.900
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	55.704.817.610
SAĞLIK BAKANLIĞI	2.529.593.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	32.725.545.000
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	1.829.076.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.974.789.000
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	17.024.807.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	223.719.000
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	2.789.101.000
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	1.329.416.000
EKONOMİ BAKANLIĞI	1.454.494.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	5.946.113.000
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	14.230.405.000
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	644.667.000
KALKINMA BAKANLIĞI	1.254.282.000
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	10.945.551.000
ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	13.013.413.000

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere en fazla ödenek Maliye Bakanlığı'na ayrılmaktadır. İkinci olarak en fazla ödenek Milli Eğitim Bakanlığına ayrılmaktadır. Bu da eğitim açısından sevindirici olmakla beraber daha yeterli değildir. Son yıllarda eğitime aktarılan kaynak gittikçe artmaktadır. Eğitim harcamalarının Gayri Safi Milli Hasıla'daki payı eğitim için yapılan harcamaların büyüklüğü konusunda kullanılan göstergelerden biridir. Türkiye'de eğitimin büyük ölçüde kamusal kaynaklarla finanse edildiği bilinen bir gerçektir. Her öğretim düzeyinde, kamu finansmanı ağırlığa sahiptir. Bu finansman yapısı içinde, kamusal eğitim harcamalarının Gayri Safi Milli Hasıla'ya (GSMH) oranı 1963'ten günümüze kadar yüzde 2 ile 4,5 arasında değişkenlik göstermiştir. Fakat yıllar arasında farklılıklar olsa

da eğitime ayrılan pay, nüfus artışına paralel olarak artan eğitim istemine (talebine) uygun eğitim hizmeti için artış göstermemiş, eğitim sistemi devamlı parasal güçlüklerle karşılaşmıştır. Eğitim finansmanının büyük bir bölümü devletçe karşılandığı için ayrılan payın yeterli olmaması, eğitimde parasal güçlüklerle karşılaşılmasına yol açmıştır. Eğitim finansmanında karşılaşılan sorunlar ayrıca bireylerin “eğitim hakkı”na erişemediğinin bir göstergesidir. Kısıtlı eğitim finansmanı sonucunda, eğitim kurumları istenilen nitelikte eğitim hizmeti sunamamaktadır.

2.2. YASAL DAYANIKLARINA GÖRE OKULLARIN MADDİ KAYNAKLARI

Konuya yasal dayanaklara göre okullarının gelir kaynaklarını, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanun’u ile 4306 sayılı Kanun ve bunların içerikleri, okul aile birliği yönetmeliği, burslu ve yatılı okutma yönetmeliği ve sosyal yardımlara ilişkin kanunlara, atıfları ile başlamak gerekir.

2.2.1.222 Sayılı Kanun

İlköğretim okullarında yapılacak gelir ve giderler 222 sayılı İlköğretim Temel Kanunuyla belirlenmiştir. Bu Kanunun ilköğretim gelir ve giderleri planlama bölümü şu maddelerden oluşur.

İlköğretime ait gelir kaynakları şunlardır:

- a) Her yıl Devlet gelirlerinin % 3 ünden az olmamak üzere Devlet bütçesinden yapılacak yardımlar,
- b) Özel idare bütçelerine, bu kanun hükümleri gereğince sağlanacak gelirler hariç ve 1960 mali yılında ilköğretime tahsis edilen miktardan az olmamak üzere, yıllık gelirlerinin en az % 20 si oranında konulacak ödenekler,
- c) Köy okullarına gelir sağlamak üzere, tahsis edilen araziden ve okul uygulama bahçesinden elde edilen gelirler hariç köy bütçelerine her yıl genel gelirlerinin en az % 10 u oranında konulacak ödenekler,
- d) Mahkemelerce hükmolunanlar da dahil olmak üzere bu Kanuna göre verilecek para cezaları,
- e) Gelirleri sıbyan, mahalle tıfil okulları ile medreselere ve diğer ilim müesseselerine tahsis edilmiş bulunan mazbut vakıflar hasılatından her yıl Vakıflar Genel Müdürlüğünce bütçe ile tespit edilecek gelirlerle mütevelliler tarafından idare olunacak vakıflardan ayrılacak hisseler,

f) İktisadi Devlet Teşekkülleri, özel kurumlar, dernekler veya hayırsever kişiler tarafından yapılacak her türlü mal, para bağışları ve vasiyetler, (İşbu bağış ve vasiyetlerle bununla ilgili işlemlerden resim ve harç alınmaz.) Gelir ve Kurumlar Vergisi yükümlülükleri tarafından makbuz mukabilinde yapılacak para bağışları, yıllık bildirim ile bildirilecek gelirlerden ve kurum kazançlarından indirilir.

g) Faizler,

h) Hurdaya çıkacak okul eşya ve levazımının, işe yaramayacağı anlaşıldığından veya yenisi yapıldığından satılmasına karar verilen okul binaları enkazının veya okul yerinin değiştirilmesi dolayısıyla bu kanuna göre istifade edilmeyecek durumda kalan arsa ve tarlaların satışından elde edilecek paralar,

i) Sözleşmeler gereğince kısmen veya tamamen yerine getirilmeyen okul yapım işleri müteahhitlerinden alınacak gecikme ve benzeri tazminat ve müteahhitlerin irat kaybolunacak teminat akçeleri,

Bütçelerine yukarıda yazılı oranlarda ilköğretim ödeneği koymamış olan idareler, belediye ve köyler için bu ödenekler; bütçeleri inceleme ve onamaya yetkili makamlar tarafından doğrudan doğruya konur; bu ödeneklerin mali yıl başında özel idarelere yatırılması sağlanır.

76.maddenin (a) fıkrası gereğince Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinde açılacak özel fasıla gelecek yıllara geçici taahhütler ve masraflar karşılığı olarak ilk on sene (1961-1971) Devlet gelirlerinin % 3 ünden ve ondan sonraki yıllarda ise % 2 sinden az olmamak üzere, ödenek konulur. Bu ödeneklerle diğer giderlerin % 70 i münhasıran 78 inci maddenin (a) fıkrasında yazılı işlere, % 30 u ise aynı maddenin (b) fıkrasında gösterilen ihtiyaçlara sarf edilir. Milli Eğitim Bakanlığınca genel bütçeden yapılacak yardımlar tespit olunacak programa göre İl Özel İdarelerine dağıtılır veya Bayındırlık Bakanlığı bütçesine aktarılır.

Milli Eğitim Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde bu ödeneklerden bir kısmını 84 üncü maddede yazılı esaslar dâhilinde doğrudan doğruya kullanabilir ve ayniyat halinde illere gönderebilir.

76. maddenin (a, b, c, e, f, g, h, i, j) fıkralarında gösterilen gelirler veya ödenekler 77. maddedeki hükümler yerine getirilmek şartıyla:

a) Köy, kasaba ve şehir ilköğretim kurumlarının ve öğretmen lojmanlarının yapım, tadil, esaslı onarım, her türlü ilk tesis ve okul eşyası, ders aletleri ile arsa ve arazi istisnakleri, masraflarına,

b) Küçük onarımlar, okulların genel giderleri, yoksul öğrencilere parasız olarak verilecek okul kitapları ve ders levazımı bedeli, öğrencilerin yiyecek, giyecek noksanlarının telafisi, esaslı hastalıklarının tedavisi, pansiyonlu ilköğretim okullarının ve tamamlayıcı kursların ve sınıfların masrafları gibi her türlü giderlerine sarf olunur.

Ancak, İlköğretim Müdürlükleri, ilköğretim okulları, İl Halk Eğitimi Başkanlıkları ile İlçe Halk Eğitim Merkez Müdürlüklerinde çalışan genel ve yardımcı hizmetler sınıfına dahil personelin ve bu kurumlar için gerekli bölge doktorları, sağlık memuru, hemşire, yapı işlerinde çalışan teknik elemanların aylıkları ve her türlü özlük giderleri genel bütçeden ödenir.

Milli Eğitim Bakanlığı bu kanuna bağlı 10 yıllık plana göre tamamlanması gereken bütün köy, kasaba ve şehir ilköğretim okulları yapımı hakkında her yıl bütçe kanununa üçer yıllık tafsilatlı bir plan ekler. Bu planda her yıl illerde yapılması gereken köy, kasaba ve şehir ilköğretim okullarının sayıları, yerleri, tipleri, dersane sayıları ile tahmini masrafları gösterilir.

Yukarıdaki fıkrada sözü geçen bakanlık planına paralel olarak, valilikler de üç yıllık plan ve program hazırlarlar, bu programlar İl genel meclisinde onanır ve il bütçesine bağlanır. Bu planda:

Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan plandan her il'e isabet eden okul yapımı ve ilk tesis işleri başta olmak üzere 78 inci maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı işlerden ve hizmetlerden il bakımından yapılması uygun ve mümkün görülenler ayrılarak planlanır. Gereken hazırlık safhaları ve bunun uygulanma zamanları, ayrılacak ödenekler gösterilir.

Bu planlar il bütçesiyle birlikte tetkik ve tasdik edilmek üzere İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarına gönderilir. Milli Eğitim Bakanlığı sebep göstermek suretiyle planlar üzerinde değişiklikler yapabilir.

Bu planların uygulanmasından başta mülkiye amirleri, il daimi komisyonu olmak üzere, Milli Eğitim müdürleri, ilköğretim müfettişleri, ilçe eğitim müdürleri yükümlü ve sorumludurlar.

Milli Eğitim Bakanlığı 79 uncu maddede sözü geçen programa göre yeniden açılacak ilköğretim kurumlarıyla, mevcutların öğretmen ihtiyaçlarını karşılayacak öğretmenleri yetiştirmek üzere gerekli bütün tedbirleri zamanında almakla yükümlüdür.

76. ve 77. maddelerde ilköğretime tahsis edilen ödenek veya gelirler 78.maddede gösterilen işlerden başka hiçbir yere sarf edilemez, başka fasıllara nakledilemez.

Bu gelirlerle sağlanan bina ve tesisler veya eşya başka bir hizmete devredilemez. İlköğretimin bina ve tesislerinden, bu kurumların esas hizmetlerini aksatmamak ve Milli Eğitim Bakanlığının muvafakati alınmak şartıyla, halk eğitimi hizmetlerinde ve diğer milli eğitim hizmetlerinde faydalanmak caizdir.

78. maddenin (b) fıkrasında gösterilen hizmetler için ayrılacak ödeneklerin % 30 undan fazlası bu fıkra da gösterilen personel giderlerine ayrılamaz. Sözü geçen personel bu fıkra da belirtilen hizmetlerin dışında kalan bir işte devamlı veya muvakkat olarak kullanılamaz.

76 ve 77.maddelerde gösterilen gelirler, ödenekler, yardımlar, tahsillerini müteakip ilgili dairelerce özel idarelere yatırılır.

Bu gelir ve ödenekler özel idarelerce "İlköğretim gelir ve ödenekleri" adıyla açılacak ayrı bir hesaba alınır. Mali yıl içinde sarf edilemeyen kısımları gelecek mali yıllara devredilir. Bu paralardan bir aylık normal ihtiyaçları karşılayacak olan miktardan fazlası, bir milli bankada açılacak hesaba yatırılır.

76. maddenin (d) fıkrasında yazılı gelirler aynı suretle köy bütçelerinde "ilköğretim gelir ve ödenekleri" adıyla açılacak ayrı bir hesaba alınır ve bakiyeleri gelecek mali yıllara devredilir. Bu ödenekler köy ihtiyar heyetinin hazırlayacağı bir plan ve programa göre 78. maddenin (b) fıkrasında yazılı işlere ve özel olarak öğrencilere yapılacak yardımlara sarf edilir. Bu paralar milli bir bankada açtırılacak bir hesapta muhafaza edilir ve köy ihtiyar heyetince uygun görülecek iki imza ile çekilir.

Bu kaynaklar ilçede bazı okullara küçük onarım ve boya olarak fayda sağlasa da okulların ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzaktadır. Özellikle ilkokul ve ortaokulların ödeneği olmadığından dolayı okul yöneticilerini bazı para bulma yollarına zorlamaktadır.

2.2.2 – Okul Aile Birliği Yönetmeliği

Okullara yapılan bağışların, nakdi yardımların okul aile birliği hesabında birikmesi ve bu birikim okul aile birliği izni ile okulun çeşitli ihtiyaçlarında hazırlanabilir. Okul aile birliği yönetmeliği aşağıdaki gibidir.

Resmi okullarda Birliğin gelirleri; Ayni, nakdî, şartlı/şartsız bağış ve yardımlardan, okulların bünyesindeki kantin ve benzeri yerlerin işlettirilmesi, gerektiğinde işletilmesinden elde edilen gelirlerinden, kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişilikleri ve gerçek kişilerin, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde eğitim ve öğretimin yapıldığı saatler dışında gerçekleştirecekleri sosyal, kültürel, sportif, kurs, proje, sınav, toplantı, kampanya ve benzeri gelir getirici etkinliklerinden sağlanan gelirlerden, diğer gelirlerden oluşur. Birlikler,

velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlayamaz, okul kayıt döneminde bağış ve yardım toplayamaz. Ayrıca Bakanlık tarafından yürütülen proje ve yapılan protokoller kapsamında okul ve kurumlarda yapılacak faaliyetlerden ücret talep edilemez.

Birlikler, velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlayamaz, okul kayıt döneminde bağış ve yardım toplayamaz. Ayrıca bakanlık tarafından yürütülen proje ve yapılan protokoller kapsamında okul ve kurumlarda yapılacak faaliyetlerden ücret talep edilemez.

Gelirler birlik adına bankalarda açılacak hesapta toplanır. Birlik tarafından nakde çevrilebilecek aynı yardımlar nakde çevrildikten sonra bağışlar hesabına yatırılır. Nakde çevrilemeyen aynı yardımlar ise belge karşılığında okul müdürlüğüne teslim edilir. Nakdî bağışların öncelikle birliğin banka hesabına yatırılması sağlanır, mümkün olmadığı durumlarda gelir makbuzu karşılığında kabul edilir.

Belge karşılığı elden alınan bağışlar en geç beş iş günü içinde birliğin banka hesabına yatırılır. Şartlı bağışlar amacı dışında kullanılamaz. Yönetim kurulunca bastırılan ve hazır alınan basılı gelir gider makbuzları; müteselsil seri, cilt ve sıra numarası taşıyan, kendinden karbonlu elli asıl ve elli koçan yaprağından meydana gelen ciltli makbuzlardır. Bunlar kurum mührüyle mühürlendikten sonra yönetim kurulu karar defterine koçan seri numaraları yazılarak kayıt altına alınır. Elektronik sistemler ve yazı makineleri aracılığıyla yazdırılacak form veya sürekli form şeklinde kullanılacak belgelerin ilgili mevzuatında belirtilen bilgileri içermesi ve kurum mührüyle mühürlenmesi zorunludur. Kullanılacak belgelerin sayısı ve türü yönetim kurulunca tespit edilir, bastırılır, karar defterinde kayıt altına alınır ve kurum mührüyle mühürlenerek kullanılır. Bu evraklar 16.5.1988 tarihli ve 19816 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte öngörülen süreler kadar muhafaza edilir.

Resmî okullarda kantin ve benzeri yerlerin; birliklerce kiraya verilmesi hâlinde, elde edilecek gayri safi gelirin %3'ü, üçer aylık dönemler hâlinde, takip eden ayın yirmisine kadar Hazineye arz bedeli olarak kiracı tarafından defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına, elde edilecek gayri safi gelirden Hazineye ödenmesi gereken arz bedeli düşüldükten sonra kalan net tutarın % 80'i birliğin, % 10'u ilçe millî eğitim müdürlüğünün, % 10'u ise il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına aktarılır. Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin % 20'si il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına yatırılır.

Birliklerce işletilmesi hâlinde, işletilen yerin gayri safi hâsılatının %1'i birlikçe, üçer aylık dönemler hâlinde, takip eden ayın yirmisine kadar Hazineye arz bedeli olarak defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına ödenir. Arz bedelinin hesaplanmasında gayri safi

hâsılat esas alınmış ise Hazineye ödenmesi gereken arz bedeli, zorunlu işletme giderleri ve kanuni giderler düşüldükten sonra kalan net tutarın % 80'i birliğin, % 10'u ilçe millî eğitim müdürlüğünün, % 10'u ise il millî eğitim müdürlüğünün banka hesaplarına aktarılır. Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin % 20'si il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına yatırılır. İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri hesaplarına yatırılan paralar, il/ilçe millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği ilgili müdür yardımcısı /şube müdürü başkanlığında iki okul müdürü ve iki birlik başkanından, mülki amirin onayı ile oluşturulan komisyonca öncelikle imkânları kısıtlı olan okulların ve öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ilgili birliğin hesabına aktarılır. Kira süresinin sona ermesi veya sözleşmenin feshinden sonra taşınmazın tahliye edilmemesi durumunda, tahsil edilen cezanın, sözleşmenin feshi hâlinde tahsil edilen cari yıl/ay kira bedeli tutarındaki tazminatın ve kısa süreli kullanım bedellerinin %3'ü Hazineye arz bedeli olarak ödendikten sonra kalan tutar birinci fıkraya göre dağıtılır. Arz bedelinin ödenmesinin takibinden okul müdürü ve birlik yönetim kurulu başkanı sorumludur.

Süresinde ödenmeyen arz bedelleri, 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesi gereğince belirlenen gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

Birlik gelirlerinin; okulun bütçe disiplini çerçevesinde, eğitim ve öğretim giderleri ile maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarına harcanması esastır. Tüm harcamalar, birlik yönetim kurulunun kararı ile yapılır. Okul için gerekli ihtiyaç ve harcamalar için okul yönetiminden yazılı talep alınır. Mal ve hizmet alımları birlik yönetim kurulu üyeleri veya uzmanlık gerektiren işlerde okul aile birliği üyelerinden oluşan en az üç kişilik bir komisyon marifetiyle yapılır.

Birliğin banka hesabındaki paralar, birlik başkanı ve muhasip üyenin müşterek imzasıyla çekilir. Birlik başkanının bulunmadığı durumlarda başkan yardımcısı yetkilidir. Alınan taşınırlar/demirbaşlar/tüketim malzemeleri 28.12.2006 tarihli ve 2006/11545 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre okul adına kaydedilerek taşınır işlem fişinin bir örneği harcama belgesine eklenir.

Birliğin gelirlerinin elde edilmesinde ve harcanmasında görevli ve yetkili olanlar; kaynakların okul ihtiyaçlarına yönelik etkili, verimli ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmasından sorumludurlar.

Birlik başkanı elde edilen gelirler, alınan bağışlar ve yönetim kurulu kararlarıyla

yapılan harcamalara ilişkin bilgileri okul müdürüne her ayın sonunda yazılı olarak bildirir
Muhammen bedel tespit komisyonu ve bedel tespiti

Muhammen bedel tespit komisyonu, valilik/kaymakamlıkça görevlendirilecek il/ilçe millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında okul müdürü/müdür yardımcısı, birlik başkanı, defterdarlık/mal müdürlüğü temsilcisi, gerekli görülmesi halinde ilgili özel idare müdürlüğü temsilcisi ile il ve ilçelerde ilgili meslek odasının temsilcisinin katılımıyla oluşur. Kantin ve benzeri yerlerin muhammen bedelinin tespitinde; öğrenci sayısı, okulun bulunduğu bölgenin gelişmişlik düzeyi, kiralanacak yerin fiziki özellikleri ve benzeri kriterler de dikkate alınır. İlan edilen ilgili eğitim ve öğretim yılı takvimindeki yaz tatili ile yarıyıl tatili hariç olmak üzere aylık kira bedelinin belirlenmesinde; okulların eğitim ve öğretime açık olduğu günler dikkate alınır. Ancak, tam yıl işletilebilecek kantin ve benzeri yerler için on iki ay üzerinden bedel tespit edilir. Söz konusu yerlerin kısa süreli kullandırılması hâlinde kullanım bedelleri, kullanım amacı da dikkate alınarak saatlik, günlük veya haftalık olarak muhammen bedel tespit komisyonunca belirlenir.

Birlik; kantin ve benzeri yerleri öncelikle işletmecilere kiralama usulü ile işlettirir veya işletmecinin bulunmadığı durumlarda işletir. Kantin ve benzeri yerlerin kiraya verilmesinde, eğitim ve öğretimin aksatılmaması esastır.

Söz konusu yerlerin birlik tarafından kiraya verilmesi 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 51 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre pazarlık usulü ile yapılır. Kiralama işlemleri, valilik/kaymakamlıkça görevlendirilecek il/ilçe millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında ilgili birlik başkanı, defterdarlık/mal müdürlüğü temsilcisi, gerektiğinde il/ilçe özel idare müdürlüğü temsilcisinin katılımıyla oluşan ihale komisyonunca yapılır. Kantin kiralama ihalelerinde katılımcılardan, 5.6.1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hükümlerine göre kantincilik alanında alınmış ustalık belgesi sahibi olma şartı aranır. Ancak, katılımcıların hiçbirisinde ustalık belgesi bulunmaması durumunda işyeri açma belgesi, kalfalık, kurs bitirme belgelerinden en az birine sahip olma şartı aranır. Kantin kiralama ihalelerine katılacak kişiler; ilgili esnaf odasından adına kayıtlı okul kantin işletmesi olmadığına ve ihalelerden yasaklama kararı bulunmadığına dair aldığı belgeyi ibraz eder. Kantinlerde, alanlarında ustalık belgesi, işyeri açma belgesi, kalfalık belgesi, mesleki ve teknik eğitim diploması ve kurs bitirme belgelerinden en az birine sahip ve eğitim ve öğretim ortamına ve öğrenci psikolojisine uyum sağlayabilecek kişiler istihdam edilir. İstihdam edilen kişilerden ilgili mevzuatında belirtilen sürelerde portföy muayenesi, adli sicil ve arşiv kaydı ve benzeri evraklar istenir. Her yıl kantin

işletmecisi faaliyet belgesi ile işletmecinin yanında çalışanların adli sicil ve arşiv kayıtları yenilenir ve birlik yönetimine teslim edilir. İhale komisyonu başkanı ve üyeleri ile birliğin yönetim ve denetleme kurulu üyelerinin ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları ihaleye katılamaz. Kira sözleşme süresi tamamlanmadan işletmecinin tek tarafı olarak sözleşmeyi feshetmesi veya işletmecinin sözleşme hükümlerine uymaması veya fesih nedenlerinden birinin gerçekleşmesi sebebiyle birlikçe feshedilmesi ya da tarafların mutabakatı ile sözleşmenin feshedilmesi hâlinde yeniden ihale yapılır.

Bu iki kanun okullarda yapılacak maddi kaynaklarının yasal çerçevesini çizmektedir. Bu kanunlardan hareketle okulda yapılan maddi yardımların harcanması veya başka bir tasarrufta bulunulması yasal olarak mümkün değildir.

Bağlayıcı olmamakla beraber milli eğitim şurası kararlarında da eğitime yapılması gereken yardımlardan bahsedilir ancak bağlayıcı olmadığından tavsiyeden öte geçemez.

2.2.3 Ortaokul ve Liselerde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun

Bu Kanunun amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında öğrencilerin parasız yatılı veya burslu okumalarına ve bunlara yapılacak sosyal yardımlara ilişkin esasları düzenlemektir. Bu Kanun, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında parasız yatılı veya burslu okumaya hak kazanan öğrencileri kapsar.

Bu Kanunda geçen; "Parasız yatılı okuma", sözünden, bu Kanunda belirtilen şartları taşıyan öğrencilerin ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında karşılıklı olarak barındırılmak, beslenmek, giydirilmek ve kendilerine harçlık verilmek suretiyle okutulmaları; "Burslu okuma", sözünden, bu Kanunda belirtilen şartları taşıyan öğrencilerin ilköğretim ikinci kademe ve orta öğretim kurumlarında Bakanlar Kurulu kararı ile tespit edilecek miktarda karşılıksız olarak para yardımı yapılması suretiyle okutulmaları anlaşılır.

Millî Eğitim Bakanlığı, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında, kalkınma planlarında öngörülen hedefler doğrultusunda parasız yatılı ve burslu öğrenci okutur. Parasız yatılı ve burslu okumak için maddî imkânlardan yoksun ve başarılı olmak esastır. Ancak, sınavsız olarak parasız yatılı öğrenciliğe kabul edilenler ile 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanuna göre yetiştirme yurtlarından gelen veya aynı Kanun gereğince

haklarında tedbir kararı verilmiş olan öğrencilerden, parasız yatılı veya burslu okumak isteyenlerin ailelerinin maddî durumları dikkate alınmaz. Parasız yatılı ve burslu öğrenci kontenjanları illerin, gelişmişlik durumları ve öğrenci sayıları dikkate alınarak her yıl Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilir.

Parasız yatılı okuma veya burslu okuma hakkından yararlanacak öğrencilere ait kontenjanların, 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanunda yer alan korunmaya muhtaç çocuklar, öğretmen çocukları ve oturdukları yerde ilköğretim kurumu bulunmadığından öğrenim hakkından yararlanamayan çocuklar için tespitine ve bunlara ait yüzdeler karşılığındaki sayıların belirlenmesine dair esaslar yönetmelikle belirlenir.

Parasız yatılı olarak okutulacak veya burs verilecek öğrencilerin sayısı, seçilmeleri, sınavları ve kabulleri ile ilgili esaslar her yıl Millî Eğitim Bakanlığınca İlan edilir.

Durumları 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 65. maddesinin (d) fıkrası, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 2453 sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun Hükümlerine uyan kişilerin çocukları; doğal afetler, savaş ve olağanüstü haller sebebiyle korunmaya muhtaç duruma düşmüş olan çocuklar ve ayrıca görev yaptıkları yerde çocuğunun devam edeceği düzeyde okul bulunmayan öğretmenlerin çocuklarından Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilecek kontenjan kadarı sınavsız olarak parasız yatılı öğrenciliğe alınırlar. Ancak, bu gibi öğrencilerden özel giriş sınavı ve kayıt - kabul şartları bulunan eğitim-öğretim kurumlarına alınacakların, bu kurumların kayıt-kabul şartlarını taşımaları ve sınavlarını kazanmaları gereklidir. Durumları 11. madde hükümleri dışında kaldığı sürece, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında parasız yatılı veya burslu okuyan öğrencinin parasız yatılı veya burslu okuma durumu orta öğretimini tamamlayıncaya kadar devam eder.

(Değişik: 07.02.1990-3612 K/56. md.) Temel eğitim ikinci kademe ve ortaöğretim kurumları öğrencilerine Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken tespit edilen miktar kadar burs verilir.

Burslu öğrencilerin bursları, burs almaya hak kazandıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren okullarınca ödenir. Ödemeye tatil aylarında da devam olunur.

Son sınıf öğrencilerinden okulu bitirenlerin bursları, güz dönemi sınavlarının sona erdiği tarihi takip eden aybaşında kesilir. Ancak, ilköğretim ikinci kademe son sınıf öğrencilerinin bursları orta öğretim kurumlarına devam etmeleri halinde kesilmez.

Parasız yatılı öğrencilere ayrıca burs verilmez. Bir defaya mahsus olmak üzere parasız yatılı öğrenciler burslu, burslu öğrenciler parasız yatılı öğrenciliğe geçirilebilir.

Parasız yatılı veya burslu okuma imkânından faydalanan öğrenciler, başka kurumlarca verilen bursu seçtikleri takdirde bu kanunda öngörülen parasız yatılı veya burslu okuma haklarından faydalanamazlar. Parasız yatılı öğrencilere eğitim araç ve gereçleri, yiyecek, giyecek, harçlık ve diğer ihtiyaçları ile ilgili sosyal yardımlar yapılır. Parasız yatılı ve burslu öğrencilerin muayene ve tedavi giderleri Millî Eğitim Bakanlığınca karşılanır. Aşağıdaki hallerde parasız yatılı veya burslu okuma hakkı sona erer:

- a) İlköğretim kurumlarının birinci ve ikinci kademesi ile orta öğretim kurumlarındaki öğrenimlerinin her birinde bir defadan fazla bir üst sınıfa devam etme hakkını kazanamamak,
- b) Taksirli suçlar ile kabahat nevinden olanlar hariç olmak üzere ertelenmiş olsa dahi bir suçtan dolayı mahkûm olmak.
- c) Bir öğretim yılı veya daha fazla okul ile ilişkisini kesen disiplin cezası almış olmak,
- d) Millî Eğitim Bakanlığınca kabul edilebilir bir mazerete dayanmaksızın kendiliğinden öğrenimini terk ederek okuldan ayrılmak.
- e) Parasız yatılı veya burslu okumaktan vazgeçmek.

Tatil aylarında parasız yatılı öğrencilerden kalacak yeri olmayanların okullarda veya belli yerlerde toplanmak suretiyle barındırmalarına ve sosyal yardımlardan faydalandırılmalarına devam olunur. Bu Kanun hükümlerine göre parasız yatılı veya burslu okumak suretiyle okulu bitirenlerle herhangi bir sebeple okuldan ayrılan öğrenciler hiçbir şekilde mecburî hizmet, tazminat veya geri ödeme ile yükümlü tutulmazlar. İlköğretim ve orta öğretim kurumlarının parasız yatılı veya burslu olarak alınacak öğrencilerde aranacak şartlara; seçme sıralama sınavlarına; kontenjanların tespiti ile dağıtımına; parasız yatılı öğrencilikten burslu öğrenciliğe, burslu öğrencilikten parasız yatılı öğrenciliğe geçirilmeye; sosyal yardımlara; parasız yatılı veya burslu öğrenciliğin sona ermesine; parasız yatılı veya burslu öğrencilerin bir okuldan başka bir okula nakillerine ilişkin hususlarla bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Millî Eğitim Bakanlığı başarılı öğrencilerden maddi durumu iyi olmayanlara burs vermektedir. Devlet maddi bakımdan yoksun ailelerin çocuklarının öğrenimlerini sürdürebilmeleri için “Parasız Yatılı ve Bursluluk” imkânı sunmaktadır. Devlet parasız yatılılık ve bursluluk olanaklarından yararlanmak isteyen öğrenciler için ailelerin maddi bakımdan yoksunluk ölçütünü; ailenin yıllık gelir toplamından fert başına düşen net miktarın 2012 mali yılı için tespit edilen miktarı geçmemesi oluşturur.

2012-2013 eğitim-öğretim yılı ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burs miktarı üç ayda 399 TL'dir. Bu burslar her yıl başlangıcında artmaktadır. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burs miktarı üç ayda 414 TL'dir. Bu burslar her yıl başlangıcında artmaktadır.

2.2.4.Bakanlıktan Ortaöğretim Kurumlarına Gönderilen Ödenekler

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Genel Müdürlükler aracılığıyla aşağıda verilen ödenek istem çizelgesini doldurup ödenek isteyen okullara bir yıl içinde kullanacağı bütçe gönderilir.

Okul müdürleri bir yıl içinde okulda kullanılacak tüketim ve donanım malzemelerinin miktarlarını ve tahmini fiyatlarını ödenek istem çizelgesine işledikten sonra onaylar. Daha sonra çıktıyı alıp okulun bağlı bulunduğu genel müdürlüğe postalar. Genel müdürlük bu ödenekleri kısım kısım okulun mali birim koduna yatırır. Okul yönetimi bu ödenekleri ihtiyaçlarına göre harcarlar. Ödenekler istenen ve gönderilen istemlere göre harcanır. Aksi durumda okul yönetimi suç işlemiş sayılır.

2.2.5. Özel İdare Bütçesinden Okullara Sağlanan Gelirler

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6.maddesi birinci fıkrasında il özel idaresinin görev alanı ve yetkileri belirtilmektedir. Buna göre il özel idaresi, mahallî- müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

222 sayılı İlköğretim Kanununun 77.maddesine göre Milli Eğitim Bakanlığınca genel bütçeden yapılacak yardımlar tespit olunacak programa göre İl Özel İdarelerine dağıtılmakta veya Bayındırlık Bakanlığı bütçesine aktarılmaktadır.

Bakanlık dışında, valiliklerce üç yıllık plan ve programlar hazırlanır. Bu planlar ve programlar il genel meclisinde onaylanır ve il bütçesine bağlanır. Bu planlara göre; Bu planlar il bütçesiyle birlikte incelenmek ve onaylanmak üzere İçişleri ve Milli Eğitim

Bakanlık'larına gönderilir. Milli Eğitim Bakanlığı gerekli görürse, sebep göstermek şartıyla planlar üzerinde değişiklik yapabilir. Bu planların uygulanmasından Mülkiye Amirleri, İl Daimi Komisyonu, Milli Eğitim Müdürleri, İlköğretim Müfettişleri, İlçe Eğitim Müdürleri yükümlü ve sorumludurlar.

Bu kanunda gösterilen gelirler, ödenekler ve yardımların tahsilleri, ilgili dairelerce özel idarelere yaptırılır. Özel idareler bu gelir ve ödenekleri "İlköğretim Gelir ve Ödenekleri" adıyla açılacak ayrı bir hesaba alır. Mali yıl içinde harcanmayan kısımlar gelecek mali yıllara devredilir. Bu paralardan bir aylık ihtiyaçları karşılayacak miktardan fazlası, bir devlet bankasında açılacak hesaba yatırılır.

Özel idareler 3360 sayılı İl Özel İdaresi Yasası gereğince, kendi gelirlerinden ilköğretim kurumlarının yapım, bakım, onarım ve donanımlarında kullanılmak üzere ödenek ayırmaktadır. Ayrıca genel bütçeden MEB'na ayrılan ve orada da ilköğretim hizmetlerinde (yatırım ve cari giderler) kullanılmak üzere özel idare bütçelerine aktarılan kaynakların kullanılmasında da "emanetçi ara yönetsel birim" işlevini yerine getirmektedir.

İl özel idareleri tarafından ayrılması gereken % 20'lik payın 5 yıllık zorunlu eğitime göre ayarlandığı, yeni yapılanma gereği 8 yıllık eğitime geçişin başlaması ile ödenek oranının % 30'a çıkarılması gerekmektedir.

2.2.6. Köy Bütçesinden Okullara Sağlanan Gelirler

Köy bütçelerinin yasal olarak % 10'u ilköğretime ayrılmaktadır. Köy bütçelerinden elde edilen gelirler, "İlköğretim Gelir ve Ödenekleri" adı altında bir hesaba alınır ve kalan bakiyeler gelecek mali yıllara devredilir. Buradan elde edilen gelirler köy ihtiyar heyetinin hazırlayacağı plan ve programa göre 78. maddenin (b) fıkrasında yazılı işlere ve öğrencilere yapılacak yardımlara harcanabilir. Bu paralar yine bir devlet bankasında saklanır ve köy ihtiyar heyetince uygun görülecek iki imza ile çekilebilir. Ancak köy bütçesi gelirlerinin okul giderlerini karşılamadığı durumlarda yönetici tarafından ihtiyar heyeti veya muhtarlara okulun çok acil olan ihtiyaçları için köy bütçesinden ayrılan oranın yetersiz olduğu ve bu oranın artırılması gereği yönünde istekte bulunabilmektedir. Yine köy bütçesinin bu katkıyı sağlayamadığı durumlarda, salma yoluyla muhtarlarca köylülerden belirlenen miktarda para toplanmaktadır. Bu miktarlar okulun yakacak, onarım vb. gibi ihtiyaçların, tutarına göre tespit edilmektedir.

2.2.7. 4306 Sayılı Kanun

Yine 4306 sayılı kanunun (1997) geçici 1. maddesinde ilköğretim okulların finansmanında kullanılacak kaynaklar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

"1. 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Kanun uyarınca Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yayın kuruluşlarının reklam gelirlerinden alınan pay kadar ayrıca hesaplanacak tutarda eğitim katkı payı 31.12.2010 tarihine kadar, Radyo Televizyon Üst Kurulu payı ile birlikte ödenir.

Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından tahsil edilen eğitim katkı payları ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar beyan edilerek ödenir. Eğitim katkı payının tarh, tahakkuk ve tahsilinde ilgili mevzuat hükümleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

2. 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun "IV-Makbuzlar ve diğer kâğıtlar" başlıklı bölümünün (2) numaralı fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentleri uyarınca tahsil edilen damga vergisinin) 492 sayılı Harçlar Kanununa ekli (8) sayılı tarifinin "VI-Meslek erbabına verilecek tezkere, vesika ve ruhsatnamelerden alınacak harçlar" başlıklı bölümünün (15) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleri, (16) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri ile "Finansal faaliyet harçları" başlıklı XI inci bölümünün (10) numaralı fıkrası hükümlerine göre tahsil edilen harçların, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 40. maddesine göre tahsil edilen şans oyunları vergisinin,% 25'i, 31.12.2010 tarihine kadar sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim hizmetlerinde kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı payı olarak ayrılır."4306 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesi ile ele alınması öngörülen katkı payları, ödemeler yapılan bağış ve yardımların Devlet hesaplarına alınması özel gelir ve ödenek kayıtları Maliye Bakanlığı'nca yapılmaktadır.

Türkiye'de eğitime GSMH ve devlet bütçesi içinde ayrılan payların, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında gelişmekte olan ülke ortalamalarından bile düşük kaldığı görülmektedir. Özel idarelerin ilköğretime ayırdıkları pay ise % 1 civarındadır. Bu da okulların finansman sorununu karşılamaya yetmemektedir.4306 sayılı kanunla eğitime katkı payı altında sağlanan gelirlerin ilköğretimin mevcut ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayarak okulları belirli ölçülerde rahatlattığı görülmektedir.

Sonuç olarak; yasal dayanaklara göre ilköğretime, ilgili bütçelerden ayrılan payların yetersiz kaldığı görülmektedir.

2.2.8.Şartlı Nakil Transferi Yardımları Ve Eğitim Yardımları

Dünya çapında son yıllarda birçok ülkede farklı kapsamlarda ve farklı bütçelerle uygulanmakta olan Şartlı Nakit Transferi(ŞNT) yardım programları yoksulluğu azaltmada kullanılan sosyal politika uygulamaları arasında önemli bir yer tutmaktadır. ŞNT yardımları,

diğer yardımlardan farklı olarak yardım alan kişilerin temel sağlık ve eğitim hizmetlerine katılımları şartıyla ödemelerin devam ettirildiği şartlı bir yardım programıdır.

Dünyada yaklaşık olarak 20 farklı ülkede uygulanmakta olan ŞNT yardım programları ile ilk defa kullanılan yeni istatistiksel teknikler ve bilgi yönetim sistemleri sayesinde hedefleme mekanizmalarından izleme değerlendirme faaliyetlerine kadar birçok alanda diğer sosyal yardım uygulamalarına örnek teşkil edecek nitelikte değişik yöntemler hayata geçirilmiştir. Türkiye’de 2003 yılı itibarıyla uygulanmaya başlanan ŞNT yardım programı ile de ilk defa sosyal yardım alanında faydalanicılar nesnel kriterlere göre seçilmiş ve faydalanicılara ait detaylı veriler tek bir merkezi veri tabanında güncellenmeye açık bir şekilde tutulmaya başlamıştır.

Nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen ailelere, çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla, “Şartlı Eğitim Yardımı” yapılmaktadır. Ödemeler Ziraat Bankası ve PTT’ler aracılığı ile doğrudan anneler adına açılan hesaplara olmaktadır. Kız çocuklarına yapılan yardım miktarı erkek çocuklarına yapılan yardım miktarından daha yüksektir. 23.12.2010 tarihli Fon Kurulu kararı ile Ocak 2011 Döneminden başlamak üzere yardım miktarları artırılmıştır. Buna göre:

Aylık ödeme miktarları

İlköğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 30 TL

İlköğretime devam eden kız öğrenci için/aylık 35 TL

Ortaöğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 45TL

Ortaöğretime devam eden kız öğrenci için/ aylık 55 TL

Tablo 4 Yıllara Göre Yardım Yapılan Öğrenci Sayıları Ve Miktarları

YIL	AKTARILAN KAYNAK (Milyon TL)	ÖĞRENCİ SAYISI
2003	1,59	59.206
2004	66,76	697.307
2005	180,13	1.266.331
2006	240,27	1.563.253
2007	225,34	1.757.187
2008	293,58	1.951.420
2009	345,05	2.066.869
2010	267,11	2.172.750
2011	397,48	1.446.437

Öğrenci sayısı sütunlarında yazan değerler ait olduğu yılsonu itibariyle sistemdeki aktif fayda sahibi öğrenci sayısını, aktarılan kaynak sütununda yazan değerler ise ait olduğu yılsonu itibariyle aktarılan toplam kaynak miktarını göstermektedir

2012 yılı Aralık sonu ayı itibarıyla Şartlı Eğitim Yardımı kapsamında 2.017.810 öğrenci için 501,49 Milyon TL kaynak aktarılmıştır.

Kaymakamlık bünyesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakfı sene başı ve II. dönem başında sosyal güvencesi bulunmayan muhtaç çocuklara 2012 yılı için 75 +75 TL ödeme gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda 400 öğrenciye yardım edilmiştir.

Birçok ülkede yapılan bu kapsamdaki araştırmalar sonucunda, ŞNT yardım programlarına dâhil olan kişilere yapılan ödeme miktarlarının artmasıyla, NT faydalanıcı olmayan kişilere kıyasla tüketim harcamaları ve bu harcamalar içerisindeki gıda masrafları oranları açısından daha fazla miktarda harcama yaptıkları ortaya çıkartılmıştır (ŞNT yardımlarının ortalama hane halkı tüketim harcamalarına Brezilya’da %7;Kolombiya’da%10; Meksika’da %8,5 ve Nikaragua’da %20’ye yakın etkisinin olduğu saptanmıştır) (Miguel ve Kremer, 2004). Türkiye’deki ŞNT programının da yardımdan faydalanan ailelerin tüketim harcamaları üzerinde etkisi olmuştur. Hak sahibi olan ailelerin tüm harcamalarında gıdanın payı %46 iken, faydalanıcı olmayan ailelerde bu oran %39 şeklinde bulunmuştur (Ahmet ve Ark,2007).

2.3. DİĞER GELİR KAYNAKLARI

Okullarımıza ayrıca SODES tarafından sağlanan hibeler ve TÜBİTAK tarafından verilen proje destekleri de önemli bir yardım kaynağını oluşturur.

İlçede devam eden SODES projesinde ilçe merkezi ve 2 kasabada toplam 400 öğrenci bu kurslardan ücretsiz yararlanmaktadır. Ayrıca TÜBİTAK projesin de ilçede bir lise 2012-2013 Eğitim öğretim yılında 5000 TL para desteği almıştır. .

Faizler de gelir kaynaklarındandır. Milli Eğitim Müdürlükleri’nin faiz gelirleri bulunmamakla birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi’nde vadesi gelmeyen ödemeler için ayrılan paralar faizli olarak bankalara yatırılarak gelir elde edilmektedir.

İlgili okul müdürlüğü için kullanılmak üzere hurdaya çıkan okul eşyalarının satılmasına karar verilen okul binası enkazının ya da istifade edilemeyecek durumdaki arsa ve tarlaların satışından elde edilen gelirler, Milli Eğitim Müdürlüğünce “küçük onarım” harcama kalemine aktarılarak okulun ihtiyacı olanları da kullanılır. Ancak ilgili okulun ihtiyacının bulunmaması durumunda, bu gelirler ihtiyaç olan diğer okullara aktarılırlar.

Gerekli yazışmalardan sonra devamsız öğrencinin velisine çocuğunun okula devam etmemesi nedeniyle her gün için 17 lira para cezası verilmesini, mülki amirinin onaylaması sonucunda v e l i tarafından ödenen paralar da, çok ender olmasına rağmen bir çeşit kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Para cezasının kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 3 gün içinde öğrencisinin devamını sağlamayan velilere okul idaresi tarafından gerekli tüm işler yapıldıktan sonra mahkemece 6 aya kadar hafif hapis cezası verilir.

Tüm bunlara rağmen çocuğunu okula göndermeyen veli hakkında verilecek ceza öncekinin iki katından az olmaz ve ertelenemez.

Okullarda son günlerde yaygınlaşan atık kâğıt satışından her yıl azda olsa gelir elde edilmektedir. Hemen her yıl okullar atık kâğıtları toplamakta ve değerlendirmek amacıyla satmaktadır. Bu gelirler makbuz karşılığı bankaya yatırılmakta ve ihtiyaç durumunda kullanılmaktadır.

2.4. OKULLARIN ÖZEL GELİR KAYNAKLARI

Okullarda kaynak sıkıntısı olduğu bir gerçektir. Bu nedenle okul yöneticileri, ilköğretimde yaşanan bu kaynak yetersizliğini çözebilmek, okullarına daha fazla kaynak sağlayabilmek amacıyla değişik arayışlara girmektedirler. Bunların en önemlisi neredeyse her okulda kurulan okul koruma derneğidir. Okul koruma derneği üyelerinden yılda belli bir miktar üye aidatı alınmaktaydı. Daha sonra okul koruma dernekleri kaldırılarak, okul aile birliklerine gerekli yasal düzenlemeler yapılarak, okullara gelir sağlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle okulların kaynak sorununu çözmeye yönelik okul aile birliği kapsamında farklı girişimlere başlanmıştır.

Okullara kaynak sağlamaya yönelik girişimlerden biri “kayıt parası” veya kayıtlar sırasında velilerden “bağış” adı altında alınan paralardır. Bakanlığın kayıtlarda p a r a alınmaması için her yıl çıkardığı genelgelere rağmen kayıtlar paralı olmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 01.09.1993 tarihinde yayımlanan 1993/57 sayılı Genelge 'de, velilerden kayıt parası adı altında zorla para alındığı, para vermeyenlerin kayıtlarının yapılmadığına yönelik basın aracılığı ile pek çok şikâyetin olduğunun öğrenildiği, bu nedenle velilerden kesinlikle para alınmaması aksine davrananlar hakkında yasal işlemler yapılacağı vurgulanmıştır.

Ayrıca bu paraların öğretmen ve öğrenciler tarafından değil, okul yönetimi tarafından toplanması gerektiği, bu paraların dağılımı sonucu okula kalan payın nasıl harcandığının öğrenci ve öğretmenlerin göreceği bir şekilde okul içinde asılması gerektiği

de vurgulanmaktadır.

Katkı paylarının toplanmasının yasal dayanağı olmadığına ilişkin mahkeme kararlarının ve eğitimin parasız olacağına ilişkin yasalara rağmen uygulanmasının devam etmesi hukukun üstünlüğü ilkesini de zedelemektedir.

Kaynak oluşturmaya yönelik çalışmalardan biri de, dergi ve kitap satışlarından elde edilen paylardır.

İlkokul hizmetlerinin kamu tarafından karşılanmayan ya da karşılanamayan kısımlarının öğrenci velilerine yüklenmesi yönünde bir eğilim görülmektedir.

Kayıt paraları ve eğitime katkı payları velilerden doğrudan alınırken, kitap, dergi, karne, diploma vb. mal ve hizmetlerin seçimi ve satın alınması sırasında veliler okula dolaylı olarak katkıda bulunmaktadır. Okullarda kaynak sağlamaya yönelik yapılan bu etkinliklerin yürütücüsü öğretmenlerdir. Bazı öğretmenlerin “okulların tüm ihtiyaçlarını devlet karşılamalı görüşünden hareketle, sınıflarında para toplamaları okullarda sıkıntılara neden olabilmektedir. Bu etkinliklerin dönemlerinde velilerden para alınması, veli ve yöneticileri huzursuz etmektedir. Tüm bunların eğitime olan etkileri kolayca kestirilebilir.

2.5.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.5.1 Yurt İçi Araştırmalar

İlgili yazında yapılan çalışma sonucunda, bu araştırmanın konusuyla benzerlik gösteren araştırmalar aşağıda verilmiştir.

Kavak, Ergin ve Gökçe'nin (1997: 27) “İlköğretimde Kaynak Arayışları” konusunda yaptıkları araştırma, okullarda kaç türlü para toplandığına ilişkindir. Araştırmada, Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarının başta dergi, diploma ve karne parası olmak üzere 27 farklı bütçe dışı kaynağı sahip oldukları ortaya konulmuştur.

Aslan (2000:88-90), “Ortaöğretim Kurumlarının Özel Gelir Kaynakları” konulu Ankara’da yaptığı araştırmasında, okulların tamamının bütçe dışı gelir kaynaklarına başvurduklarını, genel bütçe ve il özel idaresi bütçesinden karşılanan yakıt, elektrik, su ve öğrencilere yapılan sosyal yardımlar dışında geri kalan diğer bütün harcamaları bütçe dışı kaynaklardan karşıladıklarını belirlemiştir. Aynı araştırmada, katkı payı ve karne parası en çok toplanan bütçe dışı gelir kaynağı olurken, para getirmeyen öğrencilerin yöneticiler tarafından önce uyarıldıkları, daha sonra da karnelerinin verilmediği belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıfta para toplanmasından rahatsız oldukları, para getirmeyenlerin idareye bildirildiği ve velilerine haber gönderildiği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan velilerin büyük

bir çoğunluğunun sosyoekonomik düzeyinin düşük olduğu ve bu velilerin katkı payı parasının devlet tarafından ödenmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenler sınıfta para toplanmasının, kendilerini tahsildar durumuna düşürdüğünü ve saygınlıklarını azalttığını, derslerde zaman kaybına yol açtığını ve öğretmen öğrenci ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Süzük (2002:91-93)' ün "İlköğretim Okul Harcamalarında Genel Bütçe Dışındaki Kaynakların Yerine İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşleri" konulu Ankara ilinde yaptığı araştırmada, okulların % 39,3'ü 2001-2002 öğretim yılında 610 milyar lira arası öğrencilerden veya öğrenci velilerinden gelir sağladıklarını belirlemiştir. Söz konusu araştırmasında okulların 39 farklı bütçe dışı kaynağına sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Öztürk (2002:144) tarafından "İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları"na ilişkin yapılan araştırma, Ankara ili Polatlı ilçesindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda, okulların tamamının bütçe dışı kaynaklara başvurdukları saptanmıştır. İlköğretim okullarının bütçe dışı kaynaklarını başta veliler, yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlar ve özel kuruluşlardan sağladıkları ortaya konulmuştur.

T. Aktaş'ın (2004:30-45) yılında "İlköğretim Okullarının Bütçe Dışı Gelirleri" konusunda yapmış olduğu araştırmasında, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan okulların donanımlarının daha iyi olduğu ve bu okulların öğrenci mevcutlarının daha fazla olduğu ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında yer alan okulların, başlıca gelirlerini "vakıf", "anasınıfı", "koruma derneği" ve "kantin" gelirleri olmak üzere dört kaynak üzerinden elde ettikleri belirlenmiştir. Buna karşın, araştırma kapsamında yer alan okulların her biri belirtilen dört gelir kaynağının hepsine sahip olmadıkları gibi elde ettikleri gelirler arasında farklılıkların olduğu gözlenmiştir. Sosyoekonomik düzey düştükçe, bütçe dışı gelir elde etme konusundaki farklılıkların daha da belirginleştiği görülmüştür. Aynı araştırmada, okul yöneticileri elde ettikleri gelirleri daha çok bakım onarım ve işletme giderlerine harcadıklarını belirtmişlerdir.

Zoraloğlu, Şahin ve Fırat (2004:16) "İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlükler ve Bu Güçlüklerin Okula Etkileri"ne yönelik, İzmir Büyükşehir sınırları içinde yer alan Bucak ve Konak ilçelerinde 30 resmi ilköğretim okulunda, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak bir araştırma yapmışlardır.

Araştırmada, ilköğretim okullarında "bağış" toplamada öğretmenlerden, üst yönetimlerden ve velilerden kaynaklanan sıkıntılar olduğu, öğretmenlerin para toplamak istemediği görülmüştür. Buna göre, veliler para vermek istememektedirler, ayrıca verdikleri

paranın amaca uygun kullanılıp kullanılmadığına dair kuşku taşıtmaktadırlar. Öte yandan, okulda para toplanılması üst yöneticilere şikayet konusu yapıldığında, bu yöneticiler okul yöneticilerini savunmamayı pek tercih etmemektedir. Üstüne üstlük, okulda para toplanılmasından yönetici, öğretmen ve öğrencilerin olumsuz etkilendiği ortaya konulmuştur.

Aktaş (2005:68), “Özel İlköğretim Okulları 1. Kademe Velilerinin Özel Okulları Tercih Sebepleri” konulu araştırmasında, ailelerin özel okulları tercih etmelerinde kurumda aradıkları nitelikler sırasıyla öğretim kadrosunun niteliği, öğrencilerin sosyal ve başarı düzeyleri, kurumun maddi olanakları ile fiziki yapısı yer almıştır. Türkiye’de ilköğretim finansmanının değerlendirilmesini konu alan bu araştırmanın, yukarıda belirtilen araştırmalardan farklılaşan yönlerini birkaç başlık altında toplamak mümkündür.

Bunlardan ilki yeni bir araştırma olmasıdır. İlgili yazında en son yapılan araştırmanın 2005 yılında yapıldığı göz önünde bulundurulursa, yapılan bu araştırmanın uygulamadaki yeni gelişmeleri ve bunların sonuçlarını içeren bir araştırma olduğu söylenebilir. İkincisi, araştırma bütüncül bir bakış açısına sahiptir. Buna göre, Türkiye’de ilköğretimin bütçe dışı finansman kaynaklarını konu alan araştırmaların, genellikle okul içinde yaratılan bütçe dışı kaynaklar üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir. Oysa, bu araştırmada bütçe dışı kaynakların, yalnızca okul içinde yaratılanlarla sınırlı olmadığı, aynı zamanda bunun, dış finansman kredilerinden halk katkılarına, Bakanlığın düzenlediği ulusal kampanyalardan kurumsal katkılara, kardeş okul uygulamasından belediye katkılarına değin görünürde birçok somut biçiminin olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üçüncüsü, araştırma tarihsel bir sistemden hareket etmektedir. Bu noktada, genelde eğitim, özelde de ilköğretim finansmanı planlı dönemden günümüze kadar geçen süredeki politik ve ekonomik gelişmelerle birlikte ele alınmıştır. Dördüncüsü ise araştırmada nicel ve nitel paradigmanın varsayımları bir arada kullanılmıştır. Buna göre, araştırmada doküman toplama yöntemiyle elde edilen nicel verilerin yanı sıra yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle ulaşılan nitel veriler de kullanılmıştır. Bu doğrultuda, görüşlerine başvurulmuş ilçe şube müdürlerinin, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin konu hakkındaki duygu, algılarını içeren düşüncelerine yer verilmiştir.

Bülbül’e göre (1988: 393 - 408) eğitim sistemi artan öğrenci sayıları, verimlilik ve etkililikte düşmeler ve finansman sorunları nedeniyle bunalım içerisine düşmüştür. Eğitimde kamu kaynakları dışında kaynak kullanımı yeterli olamamış ve eğitimin finansmanına yararlananların katılımı uygulamaları tartışmalı durumdadır. Eğitimde özel finansmana yer verme politikasının diğer stratejilerle uyumlu hale getirilmemesi durumunda sosyo-ekonomik

düzeyi düşük ailelerin çocukları zarar görecektir. Eğitim sisteminin içinde bulunduğu bunalımdan çıkarılması için finansman konusundan çok eğitimin niteliği konusu üzerinde durulmalıdır.

Önder vd. göre (1998: 187 - 240) Türkiye'de eğitim finansmanı sorununu çözümü için merkezi bütçeden Milli Eğitim'e ayrılan payın artırılması ve eğitim fonu kurulması önerilmiştir. Kurulacak sistem kaynakların toplanmasında merkez, kullanılmasında ise yerel birim ve önceliklere ağırlık verilmesi ilkesine dayandırılmaktadır. Bunun sebebi olarak ise ülkemizde oluşan ve derinleşen toplumsal ve ekonomik eşitsizlikler gösterilmektedir.

Ergen'e göre (2004: 143 - 154) konsolide bütçeden eğitime ayrılan payın 2002 yılında 1993 seviyesine ancak ulaştığı, düşüş dönemlerinde personel giderlerinde düşüş olmazken cari, yatırım ve transfer paylarının düşüş gösterdiği belirtilmiştir. Türkiye'de eğitime ayrılan payın OECD ülkeleri içinde en düşüğü olduğu ifade edilmiş, bu bulguların eğitim harcamalarının öncelikli olduğu iddialarının aksini gösterdiği vurgulanmıştır. Eğitime ayrılan kaynakların arttırılabilmesi için, gerek kamu kesiminde, gerekse özel kesimde farklı finansman olanakları sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

İnandı'nın (2005: 263 - 266) " Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminde eğitimin yönetimi ve finansmanı" konusunda yaptığı araştırma sonucunda Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim finansmanında kamu kaynakları ağırlıklıdır. GSYH ve kamu bütçesinden eğitime ayrılan kaynaklara bakıldığında ise, en yüksek payın Danimarka, en düşük payın ise Yunanistan tarafından ayrıldığı ifade edilmiştir. Türkiye'nin ise düşük olarak kabul edilecek bir pay ayırdığı belirtilmiştir. Eğitime yapılan harcamaların ise cari harcamalarda yoğunlaştığı ifade edilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde öğrenci başına yapılan harcamaların ortalamasının ilköğretimde 4100, ortaöğretimde 5900, yükseköğretimde ise 8800 Euro olduğu, Türkiye'de ise ilköğretimde 1050, ortaöğretimde 1818 ve yükseköğretimde ise 3444 Dolar olduğu belirtilmiştir.

Karaaslan (2005: 70 - 71) tarafından yapılan "Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi" konulu araştırmaya göre; Eğitimin içinde bulunduğu sorunların çözümü için ayrılan kaynaklar yeterli düzeyde değildir. Gelir seviyesinin düşük ve gelir dağılımının son derece bozuk olduğu ülkemizde, kamu kesiminden eğitime ayrılacak kaynaklar büyük önem arz etmektedir. Ancak cumhuriyetin ilk yılları dışında eğitime gereken önem verilmemiştir. Diğer sosyal harcamalarda olduğu gibi eğitim harcamaları içinde kaynak bulma sıkıntısı yaşanmıştır. Sonuç olarak; bugün Türkiye'de eğitimin içinde bulunduğu sorunların boyutu

sağlıklı bir eğitim hizmetinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktan çok uzaktır. Eğitimin sorunlarının çözümü eğitim hakkının toplumsal bir hak olduğu, bu hakkın eşitlikçi bir kamusal alan ve buna bağlı kamusal kaynak kullanımıyla sağlanabileceği ön kabulünün olduğu bir noktadan başlayabilir. Kamusal kaynakların toplumsal gereksinimler yerine diğer alanlara kaydırılması ve giderek daha fazla kaynak aktarımının eğitim başta olmak üzere tüm sosyal nitelikli alanlardan sağlanması sorunların kalıcı ve çözüm üretilemez noktalara ulaşmasına neden olmaktadır.

Baykal (2006: 102 - 104) tarafından yapılan araştırmaya göre eğitim harcama düzeyi ve yapısının yanında niteliği açısından ülkemizin eğitim sistemi göz önüne alındığında, tam üye olmak için çaba gösterdiğimiz Avrupa Birliği kriterlerine ve birlik içerisindeki ihtiyaç duyulan işgücü ihtiyaçlarına çok fazla uygun olmadığı belirtilmektedir.

Koç'un (2007: 49 - 50) "Eğitim Sisteminin Finansmanı" konusunda yaptığı araştırmaya göre eğitim, Anayasa ve Yasalarla güvence altına alınmış bir kamu hizmeti olarak görülmeli, eğitimdeki finansman kaynaklarının çeşitliliğine ve eşgüdümsüzlüğüne son verilerek; "Ulusal Eğitimi Geliştirme Fonu" uygulaması ile sistem netleştirilmiştir. Okul ve Eğitim Kurumları tam gün ve çevreye dönük hizmet üretmeli ve elde edilen gelirler (demokratik ve katılımcı yönetim yapıları oluşturularak) dürüstçe kullanılmalıdır. Eğitimin her kademesi için geleceğe dönüklük anlayışı egemen kılınmalı, orta ve yükseköğretim düzeyinde özel finansmana yönelik sağlıklı adımlar atılmalı ve bu tür eğitim etkinlikleri topluma yeni külfetler getirmemelidir. Her alanda uzmanlaşmanın geçerli olduğu günümüzde; finansal politikalar da bilimsel temele oturtulmalı, bu amaçla merkezi ve yerel birimler oluşturulmalı ve eğitim sisteminde görev alan (öğretmen, her düzeydeki yönetici ve bakan dâhil) herkesin alanla ilgisine ve yeterliliğine önem verilmelidir.

Çalcalı'nın (2009:101 – 104) "Türkiye'de 1990 Sonrası Kamu Harcamaları İçerisinde Eğitim Harcamalarının Yeri Ve Önemi (1990 – 2007)" konulu araştırması sonucunda Türkiye'de kamu tarafından eğitime ayrılan kaynağın istikrarsız bir seyir izlediği, yaşanan ekonomik krizlerde kamunun tasarrufa gittiği ilk alanların başında eğitim olduğu, bu dönemlerde eğitime ayrılan kaynaklardaki sert düşüşlerin ise normal karşılanamayacağı, özel okulların çok arttığı ve özellikle özel dersanelerin eğitimde ciddi bir yer tutmaya başlamasıyla hane halkının eğitimin finansmanında ciddi bir pay sahibi olmaya başladığı vurgulanmıştır.

Bircan'ın (1992: 246) "Türkiye'de Sekiz Yıllık Eğitimin Uygulanabilirliği ve Finansman Modeli" araştırmasına göre yasa gereği öngörülmesine rağmen bir türlü

uygulanamayan sekiz yıllık ilköğretimin uygulanması için yeterli insan gücü ve kaynağın mevcut olduğu belirtilmiştir. Doğru zamanda, doğru insan gücünü doğru yerde kullanarak gerçekleştirilecek bir stratejik ilköğretim planlaması sonucunda etkili bir organizasyonla sekiz yıllık ilköğretim kademeli olarak hemen uygulanabileceği ortaya konmuştur.

Ataklı (1998: 23) tarafından yapılan araştırmada kurumlar vergisi ve taşıt alım vergisine ilave olarak % 1'lik bir Ödeme yapılması, katma değer vergisinin 1 puanının ilköğretime ayrılması ile elde edilecek gelirden ilköğretim fonu oluşturulması, bu fondan il Milli Eğitim Müdürlüğünün sorumlu olması, okul taşıtlarından, kitapların okulda satışından, okul bahçesinin kiraya verilmesinden, toplanan paralar ile okul fonu oluşturulması ve bu fondan karma bir komisyonun sorumlu bulunması fonlardaki paranın kırtasiye, temizlik ve sağlık malzemesi alımlarına; okulun boya, badana gibi küçük onarım, büyük onarım ve okul yapımında harcanmasının finansman sorularına çözüm getirebileceği ortaya konmuştur.

Altuntaş (2005: 86 - 87) tarafından "İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri"ne ilişkin yapılan araştırmaya göre ilköğretim okullarının finansmanının devlet, belediyeler, il özel idare, gönüllü kuruluşlar ve veliler tarafından yapılması gerektiği ortaya konmuştur.

Korkmaz'ın (2005: 433) " İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansal Sorunlar" konulu araştırmasına göre velilerin ekonomik durumları elverdiği ölçüde okullara katkıda bulunması ve mahalli idarelerin aldıkları vergilerin bir kısmının o bölgede bulunan okullara aktarılması yoluyla okulların kaynak sorunlarının çözülebileceği ortaya konmuştur.

Yolcu (2007: 241) tarafından "Türkiye'de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi "ne ilişkin yapılan araştırma Ankara ilindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda ilköğretimde öğrenci ve öğretmen sayısındaki artışa paralel olarak bütçeden yeteri kadar ödenek ayrılması gerektiği; ilköğretim okullarında eğitimsel nitelikler konusundaki farklılıkların önüne geçilebilmesi için, her okula öğrenci sayısının baz alındığı ayrı bir bütçe verilmesi gerektiği; ilköğretim okullarının bütçe dışı 16 değişik kaynağa sahip olduğu ve bunun ilköğretimde bütçe yönetimini oldukça dağınık bir yapıya soktuğu, bu sorunların önüne geçmek için bütçe dışı kaynakların bakanlık merkezinde oluşturulacak bir havuzda toplanarak öncelik gereksinimlerine göre bölgelere, illere ve okullara dağıtılmasının eğitimin toplumun egemen güçlerinin lehine metalaştırılmasının önüne geçilebileceği ortaya konmuştur.

Yozgat'ın (2009: 113 - 116) "İlköğretim Okul Yöneticilerin Parasal Kaynakları Yönetme Becerileri" konulu araştırması ile ilköğretim okulu yöneticilerinde cinsiyet, yaş,

kıdem, branş ya da eğitim düzeylerine göre sırasıyla okul maliyesi kuram ve ilkelerinde uzmanlık, ekonomi ve muhasebe bilgisi düzeyleri yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Buna karşın, parasal kaynak sağlamada iç ve dış sistemlerle ilişki kurma düzeyi yöneticilik kıdemine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Yamaç (2010:131) “İlköğretim okullarının Finans Kaynakları” konulu araştırmasında, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ilköğretim okullarına ayrılan pay 2006 yılından günümüze sürekli düşmektedir. Fakat ilköğretime ayrılan payın GSYH içindeki oranı son yıllarda sürekli artmaktadır. İl özel idarelerinden ilköğretime aktarılan payın 2003 yılından sonra ciddi artışların gerçekleştiği görülmektedir. Fakat bu artışın bütçe sisteminin değişmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ancak 2009 yılı itibariyle çok büyük bir düşüşe uğramıştır. İlköğretim okullarının 30 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan tüm bu araştırmalara bakıldığında, eğitim ve özel olarak okullarının kaynak ihtiyaçları, bu ihtiyaçları karşılama yolları, ailelerin eğitim harcamaları, devletin eğitime ayırdığı kaynaklar ve bunların tür ve düzeylere dağılımının incelendiği görülmektedir. Bu araştırma ile ise daha önce yapılan araştırmalardan farklı olarak 2000 – 2012 yılları arasında hem Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden hem de il özel idarelerinden ilköğretime aktarılan paylar ile ilköğretim okullarının özel gelir kaynakları ve bu kaynakların elde edilme yolları tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca okullarının finans sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin de belirlenmesi amaçlanmaktadır

2.5.2.Yurtdışı Araştırmalar

Wolf, Schiefelbein ve Valenzuela’ya göre 1994,1980’li yıllarda LAÜ’nde görülen ekonomik krizler, ilköğretime yapılan kamu harcamalarının azalmasına neden olmuştur. Bu ülkelerde Şili dışında kalan diğer ülkelerin her birinde ilköğretime ilişkin birim maliyetlerde kayda değer biçimde azalma görülmüştür. Belirtilen dönemin başında ilköğretime kamu bütçesinden ayrılan pay % 49 iken, 1989 yılında bu oran % 43’e düşmüştür.

Behrman, Deolalikar ve Soon’un (2002), Gelişmekte Olan Asya Ülkelerinde (GOAÜ) eğitimde yerleşmenin öğretimde etkililiği artırmadaki rolünü araştırdıkları çalışmalarında, bütün GOAÜ’lerin yerleşmenin bazı unsurlarını kendi eğitim sistemlerine uyarladıkları görülmüştür. Bunlar arasında, okullar için yetki ve sorumluluğun merkezden yerele devredilmesi, okulların yerel finansmanının artırılması, okulların görevlerinin yerelleştirmesi, okulun yapısı ile öğretmenlerin profilini değiştirmeyi teşvik eden reformlar gibi düzenlemeler yer almaktadır. Yapılan düzenlemelere karşın, yerleşmenin eğitimde gelişmelere yol açtığına dair açık kanıtlar yoktur. Daha açık bir ifadeyle, yerleşmenin

eğitimde başarılı bir gelişme sağladığına ilişkin yeterli kanıt bulunamamıştır.

Laingok'nun (2004: 62-63) Çin'de yapmış olduğu araştırmasında, merkezi hükümetin eğitimin finansmanındaki sorumluluğunu azaltarak yerel birimlere aktardığını belirtilmektedir. Bu politika dönüşümünün belirli bir özelliği hükümet okullarının, kendi okulları için fazladan finansman desteğini sağlamak için “gelir yaratma” (Chuangshou) olarak adlandırılan kendi gelir kaynaklarını oluşturmalarıdır. Araştırmanın yapıldığı Guangdong Eyaleti'nde öğrenci başına harcamaların % 80'ini hükümet düzeyinde gerçekleştirilen harcamalarla karşılanırken, geriye kalan % 20 tamamıyla okulların kendi yarattıkları gelir kaynaklarıyla karşılanmaktadır. Okulların finansman durumlarını geliştirmede başvurdukları yollardan biri okulun öğrenci bölgesi dışından olan öğrencilerin ailelerinden alınan “sponsorluk” ücretleridir. Bu ücretlerle okulların hizmetlerin geliştirilmekte ve öğretim araç gereçleri alınmaktadır. Okulların diğer bir gelir türü de süreklilik arz eden ticari bir işle uğraşmaktır. Örneğin, Laingok'nun uygulama yaptığı okullardan biri üç tasarlama ve bilgisayar teknoloji şirketi kurmuştur. Bu üç şirketin yapmış olduğu kârın belli bir oranı, bir sponsor çeşidi olarak okula ayrılmıştır.

Naiman and Watkins (1999, 16), Uganda'da da ailelerin sağlık ve eğitim harcamalarının maliyetlerine katılmalarının, yoksul ailelerin bu hizmetlerden daha az yararlanmalarına neden olduğunu belirtmektedir. Kullanıcı maliyetleri, hastane ve yükseköğretimi toplumun alt kesimlerine son derece pahalı bir hizmet durumuna getirmiştir. Mozambik'te de 110 \$ olan öğretmen maaşları 60 \$'a düşürülmüştür.

Checchi, ve Jappelli'nin (2003, 17) İtalya'da yapmış oldukları bir araştırmada, araştırmaya katılan ailelerin % 38,9'u kamu okullarına göre daha nitelikli bir eğitim verildiği için, % 40,8'i sunulan hizmetlerden dolayı, % 25,0'ı eve yakın olduğundan ve %13,7'si de kültürel ve ideolojik nedenlerden dolayı çocuklarını özel okula gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Bu veriler ailelerin çocuklarını özel okullara göndermelerinde temel etkeninin okulun niteliği olduğunu ortaya koymaktadır.

Psacharopoulos ve Woodhall, (1985, 128).Eğitimin genişlemesine yönelik yapılan harcamaların kamu tarafından finanse edilmesine 1960'lı ve 1970'li yıllarda da devam edilmiştir. Buna göre, gelişmekte olan ülkelerde eğitime ayrılan parasal kaynakların GSMH'ya oranı 1960'da % 2,3 iken, 1984'te % 4,5'e, eğitim harcamalarının kamu harcamalarına oranı ise 1960'ta % 11,7'den 1985'te % 16,1'e yükselmiştir.

Tanzi veSchuknecht, (2000, 33). Kapitalist sistemde eğitimin sosyal ve ekonomik açıdan dışsal yarar sağlayan bir hizmet olarak ele alınması, eğitimin genişletilmesi çabalarını

beraberinde getirmiştir. Buna paralel olarak da kamu harcamaları içerisindeki eğitim harcamalarının oranında giderek bir artış gözlenmiştir. Örneğin, 1900'lerin başında eğitime ayrılan parasal kaynakların kamu harcamaları içindeki oranı % 1 iken, II. Dünya Savaşı'ndan önce % 2'ye çıkmıştır.

Beales (1994) incelemesinde; yöneticilerin özel sektör kaynaklarını en kullanışlı kılmaları için, yöneticilere yardım amacı ile yönetim stratejileri sunmaktadır. Yiyecek içecek servisi, öğrenci taşımacılığı, bina inşaatı konularında özel sektör bir kaynak olarak ele alınmakta ve sonuçta okullara daha fazla özerklik ve yetki verilmesi önermektedir.

Theobald (1994), devlet okullarının finansal durumunu incelediği çalışmasında; devletlerin çoğunun, vergi verme ile öğrencilerin nitelikli bir eğitime sahip olma arasında denge sağlamaya çalıştıklarını vurgulamaktadır.

Thompson (1991), çalışmasında eğitime kaynak bulmada halk ve kuruluşların yardımları üzerinde durmakta ve vergi mükelleflerinin gücü anlatılmaktadır.

Wood (1991) devlet okullarının finansmanında eğitim için sorumluluk paylaşımını incelemiş, lokal vergilerin ve özellikle mülkiyet vergisinin önemi, vergi eşitliği konularını ele almıştır.

Thom (1991), Ontario'daki zorunlu eğitimin finansmanı üzerine bir çalışma yapmıştır. Mevcut finansman kaynağının; devlet, belediyeler ve eyaletler olduğundan bahsetmiş, etkili finansman modellerini araştırmıştır. Araştırma soruları üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar; eğitim yönetimi, bütçe ve gelecek sorunudur. Son yıllarda Ontario'da bölgesel gelirlerin önemli olduğu göz önüne alınarak gelecekte finansman programının nasıl olabileceği araştırılmıştır.

Van Cleve Morris liderliğinde bir grup araştırmacının Chicago Illinois Üniversitesinde 1980 ve 1981 yıllarında yaptıkları araştırmada, okul müdürlerinin kendilerinden beklenen bazı alıslagelmis görevlerini yapmaktan kaçındıkları ortaya konulmuştur. Çok az okul müdürünün öğretmenlerin ne öğrettiğini gözlemlemeye zaman ayırdığı tespit edilmiştir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu çalışma nitel bir çalışmadır. Nitel çalışma desenlerinden olgu bilim desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 72). Bu çalışmada okulların finans kaynaklarına ilişkin bilgilerin daha derin bir araştırması ve analizi yapılmak istendiğinden olgu bilim deseni kullanılmıştır.

3.1. Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu, Kahramanmaraş ili Andırın ilçesinde çalışan ilkökul, ortaokul ve lise okul müdürlerinden oluşmaktadır.

Tablo:5 Araştırma Grubu

Kurumlar	Sayısı	Ulaşılan Okul Müdürleri	Ulaşılamayan Okul Müdürleri
İlkokul	47	47	-
Ortaokul	16	16	-
Lise	5	5	-
Diğer (İlçe Milli Eğitim Müdürü ve Şube Müdürleri)	3	3	-
Toplam	71	71	-

İlçedeki tüm yöneticilere ulaşılmıştır. Araştırma grubunu 69 okul müdürü, 1 ilçe milli eğitim müdürü ve 2 şube müdüründen oluşmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme yapılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki amaç, çeşitliliği sağlamak yoluyla evrene genelleme yapmak değil, çeşitlilik arz eden durumlar arasında ne tür ortaklıkların ve benzerliklerin var olduğunu bulmaktır (Şimşek ve Yıldırım).

Her okul düzeyinde ve hatta ilçe düzeyindeki yöneticiler dahil edilerek bir çeşitlilik yapılmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Veriler doküman analizi ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme yoluyla veriler açık uçlu 10 sayıda oluşan görüşme formuyla toplanmıştır. Veri toplama aracında yer alan sorular aşağıdaki gibidir.

1. Yasal dayanaklara göre, okullarının gelir kaynakları nelerdir?
2. Kamu kaynakları okullarının kaynak ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?
3. Okullarının özel gelir kaynakları nelerdir?
4. Özel kaynaklar okullarının maddi kaynak ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?
5. Okullarının finans sorunları nelerdir?
6. Okullarının maddi kaynak sorunlarının çözümü nelerdir?
7. Okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanmalıdır?
8. Verimli bir kaynak yönetimi nasıl olmalıdır?
9. Okul kaynakları nerelerde kullanılmaktadır?
10. Okulların maddi kaynaklarının artırılması için alternatif yollar nelerdir?

Okullarının Finans Kaynakları Araştırması “Okul Müdürleri Görüşme Formları”dır. Veri toplama araçları geliştirilirken Öztürk (2002), Altuntaş’ın (2005) ve Yamaç (2010) yılında yaptığı araştırmalarında kullandıkları veri toplama aracı incelenmiş, adı geçen araştırmaların veri toplama araçlarından yararlanılarak bu araştırmanın veri toplama araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Bu çalışmada açık uçlu sorular sorularak esnek davranılması, bulguları teyit eden farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması, yüz yüze yapılan görüşmeler ve araştırmaya katılanlarla devamlı aynı ortamlarda olup yeri geldikçe araştırma konusuna ilişkin görüşmelerin yapılması araştırmanın geçerliği adına önemli ölçütlerdir. Araştırmadan elde edilen verilerin bazen doğrudan alıntılarla ifade edilmesi, bulgulardan yola çıkılarak sonuçlara nasıl ulaşıldığının açıklanması ise geçerlik ölçütleri arasında kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin ve araştırma çerçevesinin tanımlanması; araştırma konusuna ilişkin kavramların açıklanması; verilerin analizine ilişkin (toplama, analiz, yorum vb) bilgilerin verilmesi; araştırma aşamalarının açıklanması araştırmanın dış güvenilirliği ne ilişkin ölçütleridir. Betimsel bir yaklaşımla elde edilen verilerin doğrudan verilmesi, araştırma sonuçlarının alan uzmanı kişilerce teyit edilmesi, veri analizlerinin kavramsal

çerçeveye bağılı olarak yapılması ise iç güvenilirliğe ilişkin ölçütler olarak araştırmada ele alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.4. Verilerin Analizi

Veriler nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve görüşme yöntemleri kullanılarak toplanmıştır. Her iki yöntemde içerik ve betimsel analizle analiz edilmiştir. Bu araştırmada, yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler, alt problemler doğrultusunda gruplandırılarak, araştırmacı tarafından hem betimsel hem de içerik analiziyle yorumlanmıştır.

Görüşme sürecinde elde edinilen nitel veriler, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan, betimsel veri analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analizi, görüşme çözümlerindeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, görüşlerine başvuru alan kişilerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yapılması yoluyla verilerin sunulduğu bir analiz olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, betimsel analizde görüşme çözümlerinde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılmaktadır.

Betimsel analizde veriler görüşme sırasında kayıt edilerek ve not tutularak yapılmıştır. Öncelikle kayıtlar ele alınmış ve yazıya dökülmüştür. Yazıya dökülen veriler, bireysel görüşmeler bittikten sonra kayıtlar incelenerek kontrol edilmiştir. Elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalar çerçevesinde düzenlenmiş, özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Açıklamalarda neden sonuç ilişkisine bakılmış ve bulgulara ilişkin sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:224).

Katılımcılardan doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlilik için önemli olmaktadır. Bunun için araştırmadan elde edilen verilerden bazıları olduğu gibi verilerle inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır (Wolcott, 1990, aktaran: Aktürk, Şahin ve Sünbül, 2008).

Veri analizinde tümevarımcı içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. İçerik analizindeki temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Burada veriler daha derin bir işleme tabi tutulur (Yıldırım ve Şimşek, 2008:227).

İçerik analizinin temel amacını toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olarak ifade eden Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir.

İçerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı gerçekleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Gülbahar ve Alper,2009).

Doğrudan alıntılarda her bir okul müdürüne kod verilmiştir. Okul müdürlerine OM1,OM2...gibi kodlar verilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, doküman toplama ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiş olup bulgular ilgili yazın ışığında yorumlanmıştır.

4.1. Kamu Kaynakları Okulların Finansman İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabilmektedir?

“Kamu Kaynakları İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabilmektedir?” Bu doğrultuda tespit edilen bulgular şöyledir.

Tablo: 6 Yakıt Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	YAKIT CİNSİ	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	KÖMÜR+ODUN+FUEL OİL	47	66.2	-		-	
ORTAOKUL	KÖMÜR+ODUN+FUEL OİL	16	22.5	-		-	
LİSE	KÖMÜR+ODUN+FUEL OİL	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	KÖMÜR+ODUN+FUEL OİL	3	4.22				
TOPLAM		71	100	-		-	

Tablo 6’ya bakıldığında, yakıt giderinin okulların tamamında Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların hepsinin ihtiyacını tamamen bu gelir grubundan karşıladığı anlaşılmaktadır. Bazı okul müdürlerinin şikâyetçi olduğu konu ise odun ve kömürün bazı yıllar dengesiz olduğu söylenmektedir. Bazı yılar odunun bazı yıllar da ise kömürün eksik ya da fazla geldiği anlaşılmıştır.

İlkokul müdürü OM7 “okullarda yakıt sorunu olmadığı fakat gelen yakıtların okullara gelişigüzel indirildiği bunu da taşıtmak ve istiflemek için işçi tutulup para ödendiği buda okul bütçesini zora soktuğunu” belirtmiştir.

Tablo 7 Elektrik Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	ELEKTRİK	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	ELEKTRİK	47	66.2	-		-	
ORTAOKUL	ELEKTRİK	16	22.5	-		-	
LİSE	ELEKTRİK	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	ELEKTRİK	3	4.22				
TOPLAM		71	100	-		-	

Tablo 7’ye bakıldığında, elektrik giderinin okulların tamamında Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların hepsinin ihtiyacını tamamen bu gelir grubundan karşıladığı anlaşılmaktadır.

İlkokul müdürü OM3 “okulların elektrik faturalarının ödendiği fakat okulların çoğunda elektrik şebekesinde problem olduğunu” vurguladı.

İlçede bulunan tüm okulların hiçbir elektrik borcunun bulunmadığı okul müdürlerinin beyanından anlaşılmıştır. Buda okul müdürlerinin daha verimli ve daha istekli çalışmalarına olanak sağlamaktadır.

Tablo 8. Su Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	SU	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	SU	30	42.25	17	23.94	-	
ORTAOKUL	SU	14	19.71	2	2.81	-	
LİSE	SU	5	7.04	-	-	-	
İLÇE M.E. M.	SU	3	4.22	-	-	-	
TOPLAM		52	73.23	19	26.76	-	

Tablo 8’den ise, su giderinin toplam okullar içinde sadece 49’unda Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların 49’unun ihtiyacını tamamen bu gelir grubundan karşıladığı, 19’unun ihtiyacını ise, bu gelir grubundan hiç karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

Bu okulların ise su ihtiyaçlarını köy bütçesinden karşılandığı anlaşılmaktadır. Köy bütçesinden karşılanan okul müdürleri herhangi bir sorunun olmadığı ve su sorunlarının bulunmadıklarını beyan etmişler. Köyde bulunan ilkokullarda su problemi köy bütçesinden ödendiği fakat bazı ilkokul müdürleri suyun bazen yeterli olmadığını beyan etmişlerdir.

Tablo 9. PTT Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	TELEFON VE TTNET	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	TELEFON VE TTNET	47	66.2	-		-	
ORTAOKUL	TELEFON VE TTNET	16	22.5	-		-	
LİSE	TELEFON VE TTNET	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	TELEFON VE TTNET	3	4.22				
TOPLAM		71	100			-	

Tablo 9’de görüldüğü üzere, telefon ve ttnet giderlerinin toplam okulların hepsinin genel bütçe ve ilçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların tamamının ihtiyacını karşıladığı anlaşılmaktadır. Bazı okul yöneticileri telefon ve ttnet faturalarının ödendiğini bazen altı yedi ay beklendikten sonra ödendiği konuşmalara üst yazıyla sınırlamalar getirildiğini vurgulamışlardır. Okul müdürleri telefon faturalarının liseler ve ilçe milli eğitimin faturalarının ödenekle kendilerinin ödediği, ilkokul ve ortaokulların ise faturalarının ilçe milli eğitim tarafından gelen ödenekten ödenmektedir.

Ortaokul müdürü OM67 “telefon faturalarının ödendiği fakat bazı aylar ödeme yapılmadığı ya da çok geç kalındığını” belirtmiştir. Bunun sonucunda okul idaresinin zor durumda kaldığını belirtmişlerdir.

Lise müdürü OM45 “okullara verilen fatih projesi kapsamındaki akıllı tahtaların kurulduğu fakat Türk Telekom tarafından hala internetin bağlanmadığını” ifade etti. Faturaların zamanında ödenmediği takdirde her türlü yaptırımın uygulandığı fakat bu tür olaylarda çok acele edilmediği görülmektedir.

İlkokul müdürü OM13 “okullarda bulunan telefonların okular da bulunan telefon hatlarının çok az kullanıldığı fakat internetin devamlı kullanıldığından” söz etti. Ayrıca okul telefon faturalarının fazla olması durumunda ilçe milli eğitim tarafından uyarıldığını dile getirilmiştir.

Tablo 10. Ek Bina Tesis Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	EK BİNA TESİSLER	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	EK BİNA TESİSLER	40	56.33	2	2.81	5	7.04
ORTAOKUL	EK BİNA TESİSLER	15	21.12	1	1.40	-	
LİSE	EK BİNA TESİSLER	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	EK BİNA TESİSLER	3	4.22				
TOPLAM		63	88.73	3	4.22	5	7.04

Tablo 10 bize, ek bina tesis giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 60 tanesi Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların 60 tanesinin ihtiyacını tamamen bu gelir grubundan karşıladığı, 5 tanesinin ihtiyacını kısmen karşıladığı, 3 tanesi ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığını göstermektedir. Bu 3 okul ilçeden geçen BOTAŞ şirketinin yaptığını belirtmişlerdir.

Kısmen karşılan ek bina ve tesis gideri okulların ihtiyaçlarının bazı yıllar sıraya konulmasından kaynaklanmaktadır. Bu yıl karşılan giderler gelecek yıl başka bir okulun gideri karşılandığından her yıl okulların tamamının ihtiyaçları tam olarak karşılanmamaktadır.

Tablo 11. Büyük Bakım Onarım Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	BÜYÜK BAKIM ONARIM	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	BÜYÜK BAKIM ONARIM	15	21.12	15	21.12	17	23.94
ORTAOKUL	BÜYÜK BAKIM ONARIM	10	14.08	3	4.22	3	4.22
LİSE	BÜYÜK BAKIM ONARIM	3	4.22	1	1.40	1	1.40
İLÇE M.E. M.	BÜYÜK BAKIM ONARIM	3	4.22	-	-	-	
TOPLAM		31	43.66	19	26.76	21	29.57

Tablo 11, büyük bakım onarım giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 28 tanesi Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı ve bu okulların 28 tanesinin ihtiyacını tamamen bu gelir grubundan karşıladığı, 21 tanesinin ihtiyacını kısmen karşıladığı, 19 tanesinin ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığını göstermektedir.

Okul müdürlerinden alınan bilgilere göre okullara yapılan büyük bakım ve onarım işlerinin bazı yıllar okullara hiç yapılmadığı bazı yıllarda da azda olsa bazı onarımların yapıldığı vurgulanmıştır.

İlkokul müdürü OM23 “köy ilkokullarına bakım ve onarım çok az yapıldığı ya da hiç yapılmadığından” bahsetmiştir.

Tablo 12. Eğitim Araçları Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	EĞİTİM ARAÇLARI	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	EĞİTİM ARAÇLARI	30	42.25	15	21.12	2	2.81
ORTAOKUL	EĞİTİM ARAÇLARI	15	21.12	1	1.40	-	
LİSE	EĞİTİM ARAÇLARI	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	EĞİTİM ARAÇLARI	3	4.22	-		-	
TOPLAM		53	74.64	16	22.53	2	2.81

Tablo 12’de ise, eğitim araçları giderlerinin karşılanma düzeyi görülmektedir. Buna göre, toplam okullar içinde 53 adet okulun Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan bu ihtiyaçlarının karşılandığı, 2 adet okulun kısmen eğitim araçları ihtiyaçları karşılandığı, 16 okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Eğitim araçları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara gönderilen yazılarla TEFBİS’e okulun ihtiyaçlarının girilmesi istenmektedir. Bakanlık buna göre okullara eğitim araçları göndermektedir.

Ortaokul Müdürü OM54 “TEFBİS’e okulun eğitim araçlarının girilmesine rağmen her zaman bakanlık tarafından gönderilmediği, bazı yıllar bu yardımların geldiği bazı yıllar hiç gelmediğini” ifade etmiştir.

Tablo 13. Küçük Bakım Onarım Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	10	14.08	15	21.12	22	30.98
ORTAOKUL	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	5	7.04	10	14.08	1	1.40
LİSE	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	1	1.40	2	2.81	2	2.81
İLÇE M.E. M.	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	3	4.22	-		-	
TOPLAM		19	26.76	27	38.02	25	35.21

Tablo 13’ye bakıldığında, küçük bakım onarım giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 19 tanesinde Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 25 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 27 adet okulun ise, ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Okulların küçük bakım ve onarım işleri genellikle okul yöneticileri tarafından bulmuş olduğu imkânlarla karşılanmaktadır. Okul yöneticileri bu tür giderleri karşılamakta zorlandıklarından bahsetmektedirler.

İlkokul Müdürü OM33 “küçük bakım ve onarım taleplerinin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilmesine rağmen genelde karşılanmadığından” bahsetmiştir.

Lise müdürü OM54 ”bu tür ihtiyaçlar için Milli Eğitim Müdürlüğüne hiç yazı

yazılmadığı bunun nedeni olarak okul yöneticilerinin bunu yapamadı demelerinden çekinmeleri olarak” açıklamıştır.

Tablo 14. Mobilya, Döşeme Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	MOBİLYA	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	MOBİLYA	40	56.33	2	2.81	5	7.04
ORTAOKUL	MOBİLYA	10	14.08	5	7.04	1	1.40
LİSE	MOBİLYA	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	MOBİLYA	3	4.22	-		-	
TOPLAM		58	81.69	7	9.85	6	8.45

Mobilya, döşeme giderlerinin, toplam okullar içinde 58 adet okulun Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 6 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 7 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı Tablo 18’ den anlaşılmaktadır.

Okul müdürleri okulun mobilya ihtiyaçlarının uzun süreli kullanıldığından değiştirilmesi ve yıpranması uzun süre aldığından çok bir sıkıntı çekilmediğinden bahsetmektedirler.

Okul müdürü OM69” okul mobilyalarının ihtiyaç durumunda her zaman karşılanmadığı ama tamirat yoluna gidilerek okulun özel gelirlerinden karşılandığını ”belirtmektedir.

Tablo 15. Kırtasiye Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	KIRTASIYE	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	KIRTASIYE	2	2.81	35	49.29	10	14.08
ORTAOKUL	KIRTASIYE	2	2.81	13	18.30	1	1.40
LİSE	KIRTASIYE	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	KIRTASIYE	3	4.22	-		-	
TOPLAM		12		48	67.60	11	15.49

Tablo 15’da görüldüğü üzere, kırtasiye giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 12 tanesinde Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 11 adet okulun ise ihtiyacını kısmen karşıladığı, 48 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Okul müdürlerinin en çok zorlandıklarını belirttikleri kırtasiye gelirleri daha çok özel gelir grubundan karşılandığı tablodan anlaşılmaktadır. Kırtasiye giderleri hemen her zaman olduğundan dolayı zora düşüklerinden bahsetmektedirler.

Okul Müdürü OM65 “kırtasiye olarak fotokopi kağıdı ,toner ve drum malzemelerinin sık kullanıldığını” söylemektedir. Bu malzemelerden tonerin ve drumun çok pahalı olduğunu bunun için öğrencilerden para toplamak zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

Kırtasiye malzemeleri okulların en çok korktukları malzeme grubudur. Bitmesini hiç istemedikleri malzeme grubudur. Okul müdürleri bundan dolayı okullarda fotokopiden tasarruf yollarına gittiklerini belirtmişlerdir.

Okul müdürü OM32 “toner bittiğinde doldurma yöntemine gittikleri bunun çok daha ucuz olduğu fakat bunun çok kullanışlı olmadığını ve drumu çok çabuk bozduğundan” bahsetmiştir.

Tablo 16. Temizlik Malzemeleri Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	TEMİZLİK MALZEMESİ	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	TEMİZLİK MALZEMESİ	5	7.04	35	49.29	7	9.85
ORTAOKUL	TEMİZLİK MALZEMESİ	2	2.81	12	16.90	2	2.81
LİSE	TEMİZLİK MALZEMESİ	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	TEMİZLİK MALZEMESİ	3	4.22	-		-	
TOPLAM		15	21.12	47	66.19	9	12.67

Tablo 16 bize, temizlik malzemeleri giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 15 adet okulda Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 9 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 47 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığını göstermektedir. Temizlik malzemesinin genel bütçe ve özel idareden

büyük oranda karşılanmadığı sadece liseler, millî eğitim müdürlüğü ve ortaokulların bazılarının bu giderleri karşılanmaktadır.

Bu giderlerin çoğu özel kaynaklardan karşılanmaktadır. Bu durum okul müdürlerini zor durumda bırakmaktadır. Bunun için öğrenci velilerinden para toplanmaktadır.

Ortaokul müdürü OM22 “okullarda temizlik malzemesi almaya kaynak bulamadıklarının ortaokullar ve ilkokullara da liseler gibi temizlik malzemesi alımı için ödenek gönderilmesi gerektiğini” belirtmiştir.

Okullarda en çok kullanılan ve en lüzumlu olan bu malzemelerin okulların öğrenci sayısına göre bakanlıktan gönderilmesi gerekmektedir. Liselerde bu durum böyledir. İlkokul ve ortaokulda ilçe milli eğitime gönderilen ödenekten karşılanmaktadır. Bunun daha düzenli yapılması okul yöneticilerini şikâyet etmeden bu önlemlerin alınması gerekmektedir.

Okullarda kullanılan temizlik malzemelerinin eksilmesi veya bitmesi durumunda okul yöneticileri sıkıntıya düştükleri bunları karşılamak için acil kaynak gerektiğini vurgulamışlardır. Bu kaynakları yaratmak zor olduğundan yine okulun özel gelir kaynaklarına ya da öğrenci velilerine başvurulmaktadır. Bu giderin eğitim –öğretim yılı başında liselerde olduğu gibi ilkokul ve ortaokullarda da karşılanması gerekmektedir. Bu durumda okulların çok rahatlayacağı ve sağlıklı bir ortamda derslerin işlenmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 17. Sosyal Etkinlik Masrafları Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	SOSYAL ETKİNLİKLER	KARŞILANMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	SOSYAL ETKİNLİKLER	-		47	66.19	-	
ORTAOKUL	SOSYAL ETKİNLİKLER	-		15	21.12	1	1.40
LİSE	SOSYAL ETKİNLİKLER	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	SOSYAL ETKİNLİKLER	3	4.22	-		-	
TOPLAM		-	4.22	67	94.36	1	1.40

Tablo 17’de ise, sosyal etkinlik giderlerinin karşılanma düzeyleri görülmektedir. Buna göre, toplam okullar 3 okulun bu ihtiyaçlarının genel bütçe ve ilçe özel idaresi gelir

grubundan karşılandığı, 1 adet okulun ihtiyacının ise kısmen karşıladığı, ancak bu gelir grubunun 67 okulun ihtiyacını hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Okul müdürlerinden alınan ortak görüşe göre bu durumun nedeni bakanlık tarafından böyle gelir grubunun ayrılmaması olarak görülmektedir. Bu gelir okulların özel gelir grubundan karşılanmaktadır.

Tablo 18. Öğrenci Sosyal Yardımları Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	SOSYAL YARDIMLAR	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	SOSYAL YARDIMLAR	45	63.38	1	1.40	1	1.40
ORTAOKUL	SOSYAL YARDIMLAR	15	21.12	-		1	1.40
LİSE	SOSYAL YARDIMLAR	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	SOSYAL YARDIMLAR	3	4.22	-		-	
TOPLAM		68	95.77	1	1.40	2	2.81

Tablo 18'den ise, öğrenci sosyal yardımları giderlerinin toplam okullar içinde 68 adet okulun Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 2 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 1 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır. Okul müdürlerinin ortak görüşü devlet tarafından bu gelir grubunun finanse edilmesi yönündedir.

Tablo 19. Hizmetli Ücreti Giderinin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	KARŞILAMA DURUMU					
		GENEL BÜTÇE VE ÖZEL İDARE					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	30	42.25	16	22.53	1	1.40
ORTAOKUL	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	16	22.53	-		-	
LİSE	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	3	4.22	-		-	
TOPLAM		54	76.05	16	22.53	1	1.40

Tablo 19'e bakıldığında ise, hizmetli ücreti giderinin toplam okullar içinde 51 adet okulun Genel bütçe ve İlçe özel idaresi gelir grubundan karşılandığı, 1 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 16 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır. Okullara son yıllarda İŞKUR tarafından 9 ay boyunca görevlendirilen elemanlar okulun hizmetli ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Okul yöneticileri bu durumda okulda çalışan özel hizmetlilere ücret ödemek zorunda kalmamaktadırlar. İlçede bulunan okulların hemen hepsinde (köy ilkokulları hariç) İŞKUR tarafından çalıştırılan hizmetliler bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde; genel bütçe ve il özel idare gelirlerinden yakıt, elektrik, su, giderinin büyük ölçüde karşılanabildiği, büyük bakım ve onarım giderlerinin genel bütçe ve ilçe özel idare gelirlerinden büyük oranda karşılandığı, yakıt giderlerinin tamamının genel bütçe ve özel idare tarafından karşılandığı anlaşılmaktadır. Sosyal yardımlar, eğitim araçları ve mobilya ihtiyacının tamamına yakını genel bütçe ve özel idare tarafından karşılandığı yukarıda gösterilen tablolardan anlaşılmaktadır. Okullarda yapılan sosyal etkinliğin ise 1 okul hariç tüm okullarda karşılanamadığı bu ihtiyacın okul tarafından finanse edildiği yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. Kırtasiye ve temizlik malzemeleri ise liselerde genel bütçeden karşılandığı, ilkokul ve ortaokullarda ise hiç karşılanmadığı görülmektedir. Hizmetli ücreti ise tabloda büyük oranda genel bütçe ve özel idareden karşılandığı sonucuna varılmıştır. Ancak kadrosuz hizmetlilerin hepsinin İŞKUR tarafından ödeneklerinin karşılandığı yapılan görüşmelerde anlaşılmıştır. İŞKUR 9 ay boyunca kursiyer olarak okullarda personel çalıştırmakta ve bunların maaşlarını ödemektedir. 3 adet lisede ise hizmet alımı genel müdürlükler tarafından karşılanmakta ve 3 adet hizmetli çalışmaktadır.

4.2. Okulların Özel Gelir Kaynakları Nelerdir?

Araştırmanın başka bir alt problemi “Okullarının özel gelir kaynakları nelerdir?” sorusu idi. Bu soru okul müdürlerine sorulmuştur. Okullarının genel bütçe ve özel idare gelirleri dışında, okullarda çeşitli adlar altında özel gelir kaynakları da oluşturulmuştur.

Tablo.20 Okulların özel gelir kaynakları

Sıra No	Özel Gelir Kaynakları	Frekans	%
1	Küçük ve büyük onarım için veliden alınan bağışlar	65	91.54
2	Gönüllü bağışlar	62	87.32
3	Sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler	60	84.50
4	Fotokopi için toplanan paralar	55	74.46
5	Temizlik malzemeleri için toplanan para	55	74.46
6	Koruma derneği aidatı	55	74.46
7	Okul eksikleri için toplanan paralar	49	69.01
8	Kamu kuruluşlarından alınan aynı yardımlar	35	49.29
9	Deneme sınavları için toplanan paralar	25	35.21
10	Kooperatif geliri	22	30.98
11	Spor kulübü için öğrencilerden toplanan para	20	28.16
12	Kayıt sırasında alınan pul parası	19	26.76
13	Kermes	10	14.08
14	Öğretmenlerden sağlanan gelirler	9	12.67
15	Belgesini Kaybedenlerden alınan paralar	7	9.85
16	Bayram kıyafetlerin sağlanan gelirler	6	8.45
17	Kantin kira geliri	6	8.45
18	Diploma için alınan bağışlar	5	7.04
19	Özel kuruluşlardan sağlanan aynı yardımlar	5	7.04
20	Soba kovası için toplanan paralar	5	7.04
21	Sınav paralarından kalan pay	5	7.04
22	Eğlence geceleri	5	7.04
23	Merkezi sınav başvurularından alınan paralar	5	7.04
24	Fotoğraf parası	4	5.63
25	Eğitime katkı payı	3	4.22
26	Sergi	3	4.22
27	Sponsor firmalardan alınan paralar	3	4.22
28	Okul arazilerinden sağlanan gelirler	2	2.81
29	Okul idarecilerinden kalan gelirler	2	2.81
30	Yapılan projelerden elde edilen gelirler	1	1.40
31	Sportif faaliyetler	1	1.40
32	Yetiştirme kursu gelirleri	1	1.40
33	Diploma parası	1	1.40

Bu tabloya göre; Okul müdürleri tarafından 33 adet özel gelir kaynağı saptanmıştır. Okul müdürleri tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (65), okul eksikleri iç toplanan paralar(62), sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler (60),fotokopi ve temizlik malzemesi alımı için toplanan paralar (55), gönüllü bağışlar (49) oluşturmaktadır. Bazı okul müdürleri diploma parası ve spor kulübü parasının bu yıl kaldırıldığını 2014-2015 eğitim-öğretim yılında bu paraların toplanamayacağını beyan ettiler.6287 nolu kanunla zorunlu eğitim 12 yıla çıkması sonucunda diploma sadece liselerde verilmeye başlanacaktır. Lise okul müdürleri bu durumun kendileri için herhangi bir avantajının olmadığını çünkü diploma harçlarının kaldırıldığını söylediler.

Yapılan görüşmelerde okul müdürleri kayıt parasını hiç almadıklarını fakat okulun zorunlu ihtiyaçları için gönüllü bağış yapabileceğini ama zorlama olmadığını beyan ettiler. Kamu kurum ve kuruluşlarından okullara sağlanan aynı yardımlarda okul müdürleri tarafından hoşnutlukla karşılanmaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere okullar arazilerini ve bahçelerinden gelir elde edememektedirler. Ayrıca sergi, sportif faaliyetler, yapılan projeler, destekleyici firmalardan sağlanan gelirlerde çok düşük orandadır.

İlkokul müdürü A.T. “okullarda kayıt esnasında gönüllülük esasın göre bağış alınmasının okulu rahatlatacağını ve küçük bakım onarım, kırtasiye malzemesi ve temizlik malzemesi alımında büyük katkı sağlayacağını” beyan etti.

Daha önce yapılan araştırmalarla karşılaştırıldığında adı geçen tüm araştırmalarda olduğu gibi gönüllü nakit bağışların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Kanuni değişikliklerle adı değişse dahi Okul Aile Birliği aidatı (eski araştırmalarda koruma derneği aidatı) önceki araştırmalarla ortak olarak sayılabilecek özel gelir çeşitlerindedir. Velilerden zorunlu masraflar için alınan paralar, diploma parası ve spor kulübü parası da daha önce yapılan araştırmalarda da ön plana çıkan özel gelir kaynaklarıdır. Ancak daha önce en önemli özel gelir kaynakları içinde adı geçen yapılan projelerden elde edilen gelirler, sportif faaliyetler, diploma parası, , sınav başvurusunda alınan paralar, yetiştirme kurs ücretleri gibi özel gelir kaynakları yapılan araştırmada ya tamamen ortadan kaybolmuş, ya da daha önce belirtilen yüzde oranlarına göre yok denecek kadar az yüzdelere azalmıştır.

Okul müdürlerinin vermiş olduğu cevaplarda aslında hemen tüm okullarda velilerden okul eksikleri ve zorunlu masraflar (kırtasiye, temizlik malzemesi) için para toplandığı fakat müdürlerin bunu direkt olarak söyleyemediği anlaşılmıştır. Bu durum bakanlığın velilerden para alınması hususunda vermiş olduğu beyanlardan kaynaklanmaktadır.

4.3. Özel Gelir Kaynakları Okulların Maddi Kaynak İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabilmektedir?

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Özel gelir kaynakları okullarının finansman ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?” sorusu idi. Bu alt problem Kahramanmaraş ili Andırın ilçesinde bulunan ve evreni oluşturan toplam 71 okul müdürüne sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular şöyledir:

Tablo 21. Yakıt, Elektrik, Su Giderlerinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyleri

OKULLAR	YAKIT, ELEKTRİK, SU	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	YAKIT, ELEKTRİK, SU	19	26.76	28	39.43	-	
ORTAOKUL	YAKIT, ELEKTRİK, SU	-		16	22.53	-	
LİSE	YAKIT, ELEKTRİK, SU	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	YAKIT, ELEKTRİK, SU	-		3	4.22	-	
TOPLAM		19	26.76	52	73.23	-	

Tablo 21'e bakıldığında, yakıt ve elektrik giderinin özel gelirlere hiç karşılanmadığı, su giderinin ise toplam okullar içinde sadece 19 âdetinde özel gelirler grubundan karşılandığı anlaşılmaktadır. İlkokullardan 19 âdetinde su özel gelirlere karşılanmaktadır.

Yakıt ve elektrik genel bütçeden karşılanmaktadır. Ancak köy ilkokullarından 19 tanesinin su giderleri köy bütçesinden ödenmektedir. İlçede bulunan hiçbir okulun su faturaları ile ilgili bir problemi bulunmamaktadır.

Tablo 22. PTT Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	TELEFON VE TTNET	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	TELEFON VE TTNET	-		47	66.19	-	
ORTAOKUL	TELEFON VE TTNET	-		16	22.53	-	
LİSE	TELEFON VE TTNET	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	TELEFON VE TTNET	-		3	4.22		
TOPLAM		-		71	100	-	

Tablo 22’da ise, PTT giderinin tamamının bu gelirden karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Okullarımızın hepsinin telefon ve ttnet giderlerinin hepsi genel bütçeden tarafından karşılanmaktadır.

Okul müdürleriyle yapılan görüşmelerde telefon ve ttnet faturalarının genel bütçeden karşılandığı hiçbir faturanın özel gelirlere karşılanmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 23. Ek Bina Tesis Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	EK BİNA TESİSLER	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	EK BİNA TESİSLER	-		47		-	
ORTAOKUL	EK BİNA TESİSLER	3		13		-	
LİSE	EK BİNA TESİSLER	-		5		-	
İLÇE M.E. M.	EK BİNA TESİSLER	-		3		-	
TOPLAM		3		68		-	

Ek bina tesis giderinin toplam okullar içinde sadece 3 adet okulun ihtiyacının özel gelirler grubundan karşılandığı, 68 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığını göstermektedir.

Özel gelir grubundan karşılanan, ek bina ve tesisler ilçemizden geçen Bakü Ceyhan Tiflis Petrol Boru Hattını işleten BOTAŞ şirketi tarafından yapılmış ve tamir edilmiştir. Bir okulumuzu da yine bölgede kurulu olan bir kum çakıl şirketi tarafından tamirata ve eklentileri yapılmıştır.

Tablo 24. Büyük Bakım Onarım Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	BÜYÜK BAKIM ONARIM	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	BÜYÜK BAKIM ONARIM	6	8.45	34	47.88	7	9.85
ORTAOKUL	BÜYÜK BAKIM ONARIM	6	8.45	10	14.08	-	
LİSE	BÜYÜK BAKIM ONARIM	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	BÜYÜK BAKIM ONARIM	-		3	4.22		
TOPLAM		12	16.90	52	73.23	7	9.85

Tablo 24'den, büyük bakım onarım giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 12'sinin özel gelirler grubundan karşılandığı ve bu okulların 7'sinin ise ihtiyacını kısmen karşıladığı, 52'sinin ise bu gelir grubundan hiç karşılamadığı anlaşılmaktadır.

Bakım ve onarımın bazı yıllar özel gelirlerden karşılandığı çünkü her yıl okullara gelen ödeneklerin aynı olmadığı ilçede bazı okulların bazı yıllar ödenek alamadığı bir gerçektir. Bundan dolayı bazı okullarımız ilçemizden geçen Bakü Ceyhan Tiflis Petrol Boru Hattını işleten BOTAŞ şirketi tarafından yapılmış ve tamir edilmiştir.

Lise Müdürü OM34 “okulun boyanması için liselere ödenek verilmediği, boya masraflarının özel gelirlerden sağlandığı bununda okul bütçesini zor duruma soktuğu bir gerçektir”.

Tablo 25. Eğitim Araçları Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	EĞİTİM ARAÇLARI	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	EĞİTİM ARAÇLARI	5	7.04	37	52.11	5	7.04
ORTAOKUL	EĞİTİM ARAÇLARI	2	2.81	12	16.90	2	2.81
LİSE	EĞİTİM ARAÇLARI	1	1.40	3	4.22	1	1.40
İLÇE M.E. M.	EĞİTİM ARAÇLARI	-		3	4.22	-	
TOPLAM		8	11.26	55	77.46	8	11.26

Eğitim araçları giderinin toplam okullar içinde sadece 8 adet okulun özel gelirler grubundan karşılandığı ve 8 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 55 adet okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Eğitim araçları genellikle genel bütçe ve özel idareden karşılanmaktadır. İlçede 8 okul eğitim araçları giderlerini özel gelirlerden karşılandığını beyan etmişlerdir. Eğitim araçlarının her yıl okullara verilmediği yapılan araştırmada görülmüştür. Okul müdürleri eğitim araçlarının bazı yıllar kısmen karşılandığı ya da isteklerinin tam olarak yerine getirilmediği araştırmaya verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

İlkokul müdürü OM1 “okulların bazen eğitim aracı sıkıntısı çok çektiğini ama genelde eğitim aracı ihtiyacının çok az olduğu özellikle son yıllarda daha da azaldığını” beyan etmiştir. Şimdi yönetici olduğum okul ve ilçedeki çoğu okulda bu sorunlara rastlamak pek mümkün değildir. Okullar bu konuda birbirleriyle yardımlaşma halinde olduğunda da bu sorun kolayca aşılabilmektedir.

Tablo 26. Küçük Bakım Onarım Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	7	9.85	28	39.43	12	16.90
ORTAOKUL	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	3	4.22	9	12.67	4	5.63
LİSE	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	1	1.40	4	5.63	-	
İLÇE M.E. M.	KÜÇÜK BAKIM ONARIM	-		3	4.22	-	
TOPLAM		11	15.49	44	61.97	16	22.53

Tablo 26'e bakıldığında küçük bakım ve onarım giderinin toplam okullar içinde sadece 11 tanesinde özel gelirler grubundan karşılandığı, 16 tanesinin ihtiyacını kısmen karşıladığı, 44 tanesinin ise, ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Okul müdürleri küçük bakım ve onarım giderlerin genelde özel idare tarafından karşılanmaktadır. Bazı durumlarda okulun özel gelirlerinden karşılanan küçük bakım ve onarım giderleri fazla miktar tutmadığından dolayı okul bütçesini fazla sarsmamaktadır.

Ortaokul müdürü OM4 “okullardaki küçük bakım ve onarımın genelde özel idareden ya da belediyeler tarafından karşılandığı, karşılanmadığı durumlarda özel gelirlerden karşılandığını” belirtmiştir.

Tablo 27. Mobilya, Döşeme Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	MOBİLYA	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	MOBİLYA	2	2.81	40	56.33	5	7.04
ORTAOKUL	MOBİLYA	-		16	22.53	-	
LİSE	MOBİLYA	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	MOBİLYA	-		3	4.22	-	
TOPLAM		2	2.81	64	90.14	5	7.04

Tablo 27 bize, mobilya, döşeme giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 2 tanesinin özel gelirler grubundan karşılandığı, 5 tanesinin ihtiyacını kısmen karşıladığı, 64 tanesinin ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığını göstermektedir.

Okul müdürleri okul mobilyaları genelde genel bütçe ve özel idareden karşılandığını, özel gelirlerden çok az karşılandığı ortak görüş olarak belirtmişlerdir. Bazı okul müdürleri mobilyaların bazı yıllar kısmen karşılandı istenilen miktarın bir kısmının gönderildiğini beyan ettiler.

İlkokul müdürü OM7 okula istenilen mobilyanın karşılandığı ancak karşılanması uzun yıllar sürdüğünü” söyledi. Bazen mobilyaların bazı kurumların kullanmadığı ya da değiştirmek istediği yıllarda başka okullara hibe edildiğini söyledi.

Tablo 28. Kırtasiye Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	KIRTASIYE	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	KIRTASIYE	25	35.21	12	16.90	10	14.08
ORTAOKUL	KIRTASIYE	10	14.08	3	4.22	3	4.22
LİSE	KIRTASIYE	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	KIRTASIYE	-		3	4.22	-	
TOPLAM		35	49.29	23	32.39	13	18.30

Tablo 28’den, kırtasiye giderlerinin toplam okullar içinde sadece okulların 35 tanesinde özel gelirler grubundan karşılandığı,13 adet okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 23 adet okulun ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere kırtasiye giderlerinin okulun özel gelirlerinden karşılandığı, Lise ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün kırtasiye giderleri genel bütçeden karşılandığı anlaşılmaktadır.

Okul müdürlerinin en çok zorlandıklarını belirttikleri kırtasiye gelirleri daha çok özel gelir grubundan karşılandığı tablodan anlaşılmaktadır. Kırtasiye giderleri hemen her zaman olduğundan dolayı zora düşüklerinden bahsetmektedirler.

Okul Müdürü OM40 “kırtasiye olarak fotokopi kâğıdı, toner ve drum malzemelerinin sık kullanıldığını” söylemektedir. Bu malzemelerden tonerin ve drumun çok pahalı olduğunu bunun için öğrencilerden para toplamak zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

Tablo 29. Temizlik Malzemeleri Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılama Düzeyi

OKULLAR	TEMİZLİK MALZEMESİ	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	TEMİZLİK MALZEMESİ	35	49.29	5	7.04	7	9.85
ORTAOKUL	TEMİZLİK MALZEMESİ	12	16.90	2	2.81	2	2.81
LİSE	TEMİZLİK MALZEMESİ	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E.M.	TEMİZLİK MALZEMESİ	-		3	4.22	-	
TOPLAM		47	66.19	15	21.12	9	12.67

Tablo 29’den ise, temizlik malzemeleri giderinin toplam okullar içinde sadece okulların 47 tanesinin özel gelirler grubundan karşılandığı, 9 okulun tanesinin ihtiyacını kısmen karşıladığı, 15 tane okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Temizlik malzemesinin genel bütçe ve özel idareden büyük oranda karşılanmadığı sadece liseler, millî eğitim müdürlüğü ve ortaokulların bazılarının bu giderleri karşılanmaktadır. Bu giderlerin çoğu özel kaynaklardan karşılanmaktadır. Bu durum okul müdürlerini zor durumda bırakmaktadır. Bunun için öğrenci velilerinden para toplanmaktadır.

Ortaokul müdürü OM29 “okullarda temizlik malzemesi almaya kaynak bulamadıklarının ortaokullar ve ilkokullara da liseler gibi temizlik malzemesi alımı için ödenek gönderilmesi gerektiğini” belirtmiştir.

Tablo 30. Sosyal Etkinlik Masrafları Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	SOSYAL ETKİNLİKLER	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	SOSYAL ETKİNLİKLER	46	64.78	-		1	1.40
ORTAOKUL	SOSYAL ETKİNLİKLER	16	22.53	-		-	
LİSE	SOSYAL ETKİNLİKLER	5	7.04	-		-	
İLÇE M.E. M.	SOSYAL ETKİNLİKLER	-		-		3	4.22
TOPLAM		67	94.36	-		4	5.63

Sosyal etkinlik masrafları giderinin toplam okullar içinde okulların 67 tanesinde özel gelirler grubundan karşılandığı, 4 tane okulun ise ihtiyacını kısmen karşıladığı anlaşılmaktadır. Okulların hemen hepsi bu gelir grubunu özel den karşılamaktadırlar.

Lise Müdürü M.K. “bu gider grubunu bakanlıktan karşılanması gerekmektedir. Aksi takdirde okullarda sosyal etkinliklerin daha az olacağı bunda okular da öğrencilerin ve personelin kötü yönde etkileneceğini” söyledi.

Tablo 31. Öğrenci Sosyal Yardımları Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	SOSYAL YARDIMLAR	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	SOSYAL YARDIMLAR	1	1.40	46	64.78	-	
ORTAOKUL	SOSYAL YARDIMLAR	-		16	22.53	-	
LİSE	SOSYAL YARDIMLAR	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	SOSYAL YARDIMLAR	-		3	4.22	-	
TOPLAM		1	1.40	70	98.59	-	

Tablo 31’ a bakıldığında, öğrenci sosyal yardımları giderinin toplam okullar içinde sadece okulların 1 tanesinde özel gelirler grubundan karşılandığı yine 70 tane okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 32. Hizmetli Ücreti Giderinin Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeyi

OKULLAR	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	ŞU ANDA NASIL KARŞILAMAKTASINIZ?					
		ÖZEL GELİRLER					
		EVET	%	HAYIR	%	KISMEN	%
İLOKUL	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	10	14.08	36	50.70	1	1.40
ORTAOKUL	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	6	8.45	10	14.08	-	
LİSE	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	-		5	7.04	-	
İLÇE M.E. M.	HİZMETLİ ÜCRETLERİ	-		3	4.22	-	
TOPLAM		16	22.53	54	76.05	1	1.40

Tablo 32’de ise, hizmetli ücreti giderinin toplam okullar içinde sadece 16 tanesinde özel gelirler grubundan karşılandığı, 1 tane okulun ihtiyacını kısmen karşıladığı, 54 tane okulun ise ihtiyacını bu gelir grubundan hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Kamu ve özel gelir kaynaklarının okullarının finansman ihtiyacını karşılama düzeyleri karşılaştırıldığında (Tablo 31); genel bütçe ve ilçe özel idare gelirlerinden yakıt, elektrik, su, telefon, ttnet, öğrenci sosyal yardımları, hizmetli ücreti, mobilya, eğitim araçları giderlerinin büyük ölçüde karşılanabildiği, kırtasiye, temizlik malzemesi ve sosyal etkinlik masrafları giderlerinin genel bütçe ve özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı ancak genel bütçe ve özel idare gelirlerinin okulların bu yöndeki ihtiyacını karşılayamadığı, büyük onarım, küçük onarım maliyetlerinin yine genel bütçe ve ilçe özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı ve genel bütçe ve ilçe özel idare gelirlerinin okulların ihtiyacını ancak kısmen karşılayabildiği anlaşılmaktadır.

Özel gelirlerden ise sosyal etkinlikler masraflarının tamamına yakını karşıladığı, kırtasiye, temizlik malzemesi, giderlerinin karşılanmaya çalışıldığı ancak özel gelirlerin okulların bu yöndeki ihtiyaçlarını da kısmen karşılayabildiği anlaşılmaktadır. Elektrik, ttnet, telefon ve yakıt giderlerini hiç karşılayamadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 33. Giderlerin Genel Bütçe ve İlçe Özel İdaresi Ve Özel Gelir Grubundan Karşılanma Düzeylerinin Karşılaştırılması

GİDERLER	GELİR KAYNAKLARI											
	GENEL BÜTÇE VE İLÇE ÖZEL İDARESİ						ÖZEL GELİR KAYNAKLARI					
	Evet	%	Hayır	%	Kısmen	%	Evet	%	Hayır	%	Kısmen	%
YAKIT	71	100	-		-		-		71	100	-	
ELEKTRİK	71	100	-		-		-		71	100	-	
SU	52	73.23	19	26.76	-		19	26.76	52	73.23	-	
PTT	71	100	-		-		-		71	100	-	
EK BİNA TESİS	63	88.73	3	4.22	5	7.04	3	4.22	68	95.77	-	
BÜYÜK BAKIM ONARIM	31	43.66	19	26.76	21	29.57	12	16.90	52	73.23	7	9.85
EĞİTİM ARAÇLARI	53	74.64	16	22.53	2	2.82	8	11.26	55	77.46	8	11.26
KÜÇÜK BAKIM ONARIM	19	26.76	27	38.02	25	35.2	11	15.49	44	61.97	16	22.53
MOBİLYA,DÖŞEME	58	81.69	7	9.85	6	8.45	2	2.82	64	90.14	5	7.04
KIRTASIYE	12	16.90	48	67.60	11	15.49	35	49.29	23	32.39	13	18.30
TEMİZLİK MALZEMELE Rİ	15	21.12	47	66.19	9	12.67	47	66.19	15	21.12	9	12.69
SOSYAL ETKİNLİKMASRAFLARI	3	4.22	67	94.36	1	1.40	67	94.36	3	4.22	1	1.40
ÖĞRENCİSOSYAL YARDIMLARI	68	95.77	1	1.40	2	2.82	1	1.40	70	98.59	-	
HİZMETLİÜCRETİ	54	76.05	16	22.53	1	1.40	16	22.53	54	76.05	1	1.40

4.4.Okulların Finans Sorunları Nelerdir?

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “ okullarının finans sorunları nelerdir?” sorusu okul müdürlerine sorulmuş olup, tespit edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 34. Okul yöneticilerine göre okulların en önemli finans sorunları

YANIT	FREKANS	YÜZDE(%)
Devletin okullara ödenek vermemesi	60	84.50
Büyük - küçük bakım ve onarım giderleri	54	76.05
Temizlik, su, yakıt ve temizlik giderleri	50	70.42
Kırtasiye giderleri ve fotokopi giderleri	45	63.38
Eğitim araç ve gereç giderleri	41	57.74
Kaynakların yeterince verimli kullanılamaması	35	49.29
Okul aile birliği, sponsor vb.den yeterince yararlanmama	30	42.25
Okul müdürlerinin zamanının çoğunluğunu kaynak bulmaya ayırması	25	35.21
Veli desteğinin sağlanamaması	24	33.80
Haberleşme giderleri	22	30.90
Okulların hizmetli sorunları	20	28.16
Okulların güvenlikçi sorunu	16	22.53
Teknolojik yetersizlikler	15	21.12
Devletin para toplamaya izin vermemesi	14	19.71
Araç-Gereç ihtiyaçları	13	18.30
Yöneticilerin para toplaması	12	16.90
Velilerden para alınmaması	12	16.90
Velilerin gelir düzeylerinin düşük olması	11	15.49
Üst yetkililerin açıklamalarının bağış toplamayı olumsuz etkilemesi	10	14.08
Öğretmenin mutlu edilmeyişi	10	14.08
Okul Aile Birliği aidatlarının toplanamaması	9	12.67
Okullara önem verilmemesi	7	9.85
Okulların bir bütçesinin olmayışı	5	7.04
Çevre düzenlemesi için kaynak olmaması	4	5.63
Velilerde okula karşı oluşan önyargı	3	4.22
Okullar arası finansal eşitsizlikler	2	2.81
Bürokratik engeller	1	1.40
Sosyal etkinlik ve faaliyet giderleri	1	1.40
Personel giderleri	1	1.40

Okul müdürleri, okullarının finans sorunlarına ilişkin görüşlerinde tespit edilen ortak sorunlar dışındaki diğer görüşleri ise şöyledir: Bağış toplayamama, okullarda dergi vb. eğitim araçlarının satışını yapamama, kırtasiye giderleri, yetiştirme kurslarının ücretli olması sorun olarak görmektedirler. Ayrıca okul yönetimine personel seçme hakkının tanınmaması, yerel yönetimlerin desteğinin yetersiz olması, iş adamlarının duyarsızlığı genel bütçeden eğitime ayrılan payın az olması, okullarda toplam kalite yönetiminin uygulanması için gerekli finansmanın olmayışı, eğitime, savunmadan, sağlıktan ve adaletten sonra önem verilmesi, öğretmenlerin doyuma ulaştırılamaması, kantinlerin işletilememesi, kayıt parasının alınmaması müdürlerin okulların finans sorunları olarak tespit edilmiştir.

Okul müdürleri, ilköğretim okullarının finans sorunu olarak birinci sırada “okulların güvenlikçi sorunu, veli desteğinin sağlanamaması, sosyal etkinlik ve faaliyet giderleri, okulların ödeneğinin olmaması, okul aile birliği, okul koruma derneği, sponsor vb.den yeterince yararlanmama, okulların hizmetli sorunları, okul müdürlerinin zamanının çoğunluğunu kaynak bulmaya ayırması, büyük - küçük bakım ve onarım giderleri, kaynakların yeterince verimli kullanılamaması” ikinci sırada “kırtasiye giderlerini, haberleşme giderleri, eğitim araç ve gereç giderleri, personel giderleri, üçüncü sırada “bürokratik engeller” sorun olarak görmektedirler.

Sonuç olarak; ortaya çıkan görüşler karşılaştırıldığında, okulların güvenlikçi sorunu, veli desteğinin sağlanamaması, sosyal etkinlik ve faaliyet giderleri, okulların ödeneğinin olmaması, okul aile birliği, okul koruma derneği, sponsor vb.den yeterince yararlanmama, okulların hizmetli sorunları, okul müdürlerinin zamanının çoğunluğunu kaynak bulmaya ayırması, büyük - küçük bakım ve onarım giderleri, kaynakların yeterince verimli kullanılamaması giderlerinin okul müdürleri, için okullarının en önemli finansman sorunları oldukları görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında da, Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinde en büyük payın personel giderlerine ayrılması etkili olmaktadır.

İlkokul müdürü G.G.: “ilkokul ve ortaokulların elektrik ,su,yakıt,telefon ve büyük bakım onarımdan başka hiçbir ödeneği yoktur. Okul için yapılacak faaliyetlerde, alınacak materyalde veya fotokopi masraflarında maddi kaynak öğrenci velilerinden, gönüllü vatandaşlardan elde ediliyor. Buda çevrenin okula bakışında olumsuzluklara neden oluyor.”

İlk ve ortaokulların gelir kaynakları ve fırsatları birbirinden farklılık göstermektedir. Okulların gelir durumuna etki eden en önemli faktör, okulun bulunduğu bölgenin ve dolayısıyla velilerin sosyo-ekonomik durumlarıdır. İlköğretim okul müdürleri okullarının gelirlerini artırmak için içindeki buldukları koşullara göre farklı yollar denemektedirler.

4.5.Okulların Maddi Kaynak Sorunlarının Çözümleri Nelerdir?

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “ okullarının maddi kaynak sorunlarının çözümü nelerdir?” sorusu okul müdürlerine sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular gruplandırılarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo 35. Okul yöneticilerine göre okulların maddi kaynak sorunlarının çözümleri

YANIT	FREKANS	YÜZDE (%)
Devlet bütçesinden okullara zamanında parasal kaynak sağlanmalıdır.	60	84.50
Okul ile ilgili her türlü harcamaları devlet üstlenmelidir.	60	84.50
Velilerin okula katkı sağlaması için çalışmalar yapılmalı	50	70.42
Okullarda eğitimin kalitesinin artması için her türlü ders araç sağlanması.	45	63.38
Okul aile birlikleri daha etkin çalışması gerekir.	44	61.97
Okul kooperatiflerinin daha aktif hale gelmesi	43	60.56
Kantinlerin kira gelirleri okula kaynak olarak verilmelidir.	40	56.33
Velilerden istenen bağışlar bir standart' a göre toplanarak tartışmalar önlenmeli.	37	52.11
Okul yöneticileri ve öğretmenler para toplama konusunda yüz yüze getirilmemeli.	34	47.88
Okul kooperatiflerinin açılarak etkin olarak işletilmesinin sağlanması gerekir.	33	46.47
Okulların hizmetli ve memur ihtiyacı karşılanmalı	31	43.66
Eğitime Katkı Payı zorunlu hale getirilmelidir.	29	40.84
Öğretmen ve yöneticilerin para kaygısı taşımaması gerekir.	28	39.43
Veli katkısı yasal dayanaklarla desteklenmelidir.	24	33.80
Okullara gelir getiren işletmeler kurulması	23	32.39
Okullara reklam alınması	19	26.76
Yerel yönetimler tarafından okullar desteklenmelidir.	17	23.94
Okul bölgesindeki özel sektörün vergisi okula aktarılmalıdır.	16	22.53
Bakanlığın dağıttığı ücretsiz kitaplar için velilerden para alınması	12	16.90
Okullara sponsor bulunması	12	16.90
Sivil toplum kuruluşlarının okullara maddi destek vermesi	12	16.90
Su ve elektrik giderleri Özel İdarece ödenmelidir.	11	15.49
Okulun bölümlerinin gelir getirici faaliyetlerde kullanılması	10	14.08
Gönüllü bağışlar özendirilmelidir.	10	14.08
Okul başarısının bakanlıkça ödüllendirilmesi	7	9.85
Zenginlerin zekâtlarını okula vermesi	7	9.85
Özel kurumlardan yardım alınmalıdır.	6	8.45
Sportif faaliyetlerden gelir elde edilmesi	5	7.04
Okulda kurslar açılması	4	5.63
Okulların maddi ihtiyaçları devlet katkısı ile karşılanmalıdır.	3	4.22
Parasal konularla eğitimcilerin uğraşmak zorunda kalmaması gerekir	3	4.22
Okulun kırtasiye ihtiyaçlarının devletçe karşılanması gerekir.	3	4.22
Okul kantinlerinin kira gelirleri okullara bırakılmalıdır.	3	4.22
Okul yöneticilerinin finansman işi ile ilgilenmemesi gerekir.	3	4.22
Eğitimcilerin kalitesi artırılmalı.	2	2.81
Çalışanların gelirleri artırılmalı.	2	2.81
Öğretmen ve yöneticiler eğitim-öğretim faaliyetlerine yoğunlaşmalıdır	2	2.81
Okullara özel idarelerinin kaynak desteği sağlanmalıdır.	2	2.81
Genel Bütçeden Milli Eğitime ayrılan pay artırılmalıdır.	2	2.81
Sınıf öğrenci mevcutları 20-30 arasında olmalıdır.	2	2.81
Özelleştirme	1	1.40
Eğitim sistemi değiştirilmeli	1	1.40
Gelir düzeyine göre veli katkısı sağlanmalıdır.	1	1.40
Ailelerin gelir düzeylerinin arttırılması	1	1.40
Temizlik için ayrıca bütçe verilmesi	1	1.40
Avrupa birliği hibe projeleri	1	1.40
Gelir getirici sosyal faaliyetler	1	1.40

Okul müdürleri, okullarının okulların maddi kaynak sorunlarının çözümleri ile ilgili görüşleri dışındaki diğer görüşleri ise şöyledir:

- ✓ Parasal konuların bütçesi, planlanması ve harcanması için konuyu bilen memur görevlendirilmeli, okul yönetiminin denetiminde çalışmalı.
- ✓ Okulların ihtiyacı olan her türlü personelin maaş ve SSK primleri devlet tarafından üstlenilmelidir.
- ✓ Okulun dışarıdan tuttuğu her türlü temizlik, eğitim ve diğer personelin sözleşmeleri devlet tarafından yapılmalı ve ücretleri devlet tarafından ödenmelidir.
- ✓ Elektrik, su ve telefon giderlerinin tamamının devlet tarafından karşılanması gerekir.
- ✓ Okulların memur, hizmetli, öğretmen açığı devlet tarafından karşılanmalı veya sözleşmeli maaşları devlet tarafından ödenmelidir.
- ✓ Yardımcı personel atamaları, ücretlerinin ödenmesi ve cari harcamalar yerel yönetimlerce yapılmalı.
- ✓ Öğrencinin okulda bulunduğu süre içinde meydana gelebilecek kaza ve sağlık sorunlarını karşılayacak sağlık ve kaza sigorta sisteminin geliştirilmesi.
- ✓ Genel Bütçeden kaynak sağlanmalı, personel ve öğrenci sayısına göre verilecek kaynakların harcama yetkisi bir komisyona veya yönetime verilmeli.
- ✓ Okul yöneticilerinin belli bir kariyeri olanlardan seçilmesi, yöneticilik başarısı gösterenlerin, desteklenmesi.
- ✓ Velilerden okulların ihtiyacını karşılayacak destek sağlanması için eğitimin ücretsiz olduğuna dair düzenlemenin değiştirilmesi.
- ✓ Her vatandaş su, elektrik, çevre ve temizlik vergisi adı altında devlet kurumlarına yaptığı ödemeyi okulların adına yapacak şekilde düzenleme yapılmalı.
- ✓ Eğitime Katkı Payı ve Diğer Kaynak arayışlarında veli ile eğitimciler karşı karşıya getirilmemeli.
- ✓ İlköğretim okullarına da M.E.B. kırtasiye, telefon, demirbaş alımı vb. konularda ödenek göndermelidir.
- ✓ Okul kooperatiflerinin kantine dönüştürülerek kiralarının Özel İdarece alınması kararı kaldırılmalıdır.
- ✓ Yerel yönetimleri okulların ihtiyaçlarının karşılanmasında sorumluluk üstlenmesi gerekir.
- ✓ Velilerin okula ve koruma derneklerine gönüllü üye olarak sorunları sahiplenmesi sağlanmalıdır.

- ✓ Velilerin mesleki, sosyal, kültürel ve ekonomik birikimlerinden yararlanmayı sağlayan etkinlikler düzenlenmelidir.
- ✓ Yurt genelinde çeşitli harç, işlem ve şans oyunlarından kesilen zorunlu eğitim payından okullara kaynak aktarılması.
- ✓ Yeterli sayıda hizmetli ve öğretmen ataması yapılarak bu alanda kaynak israfı yapılmaması gerekir.
- ✓ Okullar mahalli idarelere bağlanarak, yerinden yönetim, yerinde çözüm ilkesine işlerlik kazandırılmalıdır.
- ✓ Yönetici ve öğretmenler eğitsel etkinlikler dışında parasal konularla ilgilenmesine gerek kalmayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Öğretmenleri başarı performans kriterlerine göre teşvik edici ücretlendirmeye gidilmelidir.
- ✓ İl özel İdarelerinin ilköğretim okullarının su, elektrik giderlerini karşılayarak yöneticileri belediye ve AKEDAŞ ile karşı karşıya getirmemelidir.
- ✓ Okulların onarımları İl Özel İdaresince yapılmalıdır.
- ✓ Eğitime Katkı Payından kesinti yapılmadan paranın tamamı okulların ihtiyaçları için kullanılmalıdır.
- ✓ Eğitime Katkı Payı çevre temizlik, emlak vergisi gibi zorunlu hale getirilmelidir.
- ✓ Okul servislerinden okullara belli oranda katkı sağlama zorunluluğu getirilmeli.
- ✓ İl Özel İdareleri mülkiyeti kendisine ait olan binalarını her türlü bakım-onarım, boya-badana işlerini üstlenmelidir.
- ✓ Okul yöneticisi okulun parasal sorunlarını çözme uğraşı nedeniyle esas görevi olan; eğitim yönetimi, personel yönetimi, hizmet içi eğitim, eğitsel ve sosyal etkinlikler düzenleme gibi işleri yapamamaktadır. Bu da eğitimin kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir.
- ✓ Derneklerinin işleyişi Dernekler Kanunundan ayrılarak faaliyetleri yeniden düzenlenmelidir.
- ✓ Okulların yılsonuna kadar genel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, okulun tüm harcama ve giderlerinin tahmini bütçe ile tespit edilerek gelir- gider dengesinin sağlanması gerekir.
- ✓ Devlet okulu tanımı yeniden yapılarak, yasalarda günümüzün koşullarını karşılayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

- ✓ Eğitime Katkı Payı talep edilirken belirlenen miktar rasyonel ve okulun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılmalıdır.
- ✓ Okulların fiziki bakımları ve düzenlemeleri yerel yönetimlerce periyodik olarak yapılmalıdır.
- ✓ Eğitime Katkı Payı verebilecek durumdaki velilerden mutlaka her ay alınmalıdır.
- ✓ Personel ihtiyacı Devlet tarafından karşılanmalıdır.
- ✓ Devlet ilköğretim okullarını velilere muhtaç olacak duruma düşürmemeli.
- ✓ Okul yöneticileri ihtiyaçlarını özel çabaları ile sağladıkları kaynaklarla karşılamak zorunda kaldıkları için asli görevlerini yerine getirememektedir.
- ✓ Devlet her okul için ayrı kaynak veya bütçe ayırmalıdır.
- ✓ İlköğretim Okulu yöneticileri finansman yaratma çabaları nedeniyle asli görevlerini yerine getirememektedir.
- ✓ Eğitime Katkı Payı okulun ihtiyaçlarına ve günün koşullarına göre belirlenmelidir

Tablo 34 e baktığımızda ilk beş sırayı; devlet bütçesinden okullara zamanında parasal kaynak sağlanmalı (60),okul ile ilgili her türlü harcamaları devlet üstlenmeli (60),velilerin okula katkı sağlaması için çalışmalar yapılmalı (50),okullarda eğitimin kalitesinin artması için her türlü ders araç sağlanması (45),okul aile birlikleri daha etkin çalışması (44) almaktadır.

Tabloda son beş sırayı ise; gelir düzeyine göre veli katkısı sağlanmalı (1),ailelerin gelir düzeylerinin arttırılması (1),temizlik için ayrıca bütçe verilmesi (1), Avrupa birliği hibe projeleri (1), gelir getirici sosyal faaliyetler (1) almaktadır.

Okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için önerilen yöntemlerden en çok ifade edilenler devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması şeklinde sıralanmaktadır. İlk sırada yer alan yöntemin aynı olmasına rağmen yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için en çok dile getirdikleri yöntemin farklı olduğu görülmektedir.

İlkokul müdürü OM3“Devletin ilk ve orta okullara da ortaöğretim kurumları gibi bütçe ayırıp en azından asgari ihtiyaçlar için okul adına ödenek ayırması ”gerektiğini söyledi.

İlkokul müdürü OM71“Özellikle okulun kapanmasından 2–3 hafta önce okul şenliği adı altında etkinlik düzenlenerek; okula ciddi anlamda ek gelir sağlanabilir. İl içi sosyal etkinliklerde kermesler düzenlenerek okul aile birliği bütçesine katkı sağlanabilir.”

Ortaokul müdürü OM70“ İlk ve ortaokulların mali durumları tamamen bakanlık tarafından karşılanmalıdır. Okul yöneticileri ve öğretmenler veli ile parasal konularda karşı karşıya getirilmemelidir.”

Ortaokul müdürü OM50 “Devletin ilköğretim okullarına da ortaöğretim kurumları gibi bütçe ayırıp en azından asgari ihtiyaçlar için okul adına ödenek ayırması “gerektiğini söyledi.

4.6. Okulların Maddi Kaynakları Hangi Kuruluşlar Tarafından

Karşılanması Gerekir?

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “ okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanmalıdır?” sorusu okul müdürlerine sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular gruplandırılarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo 36. Okul Müdürleri Okullarının Maddi Kaynaklarının Hangi Kuruluşlar Tarafından Karşılanabileceğine ilişkin görüşleri.

YANIT	FREKANS	% (YÜZDE)
Devlet bütçesinden karşılanmalıdır.	40	56.33
Devlet, gönüllü kuruluşlar, özel idare ve belediyelerce	4	5.63
Yerel yönetimlerce	4	5.63
Özel idare tarafından	3	4.22
Devlet, belediyeler, özel idare, gönüllü kuruluşlar ve velilerce	2	2.81
Belediyeler, gönüllü kuruluşlar ve velilerce	2	2.81
Gönüllü kuruluşlar ve veli katkılarıyla	2	2.81
Yerel yönetim birimlerince	2	2.81
Devlet ve yerel yönetimlerce	1	1.40
Velilerce	1	1.40
Belediye ve özel idare tarafından	1	1.40
Devlet, gönüllü kuruluşlar ve belediyelerce	1	1.40
Devlet ve belediyelerce	1	1.40
Özel idare, veliler ve belediyelerce	1	1.40
Özel idare ve velilerce	1	1.40
Belediyeler, gönüllü kuruluşlar ve velilerce	1	1.40
Toplam	71	100

Okul müdürleri, okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanması gerektiği ile ilgili görüşleri dışındaki diğer görüşleri ise şöyledir.

- ✓ Gönüllü kuruluşlar
- ✓ Hizmetten yararlananlar tarafından
- ✓ Devlet ve özel idareler tarafından
- ✓ Okulun kendi imkânları ile
- ✓ Özel idareler, gönüllü kuruluşlar, veliler
- ✓ Belediye, kamu kurum ve kuruluşları
- ✓ Belediye, veliler ve bazı resmi kuruluşlarca
- ✓ Okul aile birliği aracılığıyla
- ✓ Devlet, özel idareler, gönüllü kuruluşlar
- ✓ Sponsor firmalarca
- ✓ Devlet ve özel idarelerce
- ✓ Belediyeler, özel idareler, muhtarlıklar, okul aile birliği, velilerce
- ✓ Özel idare, belediye ve özel kuruluşlar
- ✓ Veliler, gönüllük kuruluşlar, devlet
- ✓ Veli, öğretmen, okul aile işbirliği
- ✓ Devlet ve veliler
- ✓ Veliler ve kurumlar
- ✓ Gönüllü kuruluşlar ve zengin iş adamları
- ✓ Devlet, gönüllü kuruluşlar, öğretmen ve veliler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre ortaya çıkan sonuca bakıldığında, okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanması gerektiğine yönelik olarak bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

Okulların maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanması gerektiğine yönelik okul müdürleri, devlet tarafından karşılanması gerektiği görüşünün ağırlıklı olmasında eğitimin kesintisiz 12 yıl olması yürürlükte olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda zorunlu ve parasız olması ve sosyal devlet anlayışından kaynaklanabilir. Her ne kadar devlet tarafından karşılanması gerektiği görüşü ağırlıklı olsa da belediye, il özel idaresi, gönüllü kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve velilerin de katılımının sağlanması yönünde ki görüşlerin de azımsanmayacak derecede olduğu görülmektedir.

İlkokul müdürü O.M10“İlköğretim okullarının finansı devlet tarafından karşılanmalıdır. Devlet okullara göndereceği paraların her kuruşunu denetlemelidir. Bu

finans miktarı yurdun her köyüne, kasabasına ve şehrine öğrenci, personel ve bina durumuna göre belirlenmelidir.”

Lise müdürü OM58 “Genelde gönüllülük esasına bağlı olarak veliler tarafından karşılanmalıdır. Bunun yanında “Eğitime %100 destek” kampanyasından yararlanılabilir.” Eğitimde karşılaşılan parasal güçlükler, eğitim kurumlarını yeni arayışlara itmiştir.

Bu yeni arayışlarının birçoğunun sonucunda öğrenciler finansmana zorunlu olarak katılmak durumunda kalabilmektedir. Öğrencilerin finansman için maddi kaynak ayırması her öğrenci için olanaklı olamamaktadır. Ailesinin gelir durumu düşük olan bazı öğrencilerin bu finansmanı sağlayamayacağı açıktır. Bu durumdaki öğrenciler eğitim için ödenen fiyatı ödeyemeyeceklerdir. Böylece bu öğrenciler eğitim hizmetinden yararlanamayacaklardır. Dolayısıyla bu durumda eğitimde fırsat eşitliğinden ve eğitim hakkından söz etmek olanaklı olmamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesi için eğitimin önemi bilindiğine göre, GSMH'den de bu önem doğrultusunda MEB bütçesine yeterli oranda harcama oluşturması beklenmektedir. Ancak, ortaöğretim okulları finansmanının büyük bir çoğunluğunun kamu tarafından karşılandığı ve özel ortaöğretim okullarının ortaöğretimin finansmanına destek olmamasından dolayı bazı finansman sorunları ortaya çıkmaktadır. Ortaöğretim okulları da bu finansman sorunları için “bütçe dışı parasal kaynaklar” bulmaya yönelmektedirler.

4.7. Okullarda Verimli Bir Kaynak Yönetimi Nasıl Olmalıdır?

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “ okullarda verimli bir kaynak kullanımı nasıl olmalıdır? ” sorusu okul müdürlerine sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular gruplandırılarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo.37 Okullarda bulunan maddi kaynakların kullanım durumlarını gösterir tablo

YANIT	FREKANS	%(YÜZDE)
Okulunuzdaki kaynakların verimli kullanıldığını düşünüyor musunuz?	71	100
Okulunuzdaki kaynaklardan yeteri derecede faydalanıyor musunuz?	67	94.36
Okulunuzda planlı bir kaynak kullanımı var mı?	67	94.36
Okulunuzdaki kaynakların verimli kullanılması için personel ve öğrencilere seminer veriyor musunuz?	60	84.50
Okulunuz da İnternet bağlantısı sürekli mi?	60	84.50
Okulunuzda faks cihazı kullanılıyor mu?	50	70.42
Okulunuzda kamera kullanılıyor mu?	45	63.38
Öğrenciler okuldan sonra okuldaki çalışma yerlerini kullanabilirler.	45	63.38
Okulunuzda bulunan bilgisayar laboratuvarından yeteri kadar faydalanıldığı düşünüyor musunuz?	45	63.38
Öğretmen odasından öğretmenlerin tam olarak faydalandığını düşünüyor musunuz?	45	63.38
Personel ve öğrenci ekipman odasını kullanıyor mu?	40	56.33
Okul laboratuvarları ders saatleri dışında kullanılır.	30	42.25
Okulun rehberlik servisinin yeteri kadar çalıştığını düşünüyor musunuz?	26	36.61
Çok amaçlı salonu sadece okulda yapılan faaliyetlerde mi kullanılıyor?	20	28.16
Atölyeler (Meslek Dersleri vb için) tam kapasite çalışıyor mu?	20	28.16
Yöneticiler, öğretmenler ve yardımcı personel işbirliği içinde çalışır.	19	26.76
Yemekhane özel günler (düğün, nişan) için kullanılır mı?	18	25.35
Okul bahçesini otopark için kullanıyor musunuz?	14	19.71
Okul kütüphanesi ders saatleri dışında kullanılır.	12	16.90
Kantinden yeterince kira alabiliyor musunuz?	10	14.08
Arşivde belgelerinizi saklamak için yeterince yer var mı?	10	14.08
Okul bahçesini çeşitli amaçlarla kullanıyor musunuz?	9	12.67
Okul aracının bakımını periyodik olarak yaptırıyor musunuz?	9	12.67
Mobilya takımlarını koruyor musunuz?	8	11.26
Akıllı tahtalara periyodik olarak bakım yaptırıyor musunuz?	7	9.85
Okuldaki öğretmenler sadece kendi branşlarına uygun derslere girer.	6	8.45
Ek görevler öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılır.	6	8.45
Okulun gelişimi için diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılır.	5	7.04
Okul çalışanları geliştirici hizmet içi faaliyetlerine ve eğitimlere katılırlar.	4	5.63
Yardımcı personel bilgi ve becerilerine göre görevlendirilir.	4	5.63
Okulda ders saatleri/günleri dışında öğrenciler için çeşitli eğitim faaliyetleri yapılır.	3	4.22
Okulda yetişkinler için halk eğitim kursları düzenlenir.	3	4.22
Okul bahçesi tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılır.	3	4.22
Okuldaki kapalı alanlar gelir kaynağı olarak kullanılır.	2	2.81
Okul spor alanları gelir kaynağı olarak kullanılır.	2	2.81
Kapalı Spor Salonu halka da açık mı?	1	1.40
Okulunuzdaki tepegözleri personel ve öğrenci kullanır mı?	1	1.40

Eğitim bölgesi olarak belirlenen sınırlar içerisinde; insan gücünün, eğitim kurumlarının ve sosyal tesislerin fizikî kapasitesi ile eğitim araç ve gerecinin eğitim kurumu ayırımı yapılmaksızın bir program çerçevesinde etkili, verimli ve ortak kullanımı sağlar. Eğitimde verimlilik alanındaki çalışmalar ancak sistemin üst düzeyinde bulunanlarda verimlilik odaklı bir bakışın, anlayışın ortaya konması ile yapılabilir. Eğitim sistemini yöneten, işleten, geliştiren, değerlendiren bakanlık merkez teşkilatında bu yönde bir anlayışın gelişmesi, iradenin ortaya çıkması en etkili unsurların başında gelmektedir.

Her okul yönetimi, kendine ayrılan kaynakları kullanmada, bu kaynakları öğrenci başarısına nasıl en verimli bir biçimde tahsis edebilir sorusuna kendi cevap verebilmeli, merkezin bu konuda söyleyeceği çok az şeyi olmalı, okul yönetimleri bir anlamda meslektaşlarıyla etkin kaynak kullanımında yarışmalı.

Okul müdürleriyle yapılan görüşmelerde alınan sonuçlara göre; okulda bulunan malzemelerin personel ve öğrenciler tarafından yeterince kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kaynakların etkin kullanımı ile ilgili elde edilen verilere göre okulların çoğunluğu tarafından onaylanan bulgular özetlenebilir. İnsan kaynaklarından etkin faydalanma açısından söylenebilir ki, öğretmenler kendi branşlarına uygun derslere girmektedir ve ek görevler öğretmenlerin ve yardımcı personelin bilgi ve becerileri doğrultusunda dağıtılmaktadır. Okullarda gelişim için, kendi içinde ve diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde tam olarak çalışılmamaktadır. Okul çalışanları geliştirici hizmet içi faaliyetlerine katılmaktadır. Okul kaynaklarından en üst düzeyde faydalanabilmesi için, okulda ders saatleri ve günleri dışında öğrenciler için eğitim faaliyetleri yapılmaktadır, okul kütüphaneleri ve laboratuvarları ders saatleri dışında öğrenciler tarafından kullanılabilir; fakat okullarda yetişkinler için halk eğitim kursları gibi herhangi bir kurs ya da eğitim düzenlenmesi çalışmaları çok az yapılmaktadır. Son olarak da, okul kaynaklarının kamu tarafından etkin kullanılması konusunda; okul bahçesi, okul içindeki kapalı alanlar, spor alanları gibi okul kaynakları tatil günlerinde ne gelir amaçlı ne de kamunun faydası için kamu kullanımına yeteri kadar sunulmamaktadır.

Lise Müdürü O.M35 .“okul kaynaklarının aslında çok farklı amaçlarla kullanılabilir fakat malzemelerin kırılması, bozulması durumunda tamir işinin sıkıntı yaratacağından dolayı kaynaklarının kullanımını sınırlı tuttuğunu” söyledi.

Okul kaynakları kullanım düzeyleri açısından incelendiği zaman ihtiyaç duyulan kaynakların fazla olmasına rağmen, okulların ellerindeki kaynaklardan en etkili biçimde

faйдalanmaya çalıştığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan tepegöz gibi bazı kaynaklarınıyerini yeni kaynaklara bırakması sonucunda kullanımının artık neredeyse kalmadığı da ortaya çıkan sonuçlar arasındadır.

4.8.Okul Kaynakları Nerelerde Kullanılmaktadır?

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi olan “ okul kaynakları nerelerde kullanılmaktadır? ” sorusu okul müdürlerine sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular gruplandırılarak aşağıda sunulmuştur.

Tablo.38 Okul kaynaklarının kullanım alanları

SIRA NO	YANIT	EVET	%	HAYIR	%
1	Elektrik Giderleri	-	0.00	71	100
2	Su Giderleri	-	0.00	71	100
3	Telefon Giderleri	-	0.00	71	100
4	Yakıt Giderleri	-	0.00	71	100
5	Araç-Gereç, Malzeme Alımı Giderleri	60	84.50	11	15.49
6	Temizlik Malzemesi Giderleri	68	95.77	3	4.22
7	Temizlik İşlerini Yapan Personel Giderleri	4	5.63	67	94.36
8	Sosyal Faaliyet ve Sportif Faaliyetler Giderleri	35	49.29	36	50.70
9	Bakım-Onarım Giderleri	56	78.87	15	21.12
10	Kırtasiye Giderleri	63	88.73	8	11.26
11	Çevre Düzenlemesi Giderleri	50	70.43	21	29.57
12	Yoksul Öğrencilere Yardım Giderleri	23	32.39	48	67.60
13	Personel Giderleri	2	2.81	69	97.18
14	Her Türlü Elektronik ve Elektrikli Cihaz Alımı ve Bakımı Giderleri	63	88.73	8	11.26

Okulların en fazla gideri fotokopi masraflarıdır. Liseler dışındaki okulların en çok gider grubunu fotokopi oluşturmaktadır. Hemen her okul müdürü fotokopi makinasının masrafı, kâğıt ve toner parasını ödeyemediklerinden bahsettiler.

Başka çok gideri olan kalem ise okulun bakım ve onarımına harcanan paradır. Yine bu giderin devlet tarafından her zaman karşılanmadığı bu durumda okul yönetimini çok zora soktuğu yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

Başka bir gider grubu da temizlik malzemesi alımı oluşturmaktadır. Liseler hariç tüm okullarda temizlik malzemesi okulun imkânlarıyla karşılanmaktadır. Bu da okul bütçesini zora sokmaktadır.

4.8.1.Okullarının Giderleri:

Okullarının sağladıkları kaynakları harcadıkları gider kalemleri (14) on dört grupta toplanarak aşağıya çıkarılmıştır:

4.8.2.Elektrik Giderleri:

Okulların bina içi ve bina dışı her türlü aydınlatılması ile elektrik enerjisi gerektiren cihazlar için elektrik kullanımı ile oluşan giderler. Okulların en önemli giderleri arasındadır. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından karşılanmaktadır. Elektrik dağıtan kurumlara ödenmektedir. Yukarıdaki tabloya göre okulların elektrik gideri bulunmamaktadır.

4.8.3.Su Giderleri:

Okulun her türlü temizliği, tuvalet temizliği, öğrencilerin temizliği, içme, çiçek ve bahçe sulama amaçlı kullanılan su için belediyelere ödenen giderlerdir. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından karşılanmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların su gideri bulunmamaktadır.

4.8.4.Telefon Giderleri:

Okulların yönetsel amaçlarını gerçekleştirebilmek için haberleşme, fax, internet erişimi gibi iletişimsel etkinlikler sonucunda oluşan bir giderdir. Her ay fatura edilen bu gider ödenmediği zaman iletişim olanağı engellenmektedir. Bu nedenle telefon giderlerini okul yöneticileri öncelikli olarak ödemek zorundadır. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından karşılanmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların telefon gideri bulunmamaktadır.

4.8.5.Yakıt Giderleri:

Okulların soğuk mevsimlerde ısıtılması amacıyla kullanılan her türlü yakıtı ödenen paraları kapsamaktadır. Araştırmanın yapıldığı Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde okullarında farklı ısınma sistemleri bulunmaktadır. Bir çok okulda kömür bazılarında ise fueloil ve odun bulunmaktadır. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından karşılanmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların yakıt gideri bulunmamaktadır.

4.8.6.Araç-Gereç, Malzeme Alımı Giderleri:

Okulların sıra, masa, ders aracı, spor malzemesi, nalburiye malzemeleri, elektrik malzemesi, büro malzemesi, cam, ayna, kapı, çivi, çerçeve, tablo, pano, şerit, ip, tesisat malzemesi vb. alımlarının karşılanması ile oluşan giderleri kapsamaktadır. Okulların

kalabalık oluşu, alınan malzemenin hor kullanımı gibi nedenlerle okulların çok önemli bir kaynağını harcayan gider türü olmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 8 tanesinin araç-gereç ve malzeme gideri bulunmamaktadır. Okullardan 60 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır.

4.8.7.Temizlik Malzemesi Giderleri:

Çok sayıda öğrencinin kalabalık sınıflarda bir arada bulunduğu okullarda temizlik çok önemli bir hizmettir. Sağlıklı bir ortamın yaratılmasında sık sık ve etkili temizlik yapılması nedeniyle çamaşır suyu, deterjan, dezenfektanlar, talaş, süpürge, paspas, bez, eldiven, kürek, çöp kovası, çöp poşeti vb temizlik için kullanılan her türlü malzeme alımı için kullanılan giderdir. Bu gider türü okulların en çok kaynak ayırdığı giderlerin başında gelmektedir. Yukarıdaki tabloya okullardan 68 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır.

4.8.8.Temizlik İşlerini Yapan Personel Giderleri:

Diğer kamu kuruluşlarında olduğu gibi, ilköğretim okullarında da yaşanan en önemli eleman sıkıntısı temizlik işlerini yapacak insanların olmayışıdır. Okullarda yeterli sayıda kadrolu hizmetli olmadığı için, okul koruma derneklerini sezonluk olarak insan çalıştırmaya yöneltmiştir. Çalıştırılan temizlik elemanlarının aylık ücretleri asgari ücretin altında kalmayacak şekilde belirlenmektedir. Temizlik elemanlarının okula maliyeti sadece aylık ücretlerle sınırlı kalmamaktadır. Çalışma hayatını düzenleyen yasa gereğince kamu kuruluşlarında sigortasız eleman çalıştırılmayacağı için her elemanın sigorta primi de okullar için önemli bir kaynak harcaması gerektirmektedir. Okulların bu giderlerinin tamamı okulun yarattığı özel finansman kaynaklarından karşılanmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 64 tanesinin araç-gereç ve malzeme gideri bulunmamaktadır. Okullardan 4 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır. Burada 64 okulun bu gider grubunda sıkıntısının olmamasının nedeni İŞKUR'un sağlamış olduğu personellerdir.

4.8.9.Sportif ve Sosyal Faaliyet Giderleri: Okulların çevreye ve dışa dönük her türlü faaliyetleri için yapılan harcamaları kapsamaktadır. Bu faaliyetler gezi, sinema, tiyatro izleme, piknik, kardeş okul gezisi, spor karşılaşmaları, sergiler, okulun temsili, tanıtılması etkinlikleri ve okula dışarıdan gelecek konukları ağırlamaya yönelik giderleri kapsamaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 33 tanesinin sportif ve sosyal faaliyet gideri bulunmamaktadır. Okullardan 35 tanesinin giderinin bir kısmını sportif ve sosyal faaliyet gideri oluşturmaktadır.

4.8.10.Bakım-Onarım Giderleri:

Okulların temizliği, sağlığı ve estetik görünümleri için her yıl eğitim-ğretim yılı başında badana ve boyanması gerekmektedir. Gerek her türlü boya-badana malzemesi, gerekse boya işlerini yapacak insanların çalıştırılması için önemli bir kaynak harcanmaktadır.

Okullarda kırılan kapı, pencere, sıra, masa, lavabo, çatı yenilenmesi, kiremit, imento, kum, kilit vb. gibi onarım-bakım giderlerinin yanında, okullarda yeni hizmet birimleri için gerekli tadilat işlerine harcanan giderleri kapsamaktadır. Bu tür giderlerde okulların önemli oranda finansman kaynağını tükettiği bilinmektedir. Yukarıdaki tabloya göre okulların 12 tanesinin bakım onarım gideri bulunmamaktadır. Okullardan 56 tanesinin giderinin bir kısmını bakım onarım gideri oluşturmaktadır.

4.8.11.Kırtasiye Giderleri:

İlköğretim okullarında tutulması gerekli her türlü defter, izelge, dosya ve basılı kağıtların alımına yönelik giderleri kapsamaktadır. Bu tür basılı kağıt ve kırtasiye malzemelerinin tamamı okulların kendi özel finansman kaynakları ile sağlanmaktadır. Ayrıca her türlü yazışma için zarf, posta pulu, fotokopi kağıtları, kalem, boya, yapıştırıcı, büro malzemeleri bu giderleri kapsamaktadır. Ayrıca okulun her türlü taşıma, ulaştırma, ulaşım amaçlı giderleri de okul yönetimlerinde karşılanmaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 5 tanesinin kırtasiye gideri bulunmamaktadır. Okullardan 63 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır.

4.8.12.evre Düzenlemesi Giderleri:

Okulların çiçeklik, bahçe, oturma salonu, bahçe duvarı, parmaklık, bahçe duvarlarının resimlenmesi, okula dışarıdan gelecek insanların ilk bakış da iyi izlenim edinmesi amacına yönelik düzenlemelerin karşılandığı giderlerdir. Yukarıdaki tabloya göre okulların 18 tanesinin evre düzenlemesi gideri bulunmamaktadır. Okullardan 50 tanesinin giderinin bir kısmını evre düzenlemesi gideri oluşturmaktadır.

4.8.13.Yoksul ğrencilere Yardım Giderleri:

İlköğretim Okullarının en önemli işlevlerinden biriside zorunlu eğitim çağında olup da maddi olanaksızlıklar nedeniyle eğitimini sürdüremeyen veya gereksinimlerinin karşılanmasında zorlanan öğrencilere her türlü yardımı yaparak eğitim olanağı sağlamasıdır. Bu amaçla gerek okulların özel finansman kaynaklarından, gerekse kamu kaynaklarını kullanarak yoksul öğrencilere yardıma yönelik her türlü giderleri kapsamaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 45 tanesinin yoksul öğrencilere yardım gideri bulunmamaktadır.

Okullardan 23 tanesinin giderinin bir kısmını yoksul öğrencilere yardım gideri oluşturmaktadır.

4.8.14. Personel Giderleri:

İlköğretim okullarında bazı branşlarda öğretmen açığı bulunmaktadır. Özellikle İngilizce, Bilgisayar, Müzik, İş Teknik, Rehberlik, Resim gibi alanlarda yeterli öğretmen bulunamayışı nedeniyle okul yöneticileri dışarıdan özleştirmeli olarak öğretmen çalıştırmaktadırlar. Formasyon açısından uygun bulunan bu öğretmenlerin haftalık ders ücretleri Milli Eğitim Bütçesine ayrılan ödeneklerden karşılanırken, bu öğretmenlerin talep ettikleri sözleşme bedelleri okulun finansman kaynaklarıncı karşılanmaktadır. Yine okullarının büyük bir bölümünde okulun memur, sekreter gibi yardımcı eleman gereksinimi de okulların özel finansman kaynaklarıncı karşılanmaktadır. Son yıllarda değişik etkenlerden dolayı okulların önemli bir güvenlik ve korunma sorunu yaşadıkları bilinmektedir. Bu sorunu ancak gece ve gündüz okulun güvenliğini sağlayacak görevlilerce sağlama olanağı bulunmaktadır. Bu elemanların maaş ve sigorta primleri de okulun özel finansman kaynaklarından karşılanabilmektedir. Yukarıdaki tabloya göre okulların 66 tanesinin personel gideri bulunmamaktadır. Okullardan 2 tanesinin giderinin bir kısmını personel gideri oluşturmaktadır.

4.8.15. Her Türlü Elektronik ve Elektrikli Cihaz Alımı ve Bakımı Giderleri:

Çağımızda eğitimin görsel, işitsel ve elektronik cihazlarla yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Eğitimin kalitesinin artırılması, verimliliğin sağlanması ve çalışanların motivasyonunun sağlanması tamamen yeni teknolojinin kullanılması ile sağlanabilmektedir. Özellikle TV, VCD, Tepe Göz, Video, Fotokopi Makinası, Bilgisayar, Kamera, Sunucu, Bilgisayar ve Yabancı Dil Laboratuvarı Donanımı, Çok Amaçlı Salon, Org, Anfi vb. Elektronik cihazların alımına yönelik giderleri kapsamaktadır. Yukarıdaki tabloya göre okulların 85 tanesinin her türlü elektronik ve elektrikli cihaz alımı ve bakımı gideri bulunmamaktadır. Okullardan 63 tanesinin giderinin bir her türlü elektronik ve elektrikli cihaz alımı ve bakımı gideri oluşturmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığında okullara harcamalar için bütçe ayrılırken, bakanlık okulların bütçe taleplerini almaktadır. Bunun sonucunda bakanlıktan, okulların belirttikleri harcama kalemlerinden oluşan bütçeleri okullara ulaştırması beklenmektedir. Ancak bakanlıktan okullara ayrılan ödeneklerin, okulların fiziki gereksinimlerini karşılamaktan yoksun iken eğitim ve öğretimi daha ileri götüreceği bazı etkinlikler için kullanılması mümkün görünmemektedir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde devlet eğitim hizmeti vermek için yeterli oranda pay ayıramamaktadır. Bu durumda verilen eğitim hizmetinin niteliği düşebilmektedir. Eğitim hizmetinin niteliğinin düşmemesi uğruna gelişmekte olan ülkeler, devlet okullarında eğitim hizmetinden yararlananların bir bedel ödemek durumunda kalabileceği politikalar üretebilmektedir. Ayrıca özel sektörü de eğitim hizmeti sunması için özendirici yasal düzenlemeler yapabilmektedirler. Böyle durumlarda eğitim hızla özelleştirilen alanlardan birisi durumuna gelmektedir. Verilen eğitim hizmetinin finansmanı devlet bütçesi ve eğitim hizmetinden yararlananların ödedikleri bedeller ile karşılanmaktadır.

Bunun sonucunda ise eğitime daha çok para ayırabilen gelir durumu yüksek ailelerin çocukları ile eğitime para ayıracak durumda olmayan ailelerin çocukları arasında çok ciddi eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Türkiye dahil birçok ülkede eğitim, hem kamu hem de özel sektörde tarafından sunulmakta, “karma finansman” modeli kullanılmaktadır (Özçelik,2007).

4.9. Okulların Finans Kaynaklarının Arttırılması İçin Alternatif Yollar

Nelerdir?

Araştırmanın onuncu alt problemi olan “ okullarının finans kaynaklarının arttırılması için alternatif yollar nelerdir?” sorusu okul müdürlerine sorulmuştur. Bu doğrultuda tespit edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 39. Okul Müdürlerinin Okullarının Finans kaynaklarının arttırılması için alternatif yollara İlişkin Çözüm Getirecek Ortak Önerileri.

SIRA NO	YANIT	FREKANS	%
1	Tüm okullar adına bütçe ayrılmalı	68	95.57
2	Okul spor ve toplantı salonları, bahçeleri ile bilgisayar teknolojisi sınıfları gibi okul bölümlerinin kiraya verilmeli	60	84.50
3	Kermes, çay partisi, öğrenci ürünlerinin sergilenmesi ve satılması, sosyal, sportif vb. etkinliklerden gelir sağlanmalı	57	80.28
4	Okul ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmalı	45	63.38
5	Eğitime katkı payı alınmalı	43	60.56
6	Bağışlar yasal düzenlemeye kavuşturulmalı	35	49.29
7	Kurs gelirlerinin okula bırakılmalı	33	46.47
8	Karne, diploma, dergi, kitap, kayıt parası vs. şeylerden para alınmalı	30	42.25
9	Kantin gelirlerinin tamamı okula bırakılmalı	25	35.21
10	Bağış ve donanım kampanyaları oluşturulmalı	20	28.16
11	Belediyeler, sivil toplum örgütleri, sponsor firmalar vb. gönüllü kuruluşlardan yardım alınmalı	19	26.76
12	Okul dershaneleri açılmalı	15	21.16
13	Velilerden aylık nakit yardım alınmalı	12	16.90
14	Okul yönetiminin gelir getirici organizasyonlarına karşı bürokratik engellerin ortadan kaldırılmalı	12	16.90
15	Okulların bahçeleri otopark ve düğün törenleri için değerlendirilmeli	8	11.26
16	Okul bilgisayar laboratuvarları internet kafelerin yerini almalı	7	9.85
17	Okulun çok amaçlı salonları toplantı vs. için kullanılmalı	5	7.04

Okul müdürleri okullarının finans kaynaklarının arttırılması için alternatif yolların neler olduğu ile ilgili ortak görüşler dışındaki diğer önerileri ise şöyledir:

- ✓ Okul ihtiyaçlarının okul aile birliklerince tespit edilmesi, paraların velilerden okul aile birliklerince toplanması ve harcama komisyonunca harcanması,

- ✓ Eğitim yarı özelleştirilmelidir.
- ✓ Okulların illerde bulunan sanayi kuruluşlarına paylaşımının yapılarak desteklenmesi,
- ✓ Tüm eğitim basamaklarının özelleştirilmesi ve girişimci okul anlayışının getirilmesi,
- ✓ Zorunlu eğitimde bir öğrencinin devlete olan asgari maliyetinin tespit edilerek bir özel sektöre aktarılması, böylece devletin asli görevini özel sektör eliyle yerine getirmesi,
- ✓ Öğrenci servislerinden okula katkı payı alınması,
- ✓ Kaynak kullanımında yerelleşme ve katılımcılık ilişkisinin hayata geçirilmesine özen gösterilmesi,
- ✓ Okul aile birliğinin gelir sağlayabilme olanaklarının yasal düzenlemelerle artırılması,
- ✓ Okul imkânlarının kullanılma inisiyatifinin kurallara bağlanması,
- ✓ Genel bütçe dâhilindeki personel giderlerinin norm kadro çerçevesinde okul bütçesine aktarılması,
- ✓ Okullara ücret karşılığında eğitimle ilgili faaliyet yapmalarına imkân verilmesi
- ✓ Okul derneklerinin kurulması,
- ✓ Okul kantinlerinin hafta sonları halka açık olması,
- ✓ Derneklerin kurulması yoluyla sağlanacak gelirler,
- ✓ Esnafların vergilerini, vergi daireleri yerine, okullara mal bağışı şeklinde yapmaları, ödemeleri,
- ✓ Semt pazarlarının okul bahçesine kurularak oradan gelir elde edilmesi
- ✓ Eğitime katkı payı adı altında toplanan payın okullara dolaysız verilmesi
- ✓ Döner sermaye oluşturulması,
- ✓ Eğitim çalışanlarından toplanan vergilerin tamamının okullara yansıtılması
- ✓ Okulların mali işleri okul müdürlüğüne bırakılmalı,
- ✓ Okullar özerk olmalı,
- ✓ Anayola bakan okulların satılarak kaynak sağlanması,
- ✓ Devletin parasız eğitimi, katkılı eğitime yönlendirmesi,
- ✓ Gereksiz harcamaların engellenmesi,
- ✓ Özel okul ve dershanelerinden öğrenci başarısı karşılığında gelir alınması,
- ✓ Maddi durumu iyi olan özel okullarla kardeş okul uygulamasına gidilmesi,

- ✓ Okul kooperatifinin kapsamının genişletilmesi,
- ✓ Okul aile birliklerine işlerlik kazandırılması,

Okul müdürlerin görüşlerine göre ortaya çıkan sonuca bakıldığında, okullarının finans kaynaklarının artırılması için alternatif yolların neler olabileceğine ilişkin bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

Okul müdürleri okullarının finans kaynaklarının artırılması için alternatif yollar olarak; birinci sırada “okul adına bütçe ayrılması”nı (68) ikinci sırada “okul spor ve toplantı salonları ile bilgisayar teknolojisi sınıflarının, vb. okul bölümlerinin kiraya verilmesi” ni (60), üçüncü sırada ise; “Kermes, çay partisi, öğrenci ürünlerinin sergilenmesi ve satılması, sosyal, sportif vb. etkinliklerden sağlanacak gelirleri (57) önermektedirler.

Okullarının finans kaynaklarının artırılması için alternatif yollara ilişkin okul müdürlerinin görüşlerinde ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, okulların finansman sorunu olarak ortaya çıkan “ödenek eksikliği”ne, bu alt problemde çözüm olarak “okullar adına bütçe ayrılması gerektiği” belirtilmekte ayrıca “öğrenci ürünlerinin ve okulun bölümlerinin çeşitli etkinlikler için kiralanması ile belediyeler, özel, resmi ve gönüllü kuruluşlar, iş adamları, esnaflardan yardım alınması” da önemli bir çözüm önerisi olarak ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlardan “eğitime katkı payı alınmalı” da dikkat çekici bir çözüm önerisi olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca “Karne, diploma, dergi, kitap, kayıt parası vs. şeylerden para alınmalı, okul ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmalı ”okul müdürleri tarafından önemli alternatif yollar olarak görülmektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın bu kısmında, yasal dayanaklara göre okullarının gelir kaynakları ve araştırmaya katılan okul müdürleri görüşleri doğrultusunda elde edilen, kamu kaynaklarının okulların finansman ihtiyacını ne ölçüde karşıladığı, okullarının özel gelir kaynaklarının neler olduğu, özel gelir kaynaklarının okulların finansman ihtiyacını ne ölçüde karşıladığı, , okulların finansman sorunlarının neler olduğu, okullarının maddi kaynak sorunlarının çözümüne ilişkin yeni kaynakların neler olduğu, okul kaynaklarının nerelerde kullanıldığı, verimli bir kaynak yönetiminin nasıl olması gerektiği, okullarının finans kaynaklarının nasıl artırılması kimler tarafından ve nasıl karşılanması gerektiğine ilişkin bulgulardan ulaşılan sonuçlar aktarılmıştır.

5.1.1.Yasal Dayanaklara Göre Okullarının Gelir Kaynaklarına İlişkin Sonuçlar

Kanunlarca öngörülen devlet gelirlerinin en az % 3'ünün okullara ayrılması gereğinin yerine getirilmediği, bu oranın çok az bir kısmının okullara ayrıldığı görülmektedir. Özel idare bütçelerinin yıllık gelirlerinden sağlanan katkıların giderek azaldığı, köy ilköğretim okullarının temel gelirlerinden olan köy bütçesi gelirlerini %10'unun köy ilköğretim okullarının giderlerine yetmediği, devlet bütçesinin köy okullarına katkısının ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığı görülmüştür.222 sayılı yasanın 60 ve 63. maddeleri şehir, kasaba ve köy ilköğretim okullarına gelir sağlayacak arsa, arazi ve uygulama bahçesinin satın alma yol ve yönetimin gösterdiği halde, mevcut durumda okullarımızın çoğunda değil arsa, uygulama bahçesi bile bulunmamaktadır. Var olan uygulama bahçeleriyle ise yeteri kadar ilgilenilmemekte ve istenilen verim alınamamaktadır. Okullara ayrılan bütçenin ortalama büyük bir bölümünün personel giderlerine ayrılarak bir personel bütçesi durumuna geldiği, buna karşın yatırım ve diğer cari giderlere ayrılan payın yok denecek kadar aza düştüğü görülmüştür. Uygulamada okulların hizmetlerinden yararlananların doğrudan katılım yoluyla eğitim maliyetlerini kamuyla paylaştıkları görülmekte ve bu durum anayasanın 42. maddesindeki “ilköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasız olur.” İlkesini zedeleyici bir nitelik taşımasıyla birlikte velilerinde tepkisine neden olmaktadır.

Okul kantinlerinin işletmesi okul kooperatif kulübü ya da okul aile birlikleri tarafından değil de üçüncü şahısların işletmeciliğine devredildiğinden daha az gelir elde edilmektedir. Öğrenci yetiştirme ve imtihana hazırlama kursları için okullarımızda alt yapı mevcut olmasına rağmen, bu kursların açıldığı okul sayısı pek azdır.4306 sayılı kanunla eğitime katkı payı adı altında sağlanan gelirlerin okulların mevcut ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayarak okulların rahatlattığı görülmüştür. Ancak toplumun bir kısmı bu zorunlu katkıyı gerekli görmekle birlikte elde edilen gelirlerin denetiminin tam olarak yapılmadığını düşünmekte bir kısmı da bu katkının zorunlu olmasını doğru bulmamaktadır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı tarafından sağlanan yardımlarda okul yöneticilerini memnun etmektedir. Ayrıca okullarda verilen ücretsiz ders kitapları, ücretsiz taşıma ve öğle yemekleri okul müdürleri tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır.

Okulların yasal dayanaklara göre gelir kaynakları; İlköğretim Temel Kanunu (222), Okul Aile Birliği, Ortaokul ve Liselerde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanunla sağlanan gelirler, Bakanlıktan Ortaöğretim Kurumlarına Gönderilen Ödenekler, Özel İdare Bütçesinden Okullara Sağlanan Gelirler, Köy Bütçesinden Köy İlköğretim Okullarına Sağlanan Gelirler, 4306 Sayılı Kanunla sağlanan gelirler, Şartlı Nakil Transferi Yardımları Ve Eğitim Yardımları ile sağlanan gelirlerdir.

Devletin eğitime yatırım yapmasının, onun bir karar alma ve finansman yükümlülüğü altına girmesinin birkaç gerekçesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki eğitimin dışsal yararlar üretmesidir. İkincisi eğitimin güçlü bir sosyalizasyon aracı olmasıdır. Üçüncüsü hakkaniyet ve eşitliğe ilişkin endişelerden kaynaklanır. Devlet, yapmış olduğu eğitim harcamaları yoluyla, eğitim olanaklarını hakkaniyete uygun olarak ve eşitlikçi bir biçimde dağıtmayı amaçlar. Bu amaçlara ulaşmak için devlet eğitim harcaması yapmak zorundadır. Dördüncüsü, piyasa aksaklığıyla ilgilidir. Ekonominin gereksinim duyduğu yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, devletin eğitim yatırımlarındaki karar alma ve finansman sorumluluğunun diğer bir gerekçesini oluşturmaktadır. Devletin eğitimin finansmanını üstlenmesinin eğitimin birim maliyetini düşürdüğü, yapılan yatırımların da bir ölçek ekonomisi yarattığı belirtilmektedir. İlgili alan yazında bu görüşü destekleyen kanıtların yanı sıra aksi yönde görüşler de bulunmaktadır. Devletin yaptığı eğitim yatırımlarının daha verimli olduğunu dile getiren çalışmalara da rastlamak mümkündür (Rosen, 2005: 92; Ünal, 1996; World Bank, 1995).

Diğer bir yandan, eğitimin çok büyük bir alan olduğu bilinmektedir. Türkiye’de devlet şu andaki eğitim sisteminin tek para kaynağı konumundadır ve 2005 yılı itibariyle bütçeden eğitime ayrılan pay sadece %3,4 civarındadır. Bu rakam; ABD’de %7, Almanya’da %5.2, Norveç’te %6 ve Arjantin’de %5.9 seviyelerindedir. Bu tahsis yapılırken; toplam eğitim bütçesinin örgün ve yaygın eğitim arasında tahsisi, örgün eğitimde bütçe kaynaklarının eğitimin değişik tür ve kademelerindeki değişik eğitim kurumlarına göre tahsisi, toplam eğitim bütçesinin harcama kalemlerine göre tahsisi, bütçeden denetim ve soruşturmanın işleyişi ve sürekliliği için kaynak tahsisi hususlarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu kadar büyük bir sisteme bütçeden ne kadar pay ayrılırsa ayrılısın yetmeyeceği de ortadadır. Kaldı ki ayrılan payın büyük bir kısmı personel maaşlarına gitmektedir. Yatırım için ayrılan pay son derece yetersizdir (Sarıçay, 2011: 24).

5.1.2 Kamu Kaynakları Okullarının Finansman İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılatabildiğine İlişkin Sonuçlar:

Kamu kaynakları; yakıt, elektrik, telefon ve TT net tamamen genel bütçe ve özel idareden karşılanmaktadır. Su, ek bina ve tesisler, hizmetli ücretleri, sosyal yardımlar, mobilya ve eğitim araçlarının hemen hepsi genel bütçe ve özel idare tarafından karşılanmaktadır.

Büyük bakım ve onarım ve küçük bakım onarım giderlerinin genel bütçe ve özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı, ancak genel bütçe ve özel idare gelirleri okulların bu yöndeki ihtiyacını karşılayamamaktadır.

Kırtasiye ve temizlik malzemeleri yine genel bütçe ve il özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı fakat genel bütçe ve özel idare gelirlerinin okulların bu yöndeki ihtiyacını ancak kısmen karşılayabildiği araştırmada ortaya konulmuştur.

Altuntaş (2005) yaptığı araştırmaya göre, genel bütçe ve il özel idare gelirlerinden yakıt, elektrik, su, giderlerinin büyük ölçüde karşılanabildiği tespit edilmiştir. Büyük bakım ve onarım giderlerinin genel bütçe ve özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı, ancak genel bütçe ve özel idare gelirleri okulların bu yöndeki ihtiyacını karşılayamamaktadır. Ek bina tesis, eğitim araçları, öğrenci sosyal yardımları ve hizmetli ücretinin yine genel bütçe ve il özel idare gelirlerinden karşılanmaya çalışıldığı fakat genel bütçe ve özel idare gelirlerinin okulların bu yöndeki ihtiyacını ancak kısmen karşılayabildiği araştırmada ortaya konulmuştur.

Araştırmada, kamu kaynaklarının okulların finansman ihtiyacını ne ölçüde karşıladığına dair yönetici görüşleri ile Altuntaş (2005) yaptığı araştırmada elde edilen sonuçlarla benzerdir.

Öztürk (2002) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları” adlı araştırmada; ilköğretim okullarının finansman kaynakları incelenerek mevcut finansman kaynaklarının yetersiz olduğu, ilköğretim okullarının sahip oldukları fiziksel ve parasal kaynakların okulun bulunduğu yere ve sosyo-ekonomik düzeye göre değiştiği, ilköğretim harcamalarının en fazla cari harcamalara yapıldığı, genel bütçe, il özel idare ve köy bütçesinin ilköğretime düşük oranlarda katkı yaptıkları, ilköğretim okulu yöneticilerinin fiziksel kaynakları yetersiz buldukları, yatırım giderlerini karşılamak için finansman modeli geliştirmedikleri, öğrencilerden kırsal kesimde para almadıkları, okul yöneticilerinin yüksek oranlarda öğrenci ailelerinden, daha sonra yerel yönetimler, gönüllü ve özel kuruluşlarla gelir sağladıkları, okulda en fazla karne ve diploma paralarının toplandığı belirtilmiştir.

5.1.3.Okullarının Özel Gelir Kaynaklarının Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar:

Okul müdürleri tarafından 33 özel gelir kaynağı saptanmıştır. Okul müdürleri tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, zorunlu masraflar için veliden alınan paralar (65), gönüllü bağışlar (62),sosyal etkinliklerden elde edilen gelirler (60), fotokopi parası (55), temizlik malzemesi masrafları için veliden alınan para (55) oluşturmaktadır.

Okulların hiç gelir elde edemediği veya çok az gelir elde ettiği özel gelirler ise; okul idarecilerinden kalan paralar(2),yapılan projelerden elde edilen gelirler(1),sportif faaliyetler(1),diploma parası(1),yetiştirme kursları(1) son beş sırayı oluşturmaktadır.

Kavak vd. tarafından 1997 yılında yapılan araştırmaya göre ilköğretim okullarının 27 çeşit özel gelir kaynağı mevcuttur ve dergi, diploma ve karne satışlarından alınan paylar, kayıt parası, gönüllü nakit bağışlar ve Koruma derneği üye aidatları bu gelirlerin %50'sine yakın bir değeri oluşturmaktadır.

Öztürk'ün 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre Polatlı ilçesinde bulunan ilköğretim okulları 22 çeşit özel kaynağa sahiptir ve bunlardan karne parası, bağışlar, diploma parası, koruma derneği üye aidatı ve zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar ilk beş sırayı oluşturmaktadır.

Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmada okul müdürleri tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, kantin kira gelirleri, gönüllü nakit

bağışlar, diploma parası ve karne parası, kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan aynı destek, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (% 45.83) oluşturmaktadır. Araştırmada okul müdürleri 28 değişik gelir kaynağından söz etmiştir.

Yolcu'nun 2007 yılında yaptığı araştırmaya göre ilköğretim okullarının sahip oldukları bütçe dışı gelir kaynaklarının sayısı 60'dır. Bütçe dışı gelir kaynaklarının başında ise Okul Aile Birliği Aidatı gelmektedir. Bunun yanında kayıt parası, OKS başvuru parası, bağışlar ve yetiştirme kursu ücretleri en sık rastlanan bütçe dışı gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

Yapılan araştırmada, yukarıda belirtilen araştırmalara yakın bir sonuç elde edilmiştir. Diploma parası ve kayıta alınan paralar sonradan çıkan yönetmeliklerde değişikliğe uğradığında araştırmada ön sıralarda yer bulamamıştır.

Okul müdürleri okulların özel gelir kaynaklarının artırılması gerektiğini vurgularken, okulun devlete yük olmaktan çıkarılıp özel gelirlerin artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu durumda okulların özel gelir kaynaklarını artırmak için çeşitli faaliyetlerde bulunmaları gerekmektedir. Bu faaliyetlerin başında, okulun bahçelerini kullanma, sportif faaliyetler ve projelerden elde edilen gelirlerdir. Bir okulumuz TÜBİTAK projesi hazırlayıp 5 bin TL para alıp ihtiyaçlarını büyük oranda karşılamışlardır. Bu gibi faaliyetleri yürütüp sonuca ulaşmak ise okul yöneticileri ve öğretmenlere düşen en büyük görevdir.

Eğitime toplumsal talep arttıkça ve bu hizmeti sağlamada kullanılan kamu kaynakları yetersiz kaldıkça eğitim finansmanı önemli bir sorun olmaktadır. Bugün pek çok ülkede eğitim önemli oranda kamu kaynaklarıyla finanse edilse de, özel kaynakların kullanımı da önemli düzeydedir (Ünal, 1996: 304).

5.1.4.Özel Gelir Kaynakları Okullarının Maddi Kaynak İhtiyacını Ne Ölçüde Karşılıdığına İlişkin Sonuçlar:

Özel gelir kaynakları okulların maddi ihtiyacını karşılama durumu sonuçlarına bakarsak, sosyal etkinlik giderlerinin (67) tamamına yakını temizlik malzemesi(47),kırtasiye (35) giderlerinin yarıdan fazlasını ve su (19),hizmetli ücretleri (16),büyük onarım (12) giderlerinin de hatırı sayılır kısmı özel gelir kaynaklarından sağlanmaktadır.

Yamaç'ın (2010) yaptığı araştırmaya göre özel gelirler kullanılarak karşılandığı en çok ifade edilen gelirler kırtasiye, evrak, ulaşım (% 82,60), temizlik malzemesi (%81,20),

sosyal etkinlik masrafları (%75,40), iletişim (% 71,00) ve çevre düzenlemesi (%66,70) olarak belirlenmiştir. Okul yöneticileri giderlerin büyük bölümünün özel gelirler kullanılarak karşılandığını ifade etmektedir. Ancak bu giderlerin tamamına yakınının genel bütçe ya da il özel idare bütçesinden karşılanması gerektiğini düşünmektedir.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre de özel gelirlerin en çok kullanıldığı gider türleri arasında PTT (iletişim), temizlik malzemesi, sosyal etkinlik masrafları ve kırtasiye giderleri bulunmaktadır. Altuntaş tarafından yapılan çalışmada küçük bakım ve onarım giderlerinin de özel gelir kullanılarak gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmasına rağmen bu çalışmada çevre düzenlemesi giderlerine yapılan harcamalar ön plana çıkmıştır.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre okul müdürleri giderlerin genel bütçe ve il özel idare bütçesinden karşılanması gerektiğini düşünmektedir. Bu araştırmada ise okul yöneticilerine göre; okullarının giderlerinin karşılanmasında özel gelir kaynakları önemli bir yer tutmaktadır, bu giderlerin karşılanması için ise adı geçen araştırmada olduğu gibi genel bütçe ve il özel idaresinden aktarılan paylar kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin giderlerin karşılanması ile ilgili düşüncelerinde değişiklik olmadığı söylenebilir.

Araştırmada, yukarıda belirtilen araştırmalara yakın bir sonuç elde edilmiştir. Ancak PTT ve iletişim parası son yıllarda genel bütçeden karşılanmasıyla bu gider özel gider grubundan çıkmıştır.

Özel gelir kaynaklarından, küçük onarım, eğitim araçları, ek bina ve tesisler, mobilya ihtiyacının bir kısmını karşılamaktadır. Buda okulların azda olsa rahatlamasını sağlamaktadır.

Özel gelir kaynakları okulların, yakıt ihtiyacı, telefon, TT Net ve Elektrik ihtiyacını hiç karşılamamaktadır. Bunun nedeni ise bu ihtiyaçların genel bütçe ya da özel idare tarafından karşılanıyor olmasıdır.

Yapılan araştırma sonucunda ulaşılan bu bulgu Laingok'nun(2004, 62-63)Çin'de yapmış olduğu araştırma bulgularıyla da tutarlılık taşımaktadır. Laingok,Çin'de eğitimde yerleşme uygulamalarının bir sonucu olarak kamu okullarının "gelir yaratma" (Chuangshou) olarak adlandırılan kendi gelir kaynaklarını oluşturma yoluna gittiklerini belirtmektedir. Buna göre, araştırmanın yapıldığı Guangdong Eyaletinde öğrenci başına harcamaların % 80'i hükümet düzeyinde gerçekleştirilen harcamalarla karşılanırken, geriye kalan % 20'sitamamıyla okulların kendi yarattıkları gelir kaynaklarıyla karşılanmaktadır.

Sonuçta, Türkiye’de devletin kamusal bir hizmet olan eğitim hizmetinden geri çekilmesi, kamu ilköğretim okullarının gittikçe artan oranda çeşitli kanallardan bütçe dışı kaynak sağlama yoluna gitmelerine yol açmaktadır. Bu durum, bir yandan Anayasa ve diğer yasal metinlerde ilköğretimin “zorunlu ve devlet okullarında parasız” olduğu ifadesini söylemeden öteye taşımazken, diğer yandan ilköğretim okullarının yöneticilerini de yasal olmayan birtakım uygulamalar bulmaya zorlamaktadır.

5.1.5.Okullarının Finans Sorunlarının Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar:

Okul müdürleri, okullarının finans sorunu olarak birinci sırada “devletin okullara ödenek vermemesi”, ikinci sırada “büyük - küçük bakım ve onarım giderleri”, üçüncü sırada “temizlik, su ve temizlik giderleri”, dördüncü sırada “kırtasiye giderleri ve fotokopi giderleri ”beşinci sırada ise “eğitim araç ve gereç giderleri ” sorun olarak görmektedirler. Okulların ödeneğinin olmaması finans sorunlarının başını çekmektedir.

Okul müdürleri “bürokratik engeller, velilerde okula karşı oluşan önyargı, okullar arası finansal eşitsizlikler, bürokratik engeller, sosyal etkinlik ve faaliyet giderleri, personel giderlerini ”çok fazla finans sorunu olarak görmemektedirler.

İlköğretim okullarının tümü okullarına kaynak ayrılmamasından dolayı çoğu giderlerine para ayıramadığını ifade etmişlerdir. Okullarına finans ayrılması durumunda çok daha rahat edeceğini okulda bazı faaliyetlerin daha iyi yapılacağını belirtmişlerdir.

Yamaç’ın (2010)yapılan araştırmada yöneticilerin sorunu “devletin okullara ödenek vermemesi” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Bunu takip eden sorunlar ise “teknolojik yetersizlikler” ve “temizlik malzemesi ihtiyacı” ve “bağış yapılmaması” olarak belirtilmiştir.

Altuntaş (2005) tarafından yapılan araştırmaya göre okul müdürlerine göre en önemli finans sorunları “bakım-onarım”, “ödenegin olmaması”, “eğitim araç – gereci giderleri” ve “kırtasiye giderleri” olarak ifade edilmiştir.

Araştırmada, yukarıda belirtilen araştırmalara yakın bir sonuç elde edilmiştir. Yapılan araştırmada ödenek sorunu başı çekmektedir. Okul yöneticileri mevcut finans kaynaklarıyla eğitsel gereksinimlerin tam olarak karşılanamadığını ifade etmiştir.

Ünal (1997) tarafından yapılan “İlköğretim Yöneticilerinin Finansman Sorunları” adlı araştırmada; ilköğretim okulu yöneticilerinin finansman kaynaklarının devlet ve il özel idareleri tarafından karşılanmasının yetersiz olduğu ve ilköğretim okullarının finansman sorunlarını çözmek için koruma dernekleri, öğrenci katkı payları, kooperatif gelirleri, öğrenci ailelerinden toplanan bağışlar gibi yollara sık sık başvurdukları sonucu ortaya çıkmıştır.

İlköğretime finansman yaratmak amacıyla alınan katkı paylarının bir tür eğitim vergisi olduğunu söylemek mümkündür. Geçici olmasına rağmen diğer kanunlarda eğitime katkı payı uygulamalarının tarihlerinin uzatılması giderek ilköğretimin paralı hâle doğru yaklaştığının bir göstergesidir. Hâlbuki bu durum anayasa ve kanunlarda açıklandığı üzere ilköğretimin zorunlu ve parasız olduğu hükümleriyle bağdaşmamaktadır. Bu da ailelerin devletin ilköğretim finansmanında yarattıkları kaynaklara daha fazla katılmalarına ve bu katılmaların zorunlu hâle gelmesine neden olmaktadır (Yücel, 2006: 26).

5.1.6.Okulların Maddi Kaynak Sorunlarının Çözümlerine İlişkin Sonuçlar:

Okulların maddi kaynak sorunlarının çözümlerinin neler olduğunun sonuçlarına bakarsak; okul kooperatiflerinin daha aktif hale gelmesi ve öğrencinin okuldaki ihtiyaçlarını karşılayacak malzemelerin satışını üstlenmesi gerektiğine, kayıt dönemlerinde velilerden istenen bağışlar bir standart' a göre toplanarak tartışmalar önlenmelidir.

Eğitime Katkı Payı tüm öğrencilerden alınmalı, ödeme güçlüğü olan öğrencilerin paylarını devlet üstlenmesi, eğitimin niteliğinin artırılması için okul yöneticileri ve eğitimciler parasal konular yerine eğitim-öğretim işleri ile ilgilenmesi parasal konuların bütçesi, planlanması ve harcanması için konuyu bilen memur görevlendirilmeli, okul yönetiminin denetiminde çalışması gerektiği belirtilmiştir.

Bunların yanı sıra, devlet bütçesinden okullara zamanında parasal kaynak sağlanması, kantinlerin kira gelirleri okula kaynak olarak verilmelidir. Okulun dışarıdan tuttuğu her türlü temizlik, eğitim ve diğer personelin sözleşmeleri devlet tarafından yapılmalı ve ücretleri devlet tarafından ödenmelidir. Okul yöneticilerinin belli bir kariyeri olanlardan seçilmesi, yöneticilik başarısı gösterenlerin, desteklenmesi, okul kooperatiflerinin açılarak okullarca etkin olarak işletilmesinin sağlanması gerektiğinden bahsedilmiştir. Velilerden okulların ihtiyacını karşılayacak destek sağlanması için eğitimin ücretsiz olduğuna dair düzenlemenin değiştirilmesi, velilerin okula ve koruma derneklerine gönüllü üye olarak sorunları sahiplenmesi sağlanmalıdır. Velilerin mesleki, sosyal, kültürel ve ekonomik birikimlerinden yararlanmayı sağlayan etkinlikler düzenlenmelidir. Veli katkısı yasal dayanaklarla desteklenmelidir.

İlköğretim okullarına da M.E.B. kırtasiye, demirbaş alımı vb. konularda ödenek göndermelidir. Yurt genelinde çeşitli harç, işlem ve şans oyunlarından kesilen zorunlu eğitim payından okullara kaynak aktarılması, okulların onarımları özel idare tarafından yapılmalıdır. Okul kantinlerinin kira gelirleri okullara bırakılmalıdır. Okullara araç-gereç, kırtasiye yardımı yapılmalıdır.

Okulların diğer giderleri devlet tarafından karşılanması, özel İdareler mülkiyeti kendisine ait olan binalarını her türlü bakım-onarım, boya-badana işlerini üstlenmelidir.

Yamaç (2010) tarafından yapılan araştırmaya göre okul yöneticilerinin ek bölümü okullara ek kaynak sağlamak için devletin genel bütçeden daha fazla ödenek ayırması gerektiğini düşünmektedir. Zorunlu/gönüllü veli katkısının olması gerektiği düşüncesinin de % 28,57 oranıyla azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmüştür.

Başka bir bakış açısıyla, devlet tarafından ve yerel yönetimler tarafından ek kaynak sağlanması görüşü % 58,73, okulun kendine bütçe dışı ek kaynak yaratması görüşü ise % 41, 27 oranına sahiptir.

Öztürk (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre okul yöneticilerinin ek kaynak sağlamaya yönelik en çok ifade ettikleri görüşler; “devlet ilköğretime daha fazla kaynak ayırmalı”, “zorunlu veli katkısı sağlanmalı” ve “yerel yönetimlerce karşılanmalı” şeklinde sıralanmaktadır.

Altuntaş (2005) da ek kaynak konusunda okul müdürlerinin “okul adına bütçe ayrılmalı”, “okulun bölümleri gelir getirici faaliyetlerde kullanılmalı”, “devlet tarafından karşılanmalı” ve “gelir getirici sosyal etkinliklerden sağlanmalı” görüşlerini ifade ettiğini belirtmiştir.

Araştırmada, yukarıda belirtilen araştırmalara yakın bir sonuç elde edilmiştir. Okul müdürleriyle yapılan görüşmelerde ; devlet bütçesinden okullara zamanında parasal kaynak sağlanması, okul ile ilgili her türlü harcamaları devlet üstlenmesi ve velilerin okula katkı sağlaması için çalışmalar yapılması ilk üç sırayı oluşturmaktadır.

Kamuoyunda çok tartışma konusu olduğu için dönemin (2003 – 2009) Milli Eğitim Bakanı iken Hüseyin Çelik “Artık, öğrenciden sadece karne değil, diploma için de para alınmayacak. Öğrencilere verilen karne, diploma, teşekkür, takdir belgesi gibi basılı evrakla ilgili bir genelge hazırlandı. İllere gönderilecek bu genelgede "öğrenciye yönelik basılı evraktan ücret talep edilmesinin kesin yasak olduğunu" bildiriyoruz. Yine alanlar hakkında ise işlem yapılacağı uyarısına da yer verdik.” Ayrıca toplanan diğer paralar için de “Bir kez daha altını çiziyorum, okullarda artık "karne, diploma, takdir, teşekkür belgesi, dergi parası, personel gideri, yakıt, telefon parası, yatırım" gibi nedenlerle para toplamak yasak.” şeklinde açık bir dille öğrenci ve ailelerden ek bir ücret alınmayacağını ifade etmiş olsa da ailelerden halen bu başlıklar altında para toplanmaktadır (Hürriyet, 2007).

5.1.7.Okullarının Maddi Kaynakları Hangi Kuruluşlar Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Sonuçlar:

Okul müdürlerinin görüşlerine göre ortaya çıkan sonuca bakıldığında, okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanması gerektiğine yönelik olarak bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

Okul müdürleri, Okul müdürleri ilköğretim okullarının finansmanının birinci sırada “devlet tarafından” ikinci sırada, “devlet, gönüllü kuruluşlar, özel idare ve belediyelerce”, üçüncü sırada ise “devlet, belediyeler, özel idare, gönüllü kuruluşlar ve velilerce” ve “devlet, belediye ve özel idare” tarafından karşılanması gerektiğini düşünmektedirler.

Okul müdürleri bazı kuruluşların okulun maddi kaynaklarının karşılanmasını hiç desteklememiştir. Bunlar; özel idare ve belediyelerce, özel idare ve velilerce, velilerce, gönüllü kuruluşlar ve veli katkılarıyla, belediye ve özel idare tarafından, belediyeler, gönüllü kuruluşlar ve velilerce okulların maddi kaynaklarının karşılanmasına hiçbir okul müdürü katılmamıştır.

Yamaç (2010) yaptığı araştırmaya göre okul yöneticilerinin çok büyük bir bölümü ilköğretimin finansının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade ettiği bulgusuna ulaşılmasını sağlamıştır. İkinci sırayı ise yerel yönetimler almıştır.

Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmaya göre okul müdürleri ilköğretimin finansının devlet, yerel yönetimler ve velilerce karşılanması gerektiğini düşünmektedir.

Yapılan bu araştırmaya göre okul yöneticileri okulların finansının, Altuntaş'ın (2005) yaptığı araştırmanın bulgularında olduğu gibi “devlet bütçesinden karşılanmalıdır ”görüşü ön sırada yer almaktadır.

Türkiye eğitim harcamalarının finansman kaynaklarına göre miktarı ve dağılımı; merkezi devlet 64,81 hane halkı 32,85 özel ve tüzel kuruluşlar 1,55 yerel idareler 0,70 uluslararası kaynaklar 0,09 olduğu görülmektedir TÜİK, (2007e).Bu da gösteriyor ki en büyük payın devlet harcamalarıdır.

5.1.8.Okullarda Verimli Bir Kaynak Yönetimi Nasıl Olması Gerektiğine İlişkin Sonuçlar:

Okul müdürleriyle yapılan görüşmelerde alınan sonuçlar tablodan da anlaşılacağı üzere bilgisayar, projeksiyon, yazıcı, internet bağlantısı, okul bahçesi, mobilya takımları tüm okullarda mevcut olup fakat yeterli kullanıma sahip değildir. Müzik odası, resim odası ve kapalı spor salonu hiçbir okulda bulunmamaktadır. Kütüphane, çok amaçlı salon, yemekhane otopark ve okul aracı okullarda yok denecek kadar azdır. İnternet bağlantısı,

okul bahçesi, tarayıcı, bilgisayar, yazıcı, mobilya takımları kullanımı okullarda yeterli düzeyde görülmektedir. Tepegöz, otopark, okul aracı, yemekhane, çok amaçlı salon, atölye, rehberlik odası, donanım odası, bilgisayar odası, fen laboratuvarı, kütüphane ve tepegöz kullanım oranı ise düşüktür. Bu durum çoğu okulda bu malzemelerin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

İlçede bulunan ortaokul ve liselerde okul kaynaklarının verimli kullanıldığı, çoğu kaynakların yeterli olduğu ancak köy ilkokullarında kaynakların çoğu olmadığından kullanım durumları da düşüktür. Bu durumunun kaynakların kullanım oranlarını azalttığı ve okul müdürlerinin şikâyetçi olduğu görülmüştür.

Okullarda kaynak olmasına rağmen kullanım düzeyleri de düşüktür. Bunda okul öğretmenlerinin kaynakları verimi kıgı yöneticiler tarafından belirtilmektedir. Bu durumun düzeltilmesi için okul müdürleri, kullanım kursları açılması gerektiğini vurgulamışlardır. Okullarda kullanılan kaynaklarının daha verimli kullanılması için okul personelinin hizmet içi eğitime tabi tutulması önerilmektedir.

Türk eğitim sisteminde bir yandan finansman sıkıntısını giderilmeye çalışılırken, diğer yandan da eldeki ödeneklerin, kaynakların verimli ve etkili kullanımı sağlanmaya çalışılmaktadır. Okulların finansmanına yerel yönetimlerin, meslek kuruluşlarının katılmaları ve desteklemeleri için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Çok büyük yatırımlar gerektiren eğitimin finansmanı için yeni ve sürekli kaynaklar sağlanmalıdır. Eğitimin sisteminin finansman yatırımları, eğitim tür ve kademelerine göre öncelik ilkeleri ve rasyonel ihtiyaçlar tespit edilerek yapılmalıdır (MEB, 1996: 3).

5.1.9.Okul Kaynakları Nerelerde Kullanıldığına İlişkin Görüşler:

Okullarının sağladıkları kaynakları harcadıkları gider kalemleri (14) on dört grupta toplanmıştır. Okulların bina içi ve bina dışı her türlü aydınlatılması ile elektrik enerjisi gerektiren cihazlar için elektrik kullanımı ile oluşan giderler. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından karşılanmaktadır.

Okulun her türlü temizliği, tuvalet temizliği, öğrencilerin temizliği, içme, çiçek ve bahçe sulama amaçlı kullanılan su için belediyelere ödenen giderlerdir. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Giderler genel bütçe tarafından

karşılanmaktadır. Okulların yönetsel amaçlarını gerçekleştirebilmek için haberleşme, fax, internet erişimi gibi iletişimsel etkinlikler sonucunda oluşan bir giderdir. Her ay fatura edilen bu gider ödenmediği zaman iletişim olanağı engellenmektedir. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Okulların soğuk mevsimlerde ısıtılması amacıyla kullanılan her türlü yakıtı ödenen paraları kapsamaktadır.

Araştırmanın yapıldığı Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde okullarında farklı ısınma sistemleri bulunmaktadır. Bir çok okulda kömür bazılarında ise fueloil ve odun bulunmaktadır. Okullar bu gider grubunda herhangi bir ödeme yapmamaktadır. Okulların sıra, masa, ders aracı, spor malzemesi, nalburiye malzemeleri, elektrik malzemesi, büro malzemesi, cam, ayna, kapı, çivi, çerçeve, tablo, pano, şerit, ip, tesisat malzemesi vb. alımlarının karşılanması ile oluşan giderleri kapsamaktadır. Okulların kalabalık oluşu, alınan malzemenin hor kullanımı gibi nedenlerle okulların çok önemli bir kaynağını harcayan gider türü olmaktadır. Okulların 8 tanesinin araç-gereç ve malzeme gideri bulunmamaktadır. Okullardan 60 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır. Sağlıklı bir ortamın yaratılmasında sık sık ve etkili temizlik yapılması nedeniyle çamaşır suyu, deterjan, dezenfektanlar, talaş, süpürge, paspas, bez, eldiven, kürek, çöp kovası, çöp poşeti vb temizlik için kullanılan her türlü malzeme alımı için kullanılan giderdir. Bu gider türü okulların en çok kaynak ayırdığı giderlerin başında gelmektedir. Okullardan 68 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır. Diğer kamu kuruluşlarında olduğu gibi, okullarda yaşanan en önemli eleman sıkıntısı temizlik işlerini yapacak insanların olmayışıdır. Okulların bu giderlerinin tamamı okulun yarattığı özel finansman kaynaklarından karşılanmaktadır. Okulların 64 tanesinin araç-gereç ve malzeme gideri bulunmamaktadır. Okullardan 4 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır. Burada 64 okulun bu gider grubunda sıkıntısının olmamasının nedeni İŞKUR'un sağlamış olduğu personellerdir. Okulların çevreye ve dışa dönük her türlü faaliyetleri için yapılan harcamaları kapsamaktadır. Bu faaliyetler gezi, sinema, tiyatro izleme, piknik, kardeş okul gezisi, spor karşılaşmaları, sergiler, okulun temsili, tanıtılması etkinlikleri ve okula dışarıdan gelecek konukları ağırlamaya yönelik giderleri kapsamaktadır. Okulların 33 tanesinin sportif ve sosyal faaliyet gideri bulunmamaktadır. Okullardan 35 tanesinin giderinin bir kısmını sportif ve sosyal faaliyet gideri oluşturmaktadır.

Okulların temizliği, sağlığı ve estetik görünümleri için her yıl eğitim-öğretim yılı başında badana ve boyanması gerekmektedir. Gerek her türlü boya-badana malzemesi,

gerekse boya işlerini yapacak insanların çalıştırılması için önemli bir kaynak harcanmaktadır.

Okullarda kırılan kapı, pencere, sıra, masa, lavabo, çatı yenilenmesi, kiremit, çimento, kum, kilit vb. gibi onarım-bakım giderlerinin yanında, okullarda yeni hizmet birimleri için gerekli tadilat işlerine harcanan giderleri kapsamaktadır. Bu tür giderlerde okulların önemli oranda finansman kaynağını tükettiği bilinmektedir. Okulların 12 tanesinin bakım onarım gideri bulunmamaktadır. Okullardan 56 tanesinin giderinin bir kısmını bakım onarım gideri oluşturmaktadır. Okullarda tutulması gerekli her türlü defter, çizelge, dosya ve basılı kâğıtların alımına yönelik giderleri kapsamaktadır. Bu tür basılı kâğıt ve kırtasiye malzemelerinin tamamına yakını okulların kendi özel finansman kaynakları ile sağlanmaktadır.

Ayrıca her türlü yazışma için zarf, posta pulu, fotokopi kâğıtları, kalem, boya, yapıştırıcı, büro malzemeleri bu giderleri kapsamaktadır. Ayrıca okulun her türlü taşıma, ulaştırma, ulaşım amaçlı giderleri de okul yönetimlerince karşılanmaktadır. Okulların 5 tanesinin kırtasiye gideri bulunmamaktadır. Okullardan 63 tanesinin giderinin bir kısmını araç-gereç ve malzeme gideri oluşturmaktadır. Okulların çiçeklik, bahçe, oturma salonu, bahçe duvarı, parmaklık, bahçe duvarlarının resimlenmesi, okula dışarıdan gelecek insanların ilk bakış da iyi izlenim edinmesi amacıyla yönelik düzenlemelerin karşılandığı giderlerdir. Yukarıdaki tabloya göre okulların 18 tanesinin çevre düzenlemesi gideri bulunmamaktadır. Okullardan 50 tanesinin giderinin bir kısmını çevre düzenlemesi gideri oluşturmaktadır. Okulların en önemli işlevlerinden biriside zorunlu eğitim çağında olup da maddi olanaksızlıklar nedeniyle eğitimini sürdüremeyen veya gereksinimlerinin karşılanmasında zorlanan öğrencilere her türlü yardımı yaparak eğitim olanağı sağlamasıdır. Bu amaçla gerek okulların özel finansman kaynaklarından, gerekse kamu kaynaklarını kullanarak yoksul öğrencilere yardıma yönelik her türlü giderleri kapsamaktadır. Okulların 45 tanesinin yoksul öğrencilere yardım gideri bulunmamaktadır. Okullardan 23 tanesinin giderinin bir kısmını yoksul öğrencilere yardım gideri oluşturmaktadır. Yine okullarının büyük bir bölümünde okulun memur, sekreter gibi yardımcı eleman gereksinimi de okulların özel finansman kaynaklarıncı karşılanmaktadır. Son yıllarda değişik etkenlerden dolayı okulların önemli bir güvenlik ve korunma sorunu yaşadıkları bilinmektedir. Bu sorunu ancak gece ve gündüz okulun güvenliğini sağlayacak görevlilerce sağlama olanağı bulunmaktadır. Bu elemanların maaş ve sigorta primleri de okulun özel finansman kaynaklarından karşılanabilmektedir. Yukarıdaki tabloya göre okulların altmış altı tanesinin personel gideri

bulunmamaktadır. Okullardan 2 tanesinin giderinin bir kısmını personel gideri oluşturmaktadır. Çağımızda eğitimin görsel, işitsel ve elektronik cihazlarla yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Eğitimin kalitesinin artırılması, verimliliğin sağlanması ve çalışanların motivasyonunun sağlanması tamamen yeni teknolojinin kullanılması ile sağlanabilmektedir. Özellikle TV, VCD, Tepe Göz, Video, Fotokopi Makinası, Bilgisayar, Kamera, Sunucu, Bilgisayar ve Y.Dil Laboratuvarı Donanımı, Çok Amaçlı Salon, Org, Anfi vb. Elektronik cihazların alımına yönelik giderleri kapsamaktadır.

21. yy'nin ilk çeyreğinde, ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm tür ve düzeylerde eğitimin finansmanı önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Finansman sorununu, sadece talep artışlarına bağlamak doğru değildir. Eğitimin finansmanının eğitim maliyetlerinde artış, öğretim kadrosuzluğunun verimsizliği, öğrenci başarısızlıkları, bursların artması ve kaynak kullanımı ile ilgili yetersizliklere bağlı içsel nedenler ile talep değişimleri, dış borçların artışı, eğitim dışı alanlara yönelik harcamaların artması, kamu gelirlerinin artırılmaması, işsizliğin yüksek olması ve istihdam koşullarına bağlı olarak yeniden eğitim gereksinimine neden olan dışsal nedenler çerçevesinde ele alınması gerekmektedir (Koç, 2007: 39-50). İlköğretimde, eğitimin her kademesinde olduğu gibi, finansman yetersizliklerinin yanı sıra, bina ve tesis eksiklikleri, çok ciddi araç gereç, laboratuvar donanımı, bilgisayar ve kütüphane yetersizlikleri vardır (Gedikoğlu, 2005: 72).

5.1.10.Okulların Finans Kaynaklarının Artırılması İçin Alternatif Yolların Neler Olduğuna İlişkin Sonuçlar:

Okul müdürleri görüşlerine göre ortaya çıkan sonuca bakıldığında, okullarının finans kaynaklarının artırılması için alternatif yolların neler olduğuna yönelik bakış açılarının benzer olduğu görülmektedir.

Okul müdürleri okullarının finans kaynaklarının artırılması için alternatif yollar olarak; birinci sırada “okul adına bütçe ayrılması”nı (68) ikinci sırada “okul spor ve toplantı salonları ile bilgisayar teknolojisi sınıflarının, vb. okul bölümlerinin kiraya verilmesi”ni (60), üçüncü sırada ise; “Kermes, çay partisi, öğrenci ürünlerinin sergilenmesi ve satılması, sosyal, sportif vb. etkinliklerden sağlanacak gelirleri (57) önermektedirler.

Okul müdürlerinin belirlediği alternatif yollardan; eğitime katkı payı alınmalı, karne, diploma, dergi, kitap, kayıt parası vs. şeylerden para alınmalı, okul ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmalı, bağışlar yasal düzenlemeye kavuşturulmalı maddelerine de büyük oranda katılmışlardır.

Okul yöneticileri okulun tüm ihtiyaçlarının devlet bütçesinden karşılanması gerektiğinde hemen hepsi aynı görüşü savunmuştur. Bunda da etkili olan devletçi bir anlayışın eğitim sistemine hâkim olmasıdır.

Altuntaş (2005) yaptığı çalışmada, okul müdürleri, okullarının finansman sorunlarının çözümüne ilişkin yeni kaynaklar olarak; birinci sırada “okul adına bütçe ayrılmasını, ikinci sırada “okul spor ve toplantı salonları ile bilgisayar teknolojisi sınıflarının, vb. okul bölümlerinin kiraya verilmesini, üçüncü sırada ise; “kermes, çay partisi, öğrenci ürünlerinin sergilenmesi ve satılması, sosyal sportif vb. etkinliklerden sağlanacak gelirleri önermektedirler.

Yamaç (2010) yaptığı çalışmaya göre, okul yöneticilerine göre ilköğretim okullarına ek kaynak sağlamak için önerilen yöntemlerden devlet tarafından sağlanması, zorunlu veli katkısı ve yerel yönetimlerin katkısının sağlanması en fazla dile getirilen görüşlerdir. İlköğretim okulu yöneticilerinin en çok dile getirdiği finans sorunları “devletin okullara ödenek vermemesi”, “teknolojik yetersizlikler”, “bağış yapılmaması” ve “temizlik malzemesi giderleri” olarak sıralanmıştır.

Araştırmaya göre okul yöneticileri okulların finansının, Altuntaş’ın (2005) yaptığı çalışmanın bulgularında olduğu gibi aynı bulgulara rastlanmıştır. Yamaç’ın (2010) yaptığı çalışmanın bulgularına yakın olduğu görülmektedir.

Kavak, Ekinci ve Gökçe (1997) tarafından yapılan “İlköğretimde Kaynak Arayışları” adlı çalışmada; devlet bütçesinden eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği, il özel idarelerinin katkılarının sembolik nitelikte olduğu, okulların doğrudan ve dolaylı olarak 27 çeşit gelir kaynağı yarattıkları tespit edilmiştir. Bu gelir kaynakları arasından en fazla dergi, diploma, karne satışları, kayıt parası, gönüllü bağışlar ve Koruma Derneği aidatlarıyla gelir sağladıkları belirlenmiştir. Bütün bunların sonucunda, herkesin ilköğretimde öğrenim görme hakkının eşit ve parasız şekilde uygulanması beklenilirken, öğrenci ailelerinin yaptığı harcamaların arttığı sonucuna varılmıştır. Bu da çalışmamızı destekler niteliktedir.

5.2. Öneriler

- ✓ Yasalarca öngörülen finans kaynaklarının okullara tahsisinin zamanında ve yerinde yapılması önerilmektedir.
- ✓ İlkokul, ortaokul ve liselerde öğrenci başına ödenek doğrudan okulun hesabına aktarılmalıdır.
- ✓ Yapılan araştırma bulgularında devlet katkısının yanında okulların ihtiyaçlarının karşılanmasında yerel yönetimlerin karşılanmasına yönelik görüşler belirgin olduğundan okulların ihtiyaçlarının yerel yönetimlerce karşılanmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Okullarda velilerden eğitim giderleri için toplanan paraların miktarının tespitinde, harcamaların denetlenmesinde velilerin etkin katılımı sağlanmalıdır.
- ✓ Okul aile birliği ve okul yönetimi arasında etkili bir iletişim ve işbirliği sağlanarak okul ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ortak hareket edilmelidir. Okul aile birliği daha fazla fedakârlık yapmaya ikna edilmelidir.
- ✓ Köy ilkokullarına devlet ve köy bütçesindeki katkı oranlarının arttırılması konusunda yasal düzenlemeler sağlanmalıdır. İlkokullara ayrıca ödenek ayrılmalıdır. Köylüleri ve yardımseverleri okullara yardım etme konusunda özendirilmelidir.
- ✓ Okul bahçesi, otopark veya yaz aylarında çay bahçesi olarak, okul spor salonları, çok amaçlı salonlar, toplantı ve spor etkinlikleri için, okul bilgisayar laboratuvarları ders saatleri dışında internet kullanımı suretiyle gelir elde edilebilir. Günümüzün büyük sorunu olan park sorunu okulların kapalı olduğu günlerde kullanıma açılması hem yerel yönetimi hem de halkı çok rahatlatacaktır.
- ✓ Okulun bazı bölümlerinin özel ya da tüzel kişilere, destekleyici firmalara donatılması sağlanabilir. Bu durum hayırsever vatandaşların yaptırdığı bölümlere kendi isimlerini vermesi ya da aile bireylerinin birinin ismini vermesi yöntemiyle çözülebilir.
- ✓ Okul öğretmenleri, öğrencilere müzik ve tiyatro gösterileri hazırlatılarak ücret karşılığı halka sunulabilir. Bu aynı zamanda okul yönetimi ve öğretmenleri öğrencilere yönelik daha fazla sosyal faaliyet yapmaya özendirilecektir.
- ✓ Çok programlı liselerin meslek bölümlerinin derslerinde öğrencilerin yaptıkları ürünlerin sergilenmesi ve satışı daha ciddi ele alınmalıdır. Ayrıca meslek lisesi öğrencilerinin özel kreşlerde ücret karşılığı staj yapması, bilgisayar programları ve

tamiratından gelir elde edilebilir.

- ✓ Okul bilgi iletişim sınıfı internet kafelerin işlevleri kazandırılması gerekir. Okullardaki bilgi teknolojisi sınıflarında, okul tarafından bilgisayar kursu verilebilir ya da sınıf, bilgisayar kursları için kiralanabilir.
- ✓ Okullara dershaneler gibi kullanılarak yetiştirme ve sınavlara hazırlık kursları açılması gerekir. Öğretmenlerin özel dershanedeki başarılarını okullarda göstermeleri sağlanabilir, böylece, öğrencilerin okul yerine dershaneyi tercih etmeleri de engellenerek okula gelir sağlanabilir. Okullardaki kursları hafta sonlarına ve akşamlara yayarak dershanelere gerek olmadığı halka ve öğrencilere ispatlana bilinir.
- ✓ Kantin gelirlerinin okula kalan payı artırılabilir. Kantinlerin okul kooperatif kulübü veya okul aile birliklerince işletilmesi özendirilmelidir. Okulların kantinleri kooperatif kulüpleri tarafından işletilerek okulların finans sorunları büyük ölçüde çözülebilir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Okulların kantinleri ihaleye vermelerinden elde edilen gelirlerin hepsinin okullara bırakılması gerekmektedir. Bunun içinde gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- ✓ Okulların bina, onarım ve eğitim materyalleri gibi maliyeti yüksek gereksinimlerini gidermeleri için her okula öğrenci sayısına göre bütçeden para aktararak okul bütçeleri oluşturulabilir.
- ✓ Kullanılmayan okul lojmanları ve okulların tatil olduğu sürelerde yatılı okulların yatakhaneleri pansiyon olarak işletilebilir. Okul lojmanlarının kira fiyatları biraz daha artırılmalı ve bu gelir okula bırakılmalıdır.
- ✓ Okulun hedef ve amaçlarını gerçekleştirmesinde okul yöneticilerine çok önemli görevler düşmektedir. Hali hazırda ellerinde bulunan kıt kaynaklardan en verimli ve en etkili şekilde faydalanılmasını sağlamak, okulu hem insan hem de madde kaynağı açısından etkili yönetmek okul yöneticilerinin görevlerindedir. Bundan dolayı okul yöneticilerine kurslar açılmalıdır.
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı'ndan okullara ödenek ayrılırken hem en az okulun gereksinimlerine göre istemde bulunulan ödenek ayrılmalı, hem de ayrılan ödenek okullar arasında dengeli dağıtılmalıdır.
- ✓ Okulların kiralanmış bölümlerinden alınan ücretler okula aktarılmalıdır. Bu okul yöneticileri tarafından memnuniyetle karşılanacağı gibi bu aktivitelere de motive

- ✓ edeceklerdir.
- ✓ Okullar öğretmenleri ve öğrencileri proje yapmaya özendirilmelidir. Bu projelerde dereceye giren okullar hatırı sayılır miktarda parasal yardımlar almaktadırlar.
- ✓ Özel idarelerinden okullara ayrılan payların artırılması sağlanmalıdır. Özel idarelerinden ayrılan paydan tüm okullarının ihtiyaçları doğrultusunda adil biçimde yararlanması sağlanmalıdır.
- ✓ Velilerden ek kaynak sağlanması konusunda öğretmen ve yöneticileri para ile karşı karşıya getirmeyecek şekilde bir sistem kurulmalıdır.

5.3.1.Araştırmacılar İçin Öneriler:

- ✓ Bu araştırma Kahramanmaraş ili Andırın ilçesinde yer alan resmi okullar ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmalar, merkez köy ve ilçe merkezi ilköğretim okullarını kapsayacak şekilde geliştirilebilir.
- ✓ Okullarının gelir kaynaklarının öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AK, Tayfun.(1997), Türk Eğitim Sisteminin Ekonomik Analizi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- ALKAN, Aydın.(1999), Eğitim Yöneticiliği Sınavlarına Hazırlık ve Yetiştirme El Kitabı, Eylül Kitap ve yayınevi, Ankara.
- ALTUNTAŞ SARIBAL, Yıldız.(2005), İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- BÜLBÜL, A.Sudi, “Dünya Eğitim Bunalımı ve Eğitimin Finansmanı Sorunu”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:21, Sayı:1-2,
- ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME, Resmi Gazete, 22184, 27 Ocak 1995
- DEMİREL, Özcan.(1995), Karşılaştırmalı Eğitim, Kardeş kitap ve yayınevi, Ankara
- DERNEKLER KANUNU (1908 S.K), Resmi Gazete, 18184, 7 Ekim 1983.
- D.İ.E. 1999 VERİLERİ, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1999.
- ERDOĞAN, İrfan.(1997), Çağdaş Eğitim Sistemleri, İkinci basım sistem yayıncılık, İstanbul.
- GEDİKLİOĞLU, Tokay. (2005), Avrupa Birliği sürecinde Türk Eğitim sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,1(1),66-80.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan.(1993), Ekonomi Sözlüğü, 5.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM KANUNU (222 S.K) Resmi Gazete, 11705; 5 Ocak 1961.
- İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM KANUNU, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu ile 24.03.1988 tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun (4306S.K), Resmi Gazete, 23084; 18 Ağustos 1997.
- İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s.240-241

- KAPTAN, Saim.(1993), Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Rehber Yayınevi, Ankara.
- KARASAR, Niyazi.(2000), Bilimsel Araştırma Yöntemi, 10.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım Ankara.
- KAVAK, Yüksel ve C. Ergin EKİNCİ.(1994), “Eğitimin Finansmanı Sorunu ve Maliyetlerin Azaltılmasına ilişkin alternatif Stratejiler”,Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:10, Ankara.
- KAVAK, Yüksel, C. Ergin EKİNCİ ve Feyyat GÖKÇE.(1997), İlköğretimde Kaynak Arayışları, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- KUTAN, Recai, 2001-2005 8.Beş Yıllık Kalkınma Planı Üzerinde TBBM Genel Kurul Konuşması,Fazilet Partisi, 25 Haziran 2000, s.29-30
- MEB, 01.09.1993 tarih ve 1993/57 sayılı genelge.
- 04.02.1997 tarih ve 451/(42)/287 sayılı genelge.
- MEB, Milli Eğitim Vakfı Genel Müdürlüğü, 14.02.1997 tarih ve 004/(140)/374 sayılı emri.
- MEB, Öğrencileri Yetiştirme ve İmtihana Hazırlama Kursları Yönergesi, Tebliğler Dergisi, 2245; 19 Ekim 1987.
- MEB (1996). 15. Milli Eğitim Şurası, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, MEB Basımevi, İstanbul.
- MİLLİ EĞİTİM TEMEL KANUNU, (1739 S.K), Resmi Gazete, 14574,24.06.1973
- ÖNDER, İzzettin (Komisyon Başkanı), “Eğitimde Kaynak Yaratma ve Kullanımı Komisyon Raporu”, Demokratik Eğitim Kurultayı, Eğitim Sen, Ankara,
- ÖZGEN, Bekir, Türkiye’de Paralı Eğitim, 1.Baskı, Cem Yayınevi, İzmir, 1996.
- ÖZTÜRK, Sermin. (2002). İlköğretim okullarının finansman kaynakları. (Ankara İli Polatlı İlçesi Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- SARIÇAY, Nesrin. (Kasım, 2012). Türkiye’de eğitim sektörünün sorunları, eğitimin ekonomik boyutu ve çözümleri. Araştırma ve geliştirme Kasım ayı bülteni, 24. İzmir Ticaret Odası Araştırma ve meslekleri geliştirme müdürlüğü.
- SARIHAN, Zeki.(1997), “Eğitimde Özelleştirme”, Öğretmen Dünyası Dergisi,

Sayı:219, Ankara.

SÜZÜK, İbrahim. (2002). İlköğretim okul harcamalarında genel bütçe dışındaki kaynakların yerine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri (Ankara ili örneği).

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

TEMEL, Ali.(1997), “Eğitime Yeni Parasal Kaynaklar Arayışı “Beyin FırtınasıUygulaması””, 1997 Eğitim Sempozyumu, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2007a). 2002 mali yılında finansman kaynaklarına göre merkezi devletten hizmet sunucuları için kullanılan miktar.

T.C. ANAYASASI, Kanun metinleri serisi:1,Seçkin Yayınevi,Ankara,1999,s.58- 59.

T.C. XV.Milli Eğitim Şurası Raporları, Görüşmeler, Kararlar, Şura Genel Sekreterliği, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1996.

ÜNAL, Işıl.(1997), Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi, 1.Baskı, Epar Yayınları, Torun Matbaası, Ankara, Ekim.

ÜNAL, Işıl. (1996). Eğitim ve yetiştirme ekonomisi. Ankara: Epar.

WOODHALL, M. “Eğitim Ekonomisi: Toplu Bir Bakış”,Çeviren: Doç.Dr. Yüksel

KAVAK- Dr. Berrin BURGAZ.(1994), M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:16, İstanbul.

YAMAÇ, Ulaş.(2010), İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları (Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Denizli.

YALÇIN, Savaş.(1998), Eğitim Sen Yayın Bülteni, Ankara.

YOLCU, Hüseyin.(2007), Türkiye’de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YÜCEL, F. H. (2006). İlköğretim okulu öğrencilerinin ailelerinin yaptıkları harcamaların belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

EKLER:

Ek 1: Görüşme Formları

Ek 2: Görüşme Uygulama İzin Belgeleri

Ek 3: Ödenek İstem Çizelgesi

GÖRÜŞME FORMU

Sayın Müdürüm,

Zirve Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması, Teftişi ve Ekonomisi alanında tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Okulların finans kaynaklarının incelenmesi üzerine bir tez hazırlıyorum. Siz değerli okul yöneticilerine aşağıda hazırladığım soruları yönelterek bilgilerinize başvurmak istedim. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Yunus GÖKÇELİ

1. Yasal dayanaklara göre, okullarının gelir kaynakları nelerdir?
2. Kamu kaynakları okullarının kaynak ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?
3. Okullarının özel gelir kaynakları nelerdir?
4. Özel kaynaklar okullarının maddi kaynak ihtiyacını ne ölçüde karşılayabilmektedir?
5. Okullarının finans sorunları nelerdir?
6. Okullarının maddi kaynak sorunlarının çözümü nelerdir?
7. Okullarının maddi kaynakları hangi kuruluşlar tarafından karşılanmalıdır?
8. Verimli bir kaynak yönetimi nasıl olmalıdır?
9. Okul kaynakları nerelerde kullanılmaktadır?
10. Okulların maddi kaynaklarının artırılması için alternatif yollar nelerdir?

T.C.
ANDIRIN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :76245248.03.903.07/ - - 000217
Konu : Müdür Yardımcısı Yunus GÖKÇELİ.

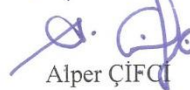
24/01/2014
24 Ocak 2014

ANDIRIN KAYMAKAMLIĞINA

İlçemiz Şehit Adem Seyfioğlu Çok Programlı Lisesi Müdür Yardımcısı ve aynı zamanda Zirve Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttüğü Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi tezli Yüksek Lisans öğrencisi Yunus GÖKÇELİ'nin, Okulların Finans Kaynakları adlı tezi için, Andırın İlçesinde bulunan okul müdürleri ile görüşme yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da Uygun görüldüğü takdirde "OLUR"larınıza arz ve teklif ederim.

Sami CÖMERT
İlçe Milli Eğitim Müdürü

OLUR
24/01/2014

Alper ÇİFÇİ
Kaymakam

EKLERİ:

Ek-1 Görüşme Formu (1 Adet)
Ek-2 Dilekçe (1 Adet)

24/01/2014 Mem F.KAYA KÖSE
24/01/2014 Şef İ.KARPUZ
24/01/2014 Ş.Md. R.YAĞIZ

Hükümet Konağı Kat:3 46400 Andırın/K.MARAŞ
Elektronik Ağ:http://andirin.meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:İnsan Kay.Böl.
Tel:03445612977 Faks:03445612349

ÖDENEK İSTEM ÇİZELGESİ

(1/2)

Muhabebe/Malmüdürlüğü Kodu :		Maliye Birim Kodu :	
OKUL/KURUM BİLGİLERİ		PERSONEL DURUMU	
Okul / Kurum Adı		Müd.Yrd.Norm Sayısı	
Bina Sayısı		Mevcut Md.Yrd. Sayısı	
Müstakil Olup Olmadığı		Öğretmen Norm Sayısı	
Müstakil Değilse Müştereken Kullandığı Okul / Kurum Adı		Mevcut Öğretmen Sayısı	
Bina (kapalı alan) (m ²)		Memur	
Derslik Sayısı		Hizmetli	
Derslik Dışında Oda Sayısı		Aşçı	
Isınma Şekli	( ) Kalorifer ( ) Soba ( ) Diğer	Teknisyen	
Yakıt Cinsi		Şoför	
Taşıt Sayısı		Kaloriferci	
Fotokopi Mak.Sayısı		Bekçi	
Bilgisayar Sayısı		Hizmet alımı suretiyle çalıştırılan personel sayısı	
Yangın Tüpü Sayısı		ÖĞRENCİ DURUMU	
Ulaşılabilecek Yöneticinin Adı/Soyadı ve Cep Tel.		Gündüzlü Öğrenci	
Telefon Santral No		Yatılı Öğrenci	
		Burs Alan Öğrenci Sayısı	
Santrale Bağlı Telefon Sayısı ve Numaraları		ÖZEL EĞİTİM MESLEK LİSELERİ BÖLÜMLERE GÖRE ÖĞRENCİ SAYISI	
Faks		BÖLÜM	ÖĞRENCİ SAYISI
e-posta			
Mutfak / Yemekhane mevcudu			
Not: Ödeneklerle ilgili bilgiler arka sayfadadır. (Ödenek İstem çizelgesi arkalı önlü tek sayfa halinde doldurulacaktır.)			
* ÜCRETSİZ ÖĞLE YEMEĞİ			
VERİLİYOR ☐		VERİLMİYOR ☐	
EKONOMİK KODU	ÖĞRENCİ SAYISI	PERSONEL SAYISI	TAHMİNİ MALİYET (Yıllık)
03.2			
03.5			

Okul / Kurum Müdürü
İmza - Mühür

* Ücretsiz taşımaya tabi ücretsiz öğle yemeği verilecek gündüzlü öğrencilerin yemek giderlerinin hangi ekonomik koddan karşılandığı mutlaka belirtilecektir.

ÖDENEK İSTEM ÇİZELGESİ

2/2

İli: İlçesi: * MALİYE BİRİM KODU:

OKUL / KURUMUN ADI:	Serbest Ödeneklerin Dağıtım Miktarları										
	Muhasebe / Malmüdürlük Adı-Kodu:	2012 Harcanan					2013				
		Yıllık Tüketim Miktarı	Harcanan Ödenek	Varsa Kalan Borç	Ödenek İhtiyacı	Tahsis Edilen	1.Dilim	2.Dilim	3.Dilim	4.Dilim	
GİDER ÇEŞİTLERİ-EKONOMİK KOD											
01.5	Öğrenci Harçlıkları (pansiyonlu)										
	Su Giderleri Ton										
	Elektrik Giderleri-KW/S										
	Yakacak (Ton) - m ³										
	Temizlik Malzemesi										
	Kırtasiye ve Baskı Giderleri										
	Personel Giyim Gideri										
03.2	Teminlik Malzeme**										
	Öğrenci Giyim Gid.(pansiyonlu)										
	BÖLÜM TOPLAMI										
	Posta Giderleri										
	Telefon Giderleri										
	İnternet Giderleri										
03.5	Hizmet Alımı Giderleri										
	BÖLÜM TOPLAMI										
03.7	Makine ve Teç. On. Giderleri***										
05.4	Pansiyon Giderleri										

* Maliye Birim Kodu mutlaaka belirtilmelidir.

* Analitik Bütçe Sınıflandırmasına İlişkin Rehber açıklamalarına ve Standartlara ait miktarlara

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü internet sitesinden ulaşılabilir.

www.bumko.gov.tr

** Laboratuvarlarda kullanılan sarf malzemeleri, deney tüpleri, kimyevi ve teminlik malzeme alımları ile yangın tüplerinin dolumu için yapılacak ödemeler yazılacaktır.

*** Genel Müdürlüğümüze ait hizmet araçlarının taşıt bakım ve onarım giderleri gösterilecektir.

Okul/Kurum Müdürü
İmza - Mühür